

hämnas på någon, t. ex.: *Jag f-ner dig nog; du skall icke slippa undan. F. för sig*, träffa någon före sig på ett ställe. *F. igen, på*, se *Igenfenna, Påfenna*. — *Syn. Anträffa, Träffa*. — 3) Överraska. *Man fann honom fardig att rymma. Jag fann en tjuv gömd i rummet*. (Fig.) *F. någon med ett brott*, beträda honom dermed. *F. på*, se *Påfenna*. — *Syn. Träffa, Anträffa, Påträffa, Påfenna, Överraska, Ertaffa*. — 4) Säges med hänseende till det tillstånd, hvori en person eller sak befinner sig i det ögonblick, då man träffar, undersöker dem, o. s. v. *Jag fann henne sovande. Jag har funnit honom sjuk och utblottad på allt. Vi funno huset alldeles utplundradt. Vi hafva funnit hans affärer i godt skick*. — *Syn. Befinna*. — 4) (fig.) a) Säges om vissa saker, som hända, inträffa, om något som vederfäres en, om intryck, goda eller onda, o. s. v. *Han fann döden i denna strid. Han f-ner tröst i er vänskap. F. hjälpt hos någon. F. nöje, smak i något. Han bör vänta sig att f. många svårigheter i detta företag*. — Brukas i samma mening äfv. med person till objekt, t. ex.: *Ni skall i honom f. en sträng domare, men trogen vän. F. en beskyddare, hjälpare*. — *F. nåd för ens ögon*, behaga honom. *F. sin räkning, fördel i något*, finna det för sig fördelaktigt. *Detta rykte f-ner ingen tro*, ingen tror det. — b) Medelst tankeförmågan utfinna. *F. lösningen af ett problem, ordet till en gåta. F. ett medel, i en utväg. Han har funnit konsten att förlika allas sinnen. F. sak med någon*, taga något till förväranding att komma i tvist med någon. *F. på*, se *Påfenna. F. upp, ut*, se *Uppfenna, Utfinna*. — *Syn. Utfinna, Uppfinna, Påfenna, Utfinna, Utpröva, Utänka*. — c) Anse, hålla före, tycka, att någon eller något är så eller så. *Jag finner dessa verser ganska vackra. Hurulant f-ner du detta vin? Jag, för min del, f-ner henne snarare vacker än ful. Jag f-ner det bra underligt, att ni värdar säga mig något sådant. Han fann sopan ganska god. F. skäl att göra något. F. tiden lång, halva ledsamt. F. för godt, anse nyttigt, tjenligt; akta nödig, besluta*. — d) Inhämta, lära känna, få veta. *Jag f-ner af ert bref, att . . .* — e) Inse, märka, röna. *Nu f-ner jag riktigheten af hans omdöme. Jag kan ej f., att han har rätt i den punkten. Så mycket jag kan f., är han oskyldig. Det kan jag icke f.* — *Finnas*, v. dep. 1) Befinnas. *Han fanns villig, att . . .* — 2) Vara, t. ex.: *De finnas, som tro; ingenting finnes* (äfv. *fins*) *de gement som dessa bebygglingar. Det f-nes deruti icke minsta tecken till sannhet. Det f-nes hos honom både godt och ondt*. — *Syn. Gifvas*. — *F. sig*, v. r. 1) Tycka sig vara i ett visst tillstånd, lyckligt eller olyckligt, o. s. v. *Han fann sig lycklig, olycklig. Han f-ner sig mycket nöjd med denna förändring. F. sig väl, illa af något. F. sig böjd att . . .* — *Syn. Befinna sig*. — 2) Icke blifva förlägen, ej bringas ur fatning; vara finllig; hafva nödig sinnesnärvaro att svara på ett sätt, hvarigenom man ej blottställer sig. *Han blef öfverraskad, men fann sig genast*. — 3) *F. sig i något*, vara nöjd, belåten med, tilligt fördraga något. *Han f-ner sig i allt. Man måste veta att f. sig i olyckan, i sitt öde. F. sig i världen*, skicka sig efter tiden, foga sig efter omständigheterna. *F. sig vid*, vara nöjd, belåten med, t. ex.: *Det f-ner jag mig vid, det är jag nöjd med*. — *Syn. Foga sig, Nöja sig*.

FINNAGGAD, a. 2. (bot.) Så kallas ett naggdadt blad, då naggdänderna äro mycket små.

FINNANDE, n. 4. Handlingen, omständigheten, att man finner, att något finnes.

FINNBÄR, n. 3. Bär af Håttorn.

FINNE, m. 2. pl. *finnar*. (af *Fen*, moras) 1) Person, som tillhör finska nationen. — 2) Inbyggare i Finland, af hvad folkstam som helst. — 3) Person, född i Finland. (Talesätt) *Envis som en F.*, i högsta grad enviss.

FINNE, m. 2. pl. *finnar*. (t. *Finne*) Verbermma i ansigtet.

FINNFISK, m. 2. Se *Fenhevet*.

FINNIG, a. 2. Som har mycket finnar; full med finnar. *Vara f. i ansigtet. Ett f-t ansigt*.

FINNIGHET, f. 3. Egenskapen att vara finnig.

FINNSKUTA, f. 1. Så kallas i Sverige de smärre finska fartyg, som till Stockholm öfverföra ved och hvarjehandla lifsförnödenheter.

FINPOLERA, v. a. 1. Gifva någonting fin politur. — *Finpolerande*, n. 4.

FINPOLERING, f. 2. 1) Förfarandet, då man finpolerar. — 2) Fin politur.

FINPROF, n. 3. Prof, hvarigenom finheten af guld eller silver utrönes.

FINSIKT, m. 3. Sådant slags sikt, som begagnas till finsiktning. — S. n. sing. indef. Finsiktadt mjöl.

FINSIKTA, v. a. 1. Göra ett pulverformigt ämne (mjöl, krut o. s. v.) mycket fint, medelst begagnande af finsikt. — *Finsiktande*, n. 4. o. *Finsiktning*, f. 2.

FINSILFVER, n. 3. Rent silver.

FINSK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på Finland, finska nationen eller finska folkstammen; som är född, inhemsk, växer eller tillverkas i Finland; äfv. derifrån kommen, der brokad. *F. ingefära*, den torkade roten af Kärrselin (*Selinum palustre*).

FINSKA, f. 1. 1) Finsk qvinnas. — 2) Det finska språket. — 3) (särskilt i Stockholm; pop.) *F-an*, Finska kyrkan.

FINSKUREN, a. 2. neutr. — *et*. (egentl. part. pass. af obrukliga verbet *Finskära*) Sönderskuren i mycket små bitar eller stycken.

FINSMAKAD, a. 2. (om person) Som har fin smak, läcker gom.

FINSMAKLIG, a. 2. (om dricks- och matvaror) Som smakar fint, har en fin smak. — *Fin-smaklighet*, f. 3.

FINSMIDE, n. 4. Sådana jern- och stålarbeten, hvilka efter smidningen måste fullkommas medelst filning, slipning eller polering, och således vanligen hafva en blank yta. Kallas så till skillnad ifrån Svartsmede.

FINSTÖTA, v. a. 2. Stöta ett ämne med stöt, i mortel, tills det blifver fördelat i mycket små partiklar eller pulveriseradt. — Part. pass. *Fin-stött* brukas nästan som adjektiv. — *Fin-stötande*, n. 4. o. *Fin-stötning*, f. 2.

FINT (i längt). adv. (I allm. motsatsen till *Groft*.) På fint sätt: 1) I ett slag mycket tunt, smalt. *F. spunnet garn*. — 2) I ganska små partiklar, bitar, stycken; smält. *F. pulveriserad. F. fördelat. Hocka, stöta, mala f. Skrifva f.* — 3) Nätt, prydligt och med yttersta omsorg ända till de minsta delar. *F. arbetad*. — 4) Blåsa f. (på blåsinstrument), blåsa fina toner. — 5) (fig.) a) Slut, klyftigt, förslaget. *En f. anlagd plan*. — b) Prydligt, med yttersta snygghet. *En f. klädd dam*. — c) På ett sätt, som röjer urskillning, sinrikhet, belevnhet, vet, förstånd. *F.*

skämta, berömma. — d) *F. bildad*, som fått en fin bildning, är van vid fina seder och en fin ton.

FINT, fint, m. 3. (ital. *Finto*) 1) Låtsadt utfall i fäktning. — 2) (fig.) Konstgrop, list, knep.

FINTLIG, a. 2. 1) (om person) a) Som lätt finner råd, utväg, medel att hjälpa sig i svåra fall. *Han är mycket f., när någonting går emot*. Man säger äfv.: *Ett f-t hufvud*, en finllig människa. — *Syn. Rådlig*. — b) Som med lätthet finner sig i tal. *Homom gör ingen svarlös; han är dertill allfört f.* — *Syn. Svarfyndig, Svargod*. — 2) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver rådighet eller svarfyndighet. *Ett f-t drag. En f. utväg. Ett f-t svar*, qvickt påhittadt och klyftigt. — *Finlligt*, adv.

FINTLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara finllig.

FINTRÄDIG, a. 2. Som har fina trädor. — *Finträdhighet*, f. 3.

FINURLIG, a. 2. (fam.) 1) Smånött. — 2) Småslug, föllig. — *Finurlighet*, f. 3. — *Finurligt*, adv.

FINÄDRIG, a. 2. Som har fina ädror. — *Finädrighet*, f. 3.

FIOL, fiol, m. 3. (ital. *Viola*) Allmänt bekant stränginstrument, som spelas med stråke. *F-erna äro af 4 slag: violen, viola, violoncell och kontrabas*. (Fig. fam.) *Spela en dällig f.*, taga sig illa ut med något, göra dällig figur. *Betala f-erna*, betala kostnaderna för ett nöje, betala kalaset; få umgälla något. — *Ss. F-fodrat*. Aum. Man har på grund af härledningen börjat skriva *Viol*, på samma sätt som *Violin*; men, då f-lydet (hämtadt ifrån tyskan) ganska bestämdt bör börja sig i det förra ordet, hvar emot i det senare v-lydet är det allmänt rådande, torde vara skäl att bibehålla det antogna stavningssättet. — I det finare, artistiska språket brukas nästan alltid *Violin* i samma mening som *Fiol*, utom i sammansättningarna *Basfiol, Altfiol, Stockfiol*.

FIOL, f. (bot.) Se *Viol*.

FIOLBLOCK, fiolblock, n. 3. (skeppst.) Två eller tre på längden uti ett stycke varande euskifveblock.

FIOLER, fioler, m. 3. pl. (skeppst.) På bogspårens ända, å båda sidor, fastbultade tasker med skivfor för förstängstagen.

FIOLHALS, fiolhalls, m. 2. Den del af en fiol, som förenar hufvudet med själfva stommen. Äfv. *Violinhals*.

FIOLHARTS, n. 3. Se *Stråkharts*. Äfv. *Violinharts*.

FIOLMAKARE, m. 3. Musikalisk instrumentmakare, som tillverkar alla slags fioler. Äfv. *Violinmakare*.

FIOLPELARE, m. 5. 1) En, som kan spela fiol. — 2) En, som för tillfället spelar fiol. — Ordet brukas endast om musikanter af lägre rang, såsom bondspelmän o. d.; om artister nyttjas *Violinist*.

FIOLSTALL, fiolstall, n. 3. Upprättstående tröstycke, fastad på öfre sidan af stommen på en fiol, för att uppbära strängarna, som äro spända deröfver. Äfv. *Violinstall*.

FIOLSTRÅKE, m. 2. pl. — *stråkar*. Tunn, smal käpp, krökt nedåt vid begge ändarna, mellan hvilka tagel är spändt, och som begagnas att medelst strykning tvärs öfver strängarna på en fiol framkalla toner derur. Äfv. *Violinstråke*.

FIOLSTRÄNG, m. 2. 1) Tarmsträng, på särskilt sätt beredd, för att användas på fioler. — 2) Sådant sträng, spänd på en fiol ifrån hufvudet ned till stränghållaren. Äfv. *Violinsträng*.

FIORITUR, flöritur, f. 3. (ital. *Fioritura*) Prydnad, granllät i sång.

FIRA, v. a. 1. I. (t. *feiern*) 1) Medelst högtidligheter och afhållande från arbete helighålla. *F. en dag, en fest, en högtid. F. minnet af en person*. — 2) (fig.) a) På det högsta prisa, loföfda. *Hela Europa f-de den ryktbare Svenskens; man kallade honom allmänt blomsterrikets konung*. — *Syn. Se Berömma*. — b) Smickva. *De store blifva alltid f-de*. — *Firande*, n. 4.

FIRA, v. a. o. n. 4. II. (sjöt.) *F. ell. f. på*, med eller utan afhåll eftergifva på ett tåg med vidfäst last. — *Firande*, n. 4.

FIRMA, firma, f. 1. (ital.) Den namnteckning, ett handelshus eller näringsidkare antagit.

FIRMAMENT, firmament, n. 3. o. 5. (lat. *Firmamentum*) Himelvalf.

FIRMAN ell. **FERMAN**, -ån, m. 3. (turkiskt ord, som betyder: befalning) Hvarje i storherrns namn af storvisaren utfärdad befalning, fullmakt, rosepass.

FIRNING, f. 2. (sjöt.) Handlingen, då man firar (se *Fira*, II).

FIS, m. 2. Se *Fjert*.

FISA, v. n. 1. Se *Fjerta*. — *Fisande*, n. 4.

FISCAL, m. 3. se *Fiskal*, m. 3.

FISCH, m. 3. (fr. *Fische*) Spelmärk.

FISCUS, f-skuss, m. (lat.) 1) (hos Romarne) Kejsarens handkassa. — 2) (i senare tider) Räkenskaps-, statskassa. Brukas isynnerhet med afseende på statens inkomster af böter, konfiskationer, m. m.

FISK, m. 2. 1) (nat. hist.) Rygggradsdjur med rödt, men kallt blod, utan lungor; andas förmedelst gälar och lever i vattnet, hvori han fort-skaffar sig (simmer) medelst så kallade simfenor. *En stor, liten f. Rensa f.* (Talesätt) *Frisk, quick, munter, listig som en f. i vattnet*, i hög grad. *Få sina f-ar varma, fjällade*, få påskrifvet, få tilltal, bannor, snäsor, snabbor. *Hvarken fågel eller f.*, hvarken det ena eller andra. *F-en vill gå i vatten*, säges skämtvis, då man äter fisk och vill påminna om att taga sen sup på fiskens, som det kallas. (Ordspr.) *I lugnaste vatten gå största f-arne*, en lugn yta döljer ofta de våldsammaste lidelser. — 2) Brukas i sing. o. ohestämld form, kollektivt, för att utmärka: a) Fiskar i allmänhet. *Färsk, salt f. Fånga f.* — b) Maträtt af fågad och kokt, stekt eller på annat sätt tillredd fisk. *Hafva f. till förädd. Åta f.* — 3) (skepp.) Hvarje båt i dicket för en mast, pump, o. s. v. — 4) (astr.) *F-arne*: a) benämning på en stjernbild i djurkretsen. — b) Ett af tecknen i djurkretsen. — *Ss. F-art, -fena, -fell, -fjäll, -gäl, -handel, -handlare, -handlerska ell. -månglerska, -hufvud, -lik, -lukt, -nät, -räm, -skinn, -slag, -smak, -sort, -stjert, -tand, -tran, -yngel*.

FISKA, v. a. 1. 1) Fånga fisk. *F. med krok, med melspö, med nät, not*, o. s. v. Brukas ofta absolut, t. ex.: *Jag skall i morgon fara ut att f.* (Fig. ordspråkvis) *F. i grumligt vatten*, söka begagna tillfället af oredda, villervalla, oordningar, oroligheter o. s. v., för att deraf draga fördel. Impersonellt säges: *Det f-r icke* eller *det vill icke f.*, fisket har ingen framgång, fiskfångsten är dällig. (Fig.) *F. efter*, genom ränker, list eller andras bemedling söka vinna; äfv. söka utforska, utleta, t. ex.: *Han f-r efter en nu ledig syssla; f. efter en rik flicka; f. efter en*

hemlighet. — *F. af*, se *Affiska*. *F. bort*, genom fiske borttaga, t. ex.: *Han har f-t bort all gösen i sjön*; äfr. (lig.) se *Bortkapa*. *F. upp*, se *Uppfiska*. — 2) *F. perlor*, från sjöbottnen, genom dykning, upphämta perlmusslor.

FISKA FÄNGEL, n. 4. Se *Fiskfångst*. Förekommer i bibeln, men brukas äfven stundom i skämtsam stil. *Det stora f-t*.

FISKAFTIG, a. 2. Till utseendet liknande fisk.

FISKAL, fiskkål, m. 3. 1) (ursprungligen) Embetsman, som hade uppsigt öfver Fiscus. — 2) (nu) Embetsman, som bevakar statens rätt, allmän åklagare. Se t. ö. *Advokalfiskal*, *Landsfiskal*, *Resefiskal*, *Stadsfiskal*. — *Ss. F-syssta*, *-tjenst*. [Fiscal.]

FISKALISERA, v. a. 1. Åtala. — *Fiskalisera*, n. 4. o. *Fiskalisering*, f. 2. [Fisc →.]

FISKALISK, a. 2. Som tillhör, har afseende på eller är företagen på grund af en fiskals älgande. *F. aktion*, åtal; anställt af allmän åklagare. [Fiscalisk.]

FISKANDE, n. 4. Handlingen, då man fiskar.

FISKARE, m. 3. 1) En, som är sysselsatt med fiske. — 2) En, som idkar fiske, för att deraf hafva sin näring. — *Ss. Fiskarehustru*, *-hydda*, *-koja*, *-nät*, *-skrä*.

FISKARGÄNG, m. 2. Särskilt ställe i en stad, der fisk hålles till salu.

FISKARRING, m. 2. Påfvens sigill, förestående apostelen Petrus i gestalten af en fiskare.

FISKBALJA, f. 1. Stor balja eller så, hvori fiskmånglerskor förvara fångad fisk, antingen lefvande eller lutad.

FISKBEN, n. 5. 1) Ben i fisk. — 2) (uti inskränkta mening och vanligtvis) Klufna ben af hornskifvorna i hvalfisksens ofra käk, hvilka brukas till snörlif m. m. — *Ss. F-shall*, *-skört*, *-snörlif*, *-styfshjortel*.

FISKBENS-HYGROMETER, fiskbenshygrämter, m. 2. pl. — *metrar*. Hygrometer (se d. o.), hvarvid en fin fiskbensremsa användes till mätare af luftens fuktighet.

FISKBETE, n. 4. Bete (se d. o. n. 4.), som begagnas vid fiske.

FISKBLÅSA, f. 1. Se *Simblåsa*.

FISKBLÖTERSKA, f. 1. Fiskmånglerska, som bendlar med lutad fisk.

FISKBRAGD, se *Fiskebragd*.

FISKBRADE, n. 4. Litet afnyadt bråde, hvarpå fisk tillas och renas.

FISKBRYTTA, f. 1. Bytta, hvori fisk nedsaltas eller rimmad fisk förvaras.

FISKDAG, m. 2. (tam.) Dag i veckan, då efter antagen episordning fiskmat tillagas till middag.

FISKDÄM, m. 2. pl. — *dammar*. Däm (se d. o. H, 2), hvori fisk uppfödes eller förvaras.

FISKDIKE, n. 4. Graf om två eller tre alnars bredd och nödig djuplek, som anlägges för vattnets aflopp, eller för att leda upp sjövattnet till låglända ångar, och vid hvars nedersta ända utställas små långder, bundna af kort katseved, och efter hvilkas ledning fisken går upp i diket, der han med båt kan upptagas.

FISKDON, n. 3. Se *Fiskredskap*.

FISKDRÄGG, m. 2. (sjö.) Dragg, hvarmedeist man i sjön söker efter något förbradt.

FISKE, n. 4. 1) Fångande af fisk. *Godd, lönande, dåligt f. F. är en rolig sysselsättning*. Bildar flera sammansättningar, såsom *Storfiske*, *Silfiske*, *Insjöfiske*, *Braxenfiske*, m. fl. —

Syn. Fiskande, *Fiskeri*. — 2) Rättighet att fånga fisk. *Till hemmanet hör åfven f. i den tillstötande insjön*.

FISKEBRAGD, m. 3. Inrättning till fångande af fisk, såsom kator, ålkator, lanor, m. fl.

FISKEGÅRD, m. 2. Inrättning, bestående utaf afhuggna tall- och granbuskar, som, klufna i nedra ändan, och med en sten fastbunden i klyfvan, nedsättes uti vakar på isen, i rundel eller fyrkant, så att de formera ett slags gårdar, hvori klumpar af kil och malt nedkastas, för att dervånja fisken, för utläggning af nät eller för mete.

FISKELÅGE, n. 4. Ställe på hafskusten, endast eller till större delen bebodt af fiskare. [Fiskläge.]

FISKERI, n. 5. 1) Se *Fiskeri*, 1. — 2) Företag, af enskilt man eller af ett bolag, till fiskes drivande i stort. Säges isynnerhet i fråga om Storfiske. — 3) Se *Fiskeläge*.

FISKERIORDNING, f. 2. Stadga, innehållande föreskrifter om hvad i afseende på fiskeri iakttagas bör.

FISKESKÄR, n. 3. Skär i hafvet, der man vanligtvis fiskar.

FISKEVATTEN, n. 5. Viss rymd i sjö eller elf, der någon har rättighet att fiska. *Med hemmanet åföfjer f. i sjön Åsnen*. — Bör icke skrivas *Fiskvatten*, hvilket är detsamma som *Fiskspad*.

FISKFÅNGST, f. 2. Mängd af fisk, som genom fiske fångas eller blifvit fångad. *F-en har i år varit större än förlidet är*. — *Syn. Fiskafänge*.

FISKFÄRS, m. 3. (kokk.) Färs (se d. o.), tillagad af fisk. [-fers.]

FISKGALLA, f. 1. Gallan i fisk. Se *Galla*, 1.

FISKGELÉ, fiskschelé, n. 3. Gelé (se d. o.), tillredt af fisk.

FISKGRYTA, f. 1. 1) Gryta, som begagnas att koka fisk uti. — 2) Gryta, full med fisk, kokt eller som kokas.

FISKGÅL, m. 2. Se *Gål*.

FISKHÅKE, m. 2. pl. — *hakar*. (skepp.) Svår jernhake, med stjern och kaus, som nyttjas, då ankarer skall lipas.

FISKHUD, f. 2. Se *Fiskskinn*.

FISKHÅF, m. 2. pl. — *håfvar*. Håf, hvarmed fisk upptages ur vattnet i sjö, flod eller dam. Är af flera olika slag, såsom: *Katschåf*, *Sumphåf*, *Methåf*, *Norsbåt*, hvilka ses på sina ställen.

FISKHÖK, m. 2. Se *Fiskljuse*.

FISKIGEL, m. 2. pl. — *iglar*. En art af Igeldjuren, en tum lång, gul; lefver af fiskars blod, som han suger i sig. Hirade piscium.

FISKKATSA, f. 1. Se *Katsa*.

FISKKITTTEL, m. 2. pl. — *kitllar*. Kokkitttel, som begagnas för kokning af fisk. Äfr. *Fiskhettel*.

FISKEORG, m. 2. 1) Korg, som begagnas att förvara fisk uti eller ämnad till detta ändamål. — 2) Korg med fisk uti. I obestämd form säges oftare *Korg fisk*.

FISKEÅRNOR, f. 1. pl. Se *Kackelhårnor*.

FISKEÖPARE, m. 3. — *PERSKA*, f. 1. En, som i stort handlar med fisk. — *Syn. Fiskhandlare*.

FISKLAKE, m. sing. Lake på insaltad fisk.

FISKLEK, m. 2. Mängd af fisk, som leker.

FISKLIM, n. 5. Lim, beredt af fisk.

FISKLJUSE, fiskljuse, m. 2. pl. — *ljusar*. Ett släkte af roffglarnna, två fot lång, grönbrun med hvita spräcklor, de andre delarne hvita, näb-

ben svart, näbbhud och fötter blå; lefver af fisk. Kallas äfv. *Fiskhök*, *Sjöbök*. Falco haliatus.

FISKLJUSTER, se *Ljuster*.

FISKMAT, m. sing. Mat, tillredt af fisk.

FISKMJERDE, se *Mjerde*.

FISKMÅSE, m. 2. pl. — *måsar*. Simfågel, af 17 1/2 tums längd, ofvan askblå både på rygg och vingar, det öfriga af kroppen snöhvitt; lefver isynnerhet af fisk. Kallas äfv. blott *Måse*, samt *Måka*. Larus canus.

FISKOLJA, f. 1. Se *Fisktran*.

FISKPASTEJ, fiskspastaj, m. 3. Pastej, tillagad af fisk.

FISKPLANKOR, f. 1. pl. (skepp.) De medlersta plankorna af däckat på ett fartyg, i hvilka håll befinnas, för master, pumpar, o. s. v.

FISKREDSKAP, n. 3. o. m. 3. 1) (neutrum) Redskap, som användes vid fiske. — *Syn. Fiskdon*. — 2) (maskulin; kollektivt) Samteliga redskap, don, som dervid användas. *All f-en be-fans i bästa skick*.

FISKRRIK, a. 2. Som har god tillgång på fisk. *F. sjö*. *F-t vatten*.

FISKRYSSJA, se *Ryssja*.

FISKRÅK, n. 5. Innanmätet på fisk, hvilket uteslutas, då den renas, för att lagas till mat.

FISKSJUKA, f. 1. Sjukdom, som för någon tid är allmänt rådande bland fisk.

FISKSINN, n. 5. 1) Skinn af allt slags skinnfisk. — 2) (uti inskränkta mening) Skinn af fiskliga slags fisk, såsom stör, eller af skäl, hvilket vid finare träarbeten användes till afputsning och polering. Se vidare *Schagräng*.

FISKSOPPA, f. 1. Soppa, tillredt af fiskspad med persiljerötter, palsternackor, selleri, lök och persilja.

FISKSPAD, n. 3. Vatten, hvori fisk blifvit kokad.

FISKSUMP, m. 2. Se *Sump*, *Båtsump* och *Släpsump*.

FISKSA, m. 2. Se *Fiskbalja*.

FISKSÄS, m. 5. Säs till en fiskrätt.

FISKSÄLJARE, m. 5. — *JERSKA*, f. 1. En, som handlar med fisk.

FISKTIONDE, m. 2. Tiondeafgift, bestående af fisk, till pastor i skärgårdsförsamlingar.

FISKTJUF, m. 2. pl. — *tjuvar*. Den, som olofligt vittjar annans nät eller fiskebragd.

FISKTORG, n. 5. Särskilt torg i en stad, der fisk hålles till salu.

FISKTRAN, m. sing. Fettet af fisk, isynnerhet af hvalfiskar och skälvar; är, sådan den förekommer i handeln, flytande, gulbrun och har en obehaglig fiskakt.

FISKTÄRNA, f. 1. Simfågel, af Tärnornas släkte, 18 tum lång, blågrå, med svart hufva, hvit stjern, näbb och fötter röda. Kallas äfv. endast *Tärna*, samt *Bättentärna*. Sterna Hirundo.

FISKVÄG, se *Fisvus*.

FISKVÄRA, f. 1. Viktualievara, som består af fisk, använd som födoämne, saltad, torkad, rikt, o. s. v. Brukas mest i plur.

FISKVATTEN, n. 3. Vatten, som begagnas till skoljning af fisk, som skall tillredas till mat.

FISKVÄG, m. 2. Särskilt väg i en stad, der fiskvaror vägas.

FISKVALDE, n. 2. Omständigheten, att man vanligtvis lefver af fisk, förtär mycket fisk till sin föda. *F. är vanligt bland katoliker, under fastlagen*. — *Adj. 1.* 1) Som för tillfället äter fisk. I denna bem. mindre brukligt. — 2) (allmännare) Som lefver af fisk, ofta förtär fisk.

Ell f. folk. Brukas isynnerhet ofta i naturhistorien. *Ell f. djur*, en f. fågel.

FISKÅTARE, m. 3. 1) En, som för tillfället äter fisk. *När jag kom in, fann jag ett par f. sittande vid ett bord*. Brukas i denna bem. mindre ofta. — 2) En, som vanligtvis lefver af fisk, ofta förtär fisk, tycker om fiskmat. *Han är en stark f.* — 3) (nat. hist.) Säges om däggdjur och fåglar, som lefva af fisk.

FISKÖRN, m. 2. En art af örnsläglet, omkring 8 fot lång och med något öfver 7 fots vingbredd; färgen brungrå med ljusare hufvad och hals; stjeran hvit och näbben gul. Kallas äfv. *Vanlig Hafsörn*. Falco albicilla.

FISS, n. 5. (i musik) F, upphöjdt en half ton.

FISSIL, -i, a. 2. Som låter klyfva sig.

FISSUR, -ur, f. 3. (kir.) Spricka i ben, benbrott på längden. *Benspal*.

FISTEL, fistel, m. 2. pl. *fistlar*. Pipigt säc, som utbreder sig under huden och fördjupar sig i någon del af människokroppen, vanligtvis med en ytterst fin öppning utåt, hvarigenom var utflyter. *Pipsår*. Ingår i några sammansättningar, såsom: *Tandfistel*, *Tårnfistel*, m. fl.

FISTELAKTIG, **FISTELÅRTAD**, a. 2. Som liknar en fistel.

FISTELKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. Ett slags fälskärsknif, som begagnas vid fistelskäring.

FISTELSKÄRARE, m. 3. Kirurg, som är öfvad att operera fistlar och utöfvar denna konst.

FISTELSKÄRNING, f. 2. Kirurgisk operation, då en fistel bortskäres.

FIX, a. 2. (lat. *Fixus*) 1) Fast, stadig, orörlig. *F. idé*, någon viss inbillning, som uteslutande sysselsätter en människas tankar och till viss grad beröfvar hennes förnufts bruk. — 2) (kem.) Eldfast.

FIXERA, v. a. 1. 1) Fastställa, bestämma. *F. priset på en vara*. — 2) Skarpt fästa ögonen på någon. *F. någon*. — 3) (kem.) Göra fast ell. stadig, gifva fast form. Säges om flytande ämnen. — *Fixering*, n. 4. o. *Fixering*, f. 2.

FIXSTJERNA, fiskstjärna, f. 1. Stjärna, som alltid bibehåller samma rum i förhållande till andra stjernor och lyser med eget ljus. Fast stjärna, Sol.

FJELL, se *Fjäll*.

FJERD, se *Fjärd*.

FJERDE, fjärde, ordningstal. Som är näst efter den tredje. *Hear f. dag, vecka, månad*. För det f. [Fjärde.]

FJERDEBÄGSSFROSSA, f. 1. Frossfeber, då febern återkommer hvar fjärde dag.

FJERDEDEL, m. 2. En del af ett helt, hvilket är deladt i fyra lika stora delar. *Tre f-er*. *En f-s aln, mil, timma*. *Ell f-s skålpund, är*. (i musik) *En f-s not, paus, takt*.

FJERDEPART, m. 3. 1) Se *Fjerdedel*. — 2) Lott i Falu grufva, utgörande en fjerdedel af hvarje s. k. utfjerdning, eller 1/200 af grufvan.

FJERING, fjärding, m. 2. 1) En åttondedel af en tunna torra varor (i Nerike en fjerdelds tunna). — 2) Fjerdedel af ett slagadt krenatur. — 3) *F-en*, benämning på en viss del af Upsala stad.

FJERINGSFÖRSTE, m. 2. pl. — *förstar*. Det i bibeln begagnade svenska ordet för det grekiska Tetrarches, hvarmed några småfurstar i Judeen betecknades.

FJERINGSMAN, m. 3. pl. — *män*. Ett slags polisuppsynsman på landet, hvilken det åligger att underrätta kronofogden eller länsman-

nen om sjöskador, att tillse, det vakar upphuggas å tillfrusen is, m. m. — *Se F-stjensl.*

FJEDINGSVÄG, fjärdingsväg, m. s. En fjerdeds väg.

FJERDEL, se *Fjerdedel*.

FJERMA, fjärma, v. a. 1. (föga brukl.) Aflygsna. [Fjärma.]

FJERMARE, a. o. adv. Kompar. (af *Fjerran*) Aflygsnare. *Närmare och f.* — *Fjermast*, superl.

FJERRAN, fjärran, adv. Långt bort. *När och f. F. ifrån. Vare det f. ifrån mig!* bevara mig Gud derifrån! — Förekommer någon gång, dock mindre riktigt, brukadt som adjektiv, t. ex.: *En f. land.* [Fjerran.]

FJERRGLAS, n. 3. Se *Teleskop*.

FJERSING, fjärsing, m. 2. Ett slags taggenig fisk, som finnes vid Skandinaviens västra kuster. *Trachinus Draco.* (Fjärsing.)

FJERT, fjärrt, m. 2. Väder, som bortgår ur kroppen genom bakändan. [Fjärrt.]

FJERTA, v. n. 1. Släppa väder genom bakändan. — *Fjertande*, n. 4. [Fjärta.]

FJESK, fjäsk, m. 2. En, som har den vanan att fjeska. — *S. n. 3. sing.* Onödigt, vanligtvis tillgjord beställsamhet. [Fjäsk.]

FJESKA, v. n. 1. 1) Gå till väga med onödig ifver och brådska i en sak. — 2) Visa tillgjord beställsamhet för andra. — *Fjeskande*, n. 4. [Fjäska.]

Ann. Kommer af det gamla verbet *Fysa*, fösa, skynnda på.

FJESKIG, **FJESKAKTIG**, a. 2. Som har den vanan att fjeska. — *Syn.* Beställsam, Beskäftig. [Fjäskig.]

FJESKIGHET, **FJESKAKTIGHET**, f. 3. Egenskapen att vara fjeskig. — *Syn.* Beställsamhet, Beskäftighet. [Fjäsk —]

FJESKIGT, adv. På ett fjeskigt sätt, med fjesk. — *Syn.* Beställsamt, Beskäftigt. [Fjäskigt.]

FJETTER, fjättr, m. 2. pl. *fjettrar*. (i fornspråket *Fjotrar*) Fångsleredskap, hvarmed en person fångas till fötterna. *Fenrisulven sade, då Asurne visade honom f-n Gletpner och bädo honom försöka den: »Föga heter synes mig vara att hämta af att slita sönder ett så smalt band; men är det gjordt med list och svok, så kommer det aldrig på mina fötter.»* — Ordet brukas numera mest i plur. — *Syn.* *Se Boja.* [Fjättr.]

FJETTRA, v. a. 1. 1) Binda, fångsla med fjättrar. — 2) (fig.) Göra någon sig undergifven, kufva. — *Syn.* *Se Fångsla.* — *Fjettrande*, n. 4. o. *Fjettring*, f. 2. [Fjättra.]

FJOL, f. f., adverbialt uttryck, som betyder: i förra året.

Ann. Ordet heter egentligen *Fjor* och skrivres så ännu af många, ehuru i uttalet l-judet gjort sig allmänt gällande. Har under tidens lopp blifvit förändradt ifrån det gamla svenska *fjord* eller *fjör*, d. v. s. i förra året.

FJOLGAMMAL, a. 2. Som varit till, lefvat sedan i fjol.

FJOLL, n. 3. sing. *Se Fjolleri.*

FJOLLA, f. 1. Tanklös, dåraktig kvinna. — *Syn.* Toka.

FJOLLAS, v. d. 1. I ett sorglöst och glädtigt lynne hafva hvarjehanda narraktiga puts för sig eller tala tok. — *Syn.* Tokas.

FJOLLER, m. sing. (föga brukl.) Tanklös, dåraktig karl. — *Syn.* Tok, Narr, Stolle, Tokstolle.

FJOLLERI, n. 3. Fjollig handling, fjolligt puts; fjolligt yttrande. — *Syn.* Tokeri, Tok, Fjollighet.

FJOLLIG, a. 2. 1) (om person) a) Tanklös och dåraktig. — b) Rubbad till sina sinnen. — *Syn.* *Se Tokig.* — 2) (om sak) Som uttrycker, röjer, tillkännagifver fjollighet.

FJOLLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara fjollig. — 2) *Se Fjolleri.*

FJOLÄRET, fjöl-årett, n. 3. sing. def. Förå året.

Ann. Ordet brukas allmänt, men är egentligen en pleonasm, såsom af *Ann.* under *Fjol* kan ses.

FJOR, se *Fjol*.

FJORD, m. 2. Norska ordet för det svenska *Fjärd* (bem. 1).

FJORTON, fjortån, grundtal. Fyra och tio tillsammans. *I dag f. dagar till. För f. dagar sedan.* (I piketspelet) *F. kungar, damer, o. s. v.*, fyra kungar, &c.

FJORTONDE, ordningstal. Som är näst efter den trettonde.

FJORTONDEDEL eller (sammandr.) **FJORTONDEL**, m. 2. En del af ett helt, hvilket är deladt i fjorton lika stora delar.

FJORTONÄRIG, a. 2. 1) Fjorton år gammal. — 2) Som påstått eller påstår fjorton år.

FJOSKIG, fjäskig, a. 2. Fj rätt klok, något rubbad till sina sinnen. — *Syn.* *Se Fänig.*

FJOSKIGHET, f. 3. Klent förstånd, gränsande till sinnessvaghet. — *Syn.* *Se Fänighet.*

FJUGG, n. 3. *Se Fnugg.*

FJUN, n. 3. 1) Kort, fint, mjukt och krusigt hår på huden af fåglar. — 2) *Se Skaggfjun.* — 3) Kort, fint och mjukt hår på vissa växter och växtdelar. — 4) (kollektivt) Samteliga fjunstrån på en kropp- eller växtdel.

FJUNIG, a. 2. Som har dun, försedd, beklädd med fjun.

FJUNIGHET, f. 3. Egenskap att vara fjunig.

FJÄDER, fjädr, m. 2. pl. *fjädrar*. 1) Hvarje af de rörformiga, med hår på sidorna beklädda delar, som utgöra fåglarnes hudbetäckning. *En f. består af två delar: Röret och Fanet. Den del af röret på en fjäder, som är fäst i fågelns kropp, kallas spole; den öfriga delen, hvarvid fanet är fäst, kallas shaft. Rycka f-drarna af en fågel. Fälla f-drarna,* säges om en fågel, då han förlorar dem och får andra i stället. *Få nya f-drar.* Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: Ving-, Stjert-, Täckt-, Skulder-, Smålljäder. — 2) Sådan del af en fågels betäckning, uttryckt och begagnad till hvarjehanda ändamål. *F-n på en klavecin, på en pil. F-drar på en hatt. Grannlåt af f-drar. Lätt som en f. Lägga en f. till märke i en bok.* (Fig. talesätt) *Prunka, pråla med lånta f-drar,* med andras tillhörigheter. *Hil höra sammansättningarna Struts-, Häger-, Påfågeljäder, m. fl. — 3) (i sing.; kollektivt) a) Samteliga fjädrarne och dunen på en fågels kropp. Fågelungen har ännu icke fått f. — b) Det afsprutade fanet af fågeljädrar, jemte dun, som begagnas till stoppning i sängkläder. F-n i en bolster. — 4) Ett stycke väl hårdadt, elastiskt stål (äfv. jern, koppar), som genom sin elasticitet åstadkommer tryckning på något föremål och derigenom frambringa rörelse. *F-n i ett ur. F-drarne på en vagn. Röras genom f-drar. Denna maskin går på f-drar.* (Talesätt) *Gå som på f-drar,* konstlåd, tillgjord. Ingår i en mängd sammansättningar, såsom: Drift-, Tryck-, Slag-, Vagn-, Stålfjäder, m. fl. — 5)*

(skepp.) Den del af kölen, som är under spunnigen. [Fjäder.]

FJÄDERAKTIG, **FJÄDERARTAD**, fjädr --, a. 2. Som liknar fjäder (bem. 1).

FJÄDERALUN, fjädr-ålunn, m. sing. *Se Biltersall.*

FJÄDERAMJANT, fjädr-amjant, m. 3. (meneral.) En art Gipssten.

FJÄDERBOLL, m. 2. *Se Volang.*

FJÄDERBOLSTER, m. 2. o. n. 3. pl. — *bolstrar* o. *bolster*. Bolster, stoppad med fjäder (bem. 3. b).

FJÄDERBORSTE, m. 2. pl. — *borstar*. *Se Fjäderqvast.*

FJÄDERBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. Busklik prydd af fjädrar (bem. 2), som militärer och andra uniformklädda personer bära på hatt, hjälm eller schakå.

FJÄDERCIRKEL, fjädr-sirkel, m. 2. pl. — *cirklar*. (tekn.) Ett slags cirkel, hvars båda ben äro förenade genom en böjd fjäder (bem. 4), som alltid strävar att hålla benen ifrån hvarandra, så att cirkeln alltid säkert bibehåller samma ställning.

FJÄDERESS, n. 3. *Se Ess.*

FJÄDERFIL, m. 2. (tekn.) Ett slags fil, 2 till 4 tum lång, trekantig, halfrund och kniflik, som begagnas förnämligast af guldsmeder och juvelerare.

FJÄDERFLOCK, m. 2. (poet.) *Luftens f.*, fåglarne.

FJÄDERFÄ, n. 4. sing. Allt slags tam fågel, som uppfores, för att hafva nytta af köttet, äggen och fjädrarna, såsom höns, gäss, ankor, m. fl.

FJÄDERFÄLLNING, f. 2. 1) Fjädrarnes på en fågel afhållande, vid ruggning. — 2) Tiden, då detta sker. — *Se F-stid.*

FJÄDERGRÄS, n. 3. (bot.) En gräsväxt, med fjäderlika agnborst. Stipa pennata.

FJÄDERHÅKE, m. 2. pl. — *hakor*. (jäg.) Fjäder, som stutar med en heke, för att fasthålla ett igenfaldt giller.

FJÄDERHÄNDEL, m. sing. Handel med fjäder (bem. 4).

FJÄDERHANDLARE, m. 3. — *LESKA*, f. 1. En, som driver handel med fjäder (bem. 4).

FJÄDERHARTS, n. 3. *Se Kautschuk.*

FJÄDERHUS, n. 3. (urn.) Cylindriskt rum, hvaruti fjädern i ett ur är innesluten.

FJÄDERHUSTAPP, m. 2. (urn.) Axeln i ett fjäderhus.

FJÄDERKRAFT, f. 3. *Se Spänstighet.*

FJÄDERKUDDE, m. 2. pl. — *kuddar*. Kudde, stoppad med fjäder (bem. 3. b).

FJÄDERKÄL, m. sing. (trädg.) En varietet af blåkål, med stora, i kanten flinrusiga, flerfärgade blad af gröna, röda, violetta och hvita färgskiftningar.

FJÄDERLIK, a. 2. 1) Liknande en fjäder (bem. 1). — 2) (bot.) a) Säges om nerverna i ett blad, då de visa likhet med fanets ställning på en vanlig penna. — b) Säges äfv. om fröfjun, när det har likhet med en fjäder. — c) Äfv. om märkena på gräs, när de sitta på ett kort stift, eller oskafade på själva fruktämnet, och äro beklädda med korta, i en eller två rader stödda hår.

FJÄDERLÄS, n. 3. Ett slags ganska enkelt bössläs, hvari slagfjädern gör på samma gång tjenst som hane.

FJÄDERLÄTT, a. 1. Lätt som en fjäder (bem. 2), mycket lätt.

FJÄDERLÖS, a. 2. Som är utan fjädrar (bem. 1).

FJÄDERMOSAİK, ---- i'k, m. 3. Ett slags mosaikarbete, sammansatt af sköna eller sällsamma fågeljädrar.

FJÄDERNERVIG, a. 2. (bot.) Så kallas ett blad, då bladskafvet är förlängdt till en midt igenom bladet gående hufvudnerv, och på ömse sidor längs efter densamma utgå sidonervor (grenar), som bilda en tydlig vinkel emot hufvudnerven.

FJÄDERPRYDNAD, f. 3. Prydnad af fjädrar (bem. 2), som användes, dels till klädslen (såsom hos vissa Negerfolk och vilda stammar), dels i boningsrum.

FJÄDERQVAST, m. 2. Qvastformig viska, förfärdigad af fjädrar (bem. 2). — *Syn.* Fjäder-viska, Fjäderborste.

FJÄDERRIK, a. 2. (mindre brukl.) Som har en tät betäckning af fjädrar (bem. 1).

FJÄDERSIGTE, n. 4. Sigte på en bössa, bestående af en lutande stålfjäder, hvars främsta ända är fästad på pipan och den eftersta bär den lodräta sigtplanen.

FJÄDERSPELVERK, n. 3. Spelverk i flickur, dosor o. s. v., hvilket drivres med en flickursfjäder och förmedelst en liten med stift besatt vals spelar vissa melodier.

FJÄDERSPRITARE, m. 3. — *TERSKA*, f. 1. En, som spritar fjäder (bem. 3. b).

FJÄDERSPRITNING, f. 2. Fanets frånrivande från afblockade fågeljädrar, för att begagnas till stoppning i sängkläder.

FJÄDERSPÄNNARE, m. 3. Instrument, att mäta låsfjädrars styrka.

FJÄDERSPÄNSTIG, a. 2. Spänstig som en fjäder. *Se Elastisk.*

FJÄDERSPÄNSTIGHET, f. 3. *Se Elasticitet.*

FJÄDERSTÅL, n. 3. Stål, som begagnas till hvarjehanda slags fjädrar (bem. 4), såsom vagn-, läs-, slagfjädrar, m. fl.

FJÄDERTOFS, m. 2. Tofs af fjädrar (bem. 1), som vissa fåglar hafva på hufvudet.

FJÄDERVINDARE, m. 3. (tekn.) Verktyg, som vid tillverkningen af ur begagnas, för att insätta fjädern i sitt hus samt uttaga den derur.

FJÄDERVISKA, f. 1. *Se Fjäderqvast.*

FJÄDERVÄG, m. 2. *Se Dynamometer.*

FJÄDRA, v. a. 1. 1) Sätta fjäder eller fjädrar (bem. 2) på. *F. en pil.* — *Syn.* *Se Belfjäder.* — 2) *F. ner*, oståda med fjäder (bem. 3. b). *F. ner någon, något. F. ner sig.* — *F. sig*, v. v. (föga brukl.) Betäckas med fjäder. — *Fjädrande*, n. 4.

FJÄDRIG, a. 2. 1) Full med fjäder (bem. 3. b). — 2) *Se Elastisk.*

FJÄLAR, m. 2. pl. (gam. krigsk.) Uppstopade säckar, som hängdes litet stycke utanför muren af en belägrad fästning, för att skydda den för stenkast af Blidor.

FJÄLL, n. 3. I. 1) Hvar och en af de små tunna, platta skifvor, som, fästade utanpå hvarandra, betäcka kroppen på en del fiskar (Fjällfiskar) och reptiler (t. ex. Udler och ormar). — 2) (bot.) Växtdel, som liknar fiskfjäll. — 3) Säges om små, tunna och låtta delar, hvilka sitta helt löst på ytan af kroppar och efterhand aflossa. *Huden på hans kropp fall af i f. F. i hufvudet, i ansigtet.* — 4) Hvad som blifvit arbetadt i form af fjäll (bem. 4). [Fjell.]

FJÄLL, n. 2. o. 3. II. Hög, vidsträckt berg, hvars topp större delen af året eller alltid är beläckt med snö. *Norska Fjellen* (eller *Fjellarne*). — *Syn.* *Fjällberg*; (i plur.) *Alper*. [Fjell.]

FJÄLLA, v. a. 1. 4) Medelst knif eller på annat sätt taga fjällen (I, 4) af *F. fisk*. (Fig. sam.) *På sina fiskar f-de*, få påskrifvet, få skrappa, blifva strängt tillrättvisad, recenserad, o. s. v. *F. af*, se *Affjälla*. — 2) (fig. pop.) Tillfoga någon förlust, skada, vinna på någon mycket i spel. *F. någon*. — *F. sig*, v. r. Säges om en yta, isynnerhet hud, skinn, som mer eller mindre förklarar sitt sammanhang och söndrar sig i en mängd små fjäll (I, 5), hvilka småningom affalla. Man säger äfv. i samma mening *F. af*, hvilket då är neutrum. — *Fjällande*, n. 4. [Fjella.]

FJÄLLAKTIG, **FJÄLLARTAD**, a. 2. Liknande fjäll (I, alla bem.). [Fjäll-]

FJÄLLBERG, n. 5. Se *Fjäll*, II.

FJÄLLBJÖRK, f. 2. Ett slags buskaktigt björk, som växer i fjälltrakter. *Betula fruticosa*.

FJÄLLBO, m. 3. pl. — *bor*. (mindre brukl.) En, som bor i en fjälltrakt.

FJÄLLBYGD, f. 3. Bebyggd ort i en fjälltrakt.

FJÄLLBÄR, n. 5. Bär af fjällbärsbusken. Kallas äfv. *Ripebär*.

FJÄLLBÄRSBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. En mindre buskväxt, allmän i Lappskas fjällen och Dalarne, med svarta, saltiga bär. *Arbutus alpina*.

FJÄLLDAL, m. 2. Dal emellan fjäll eller i en fjälltrakt.

FJÄLLDÖRR, f. 2. Se *Fjällport*.

FJÄLLFINNE, m. 2. pl. — *finnar*. Finne, som bor i de Lappskas fjällen.

FJÄLLFISK, m. 2. Sådän slags fisk, som är betäckt med fjäll (I, 4). Kallas så till skillnad ifrån *Skinnfisk*.

FJÄLLFORMIG, a. 2. Som till formen liknar ett fjäll (I, 4).

FJÄLLFRAS, m. 2. (rättare *Filfras*) Se *Järf*.

FJÄLLGNOTT, fjällgnött, n. 5. Ett slags horstsvansad insekt, nästan liknande en fisk, ehuru blott 3 till 4 linier lång, bål, med fina, silfverglänsande fjäll. Springer lifligt och finnes i fönster, böcker, bland socker och sötsaker, som han gärna förtär. *Lepisma saccharina*.

FJÄLLGÅS, f. 3. pl. — *gäss*. En art af Gås-läget, 25 tum lång, med liten svart näbb och svarta ben, hufvud och hals svarta eller svartgrå, rygg och skuldror brungrå med ljusgrå fjäderkanter, undergump och stjärtäckarne hvita. Kallas äfv. *Helsing*. *Hafregås*. *Anser leucopsis*.

FJÄLLHARE, m. 2. pl. — *harar*. Ben i Sverige vanliga arten af Harsläget, om sommaren gulgrå, om vintern snövit. *Lepus variabilis*.

FJÄLLIG, a. 2. Betäckt med fjäll (I, alla bem.). [Fjellig.]

FJÄLLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara fjällig.

FJÄLLIK, a. 2. Liknande fjäll (I, alla bem.).

FJÄLLKATT, c. Se *Järf*.

FJÄLLKLYFTA, f. 1. Se *Bergsklyfta*.

FJÄLLKNET, m. 2. Se *Bergknet*.

FJÄLLENÖL, m. 2. Brant fjällberg af mindre vidd.

FJÄLLKRANSAD, a. 2. (bot.) Säges om en rot, då hon öfverst vid rothalsen är omgifven med en krans af fjäll (I, 2).

FJÄLL-LEMMEL, fjälllemmel, m. 2. pl. — *lemmar*. En art af Lemmelsläget, gulbrun och svartskäckig med ganska kort svans. Vandrar stundom ifrån fjällbygderna till slättlandet i ofantliga skaror, hvilka ej sällan drunkna i hafvet eller större sjöar. Kallas äfv. *Fjällmus*, *Sobelmus*. *Lemmus* (*Hypodæus borealis*).

FJÄLLMUS, f. 3. pl. — *möss*. Se *Fjälllemmel*.

FJÄLLNING, f. 2. Handlingen, då man fjällar.

FJÄLLORM, m. 2. Se *Blindorm*.

FJÄLLPANSAR, n. 5. Pansar, sammansatt af små fjällformiga metallplåtar, fastade öfver hvarandra. Skrifvis äfv. — *pansar*.

FJÄLLPIPARE, m. 5. Se *Pomeransfågeln*.

FJÄLLPORT, m. 2. Djup sänkning emellan tvänne fjäll i en fjällrygg.

FJÄLLPUNS, fjällpunn, m. 2. (tekn.) Puns, hvars ändyta har formen af ett litet fjäll (I, bem. 4) eller ett spetsigt blomblad.

FJÄLLRÄCKA, f. 1. Se *Fjällräf*.

FJÄLLRAPA, f. 1. Se *Åtyrbjörk*.

FJÄLLRIPA, f. 4. En art *Ripa*, 14¹/₂ tum lång, om vintern hvit, men om sommaren brunspräcklig; hanen har alla årsider ett bredt, svart band, kalladt tygel, som går ifrån näbbviken genom ögat till tinningarna, samt öfver ögonen en stor halfrund, röd fläck. *Lagopus alpina*.

FJÄLLROT, f. 3. pl. — *rötter*. (bot.) Ört, som växer vid bergsrötter; hela växten rosenröd, roten liknande ett perlbard, med tjocka fjäll öfver hvarandra liggande. *Lathrea squamaria*.

FJÄLLRYGG, m. 2. 4) Öfversta sträckningen af ett fjäll. — 2) Se *Fjällsträcka*.

FJÄLLRÄP, m. 2. pl. — *räpvar*. En art af Räfsläget, långhårig, om sommaren askgrå, hvit om vintern; finnes i Skandinavien fjälltrakter. Kallas äfv. *Fjällräcka*. *Canis lagopus*.

FJÄLLSKÄL, n. 5. Stor, med mossar och myror uppfyllt urhållning i en fjälltrakt.

FJÄLLSKREDD, n. 5. Den på slutningen af ett fjäll lägrade jordmassans lossnande från sin grund och småningom fortgående nedskridande i dalen nedanför.

FJÄLLSKREPFVA, f. 1. Se *Bergsskrepva*.

FJÄLLSKÖLDPADDA, f. 1. En art Sköldpadda, med 15 tjocka, tegevis öfver hvarandra liggande plåtar, hvilka utgöra den så kallade Sköldpaddan. *Chelonia imbricata*.

FJÄLLSLUTNING, f. 2. Slutningen af ett fjäll (II).

FJÄLLSLÄTT, f. 3. Slätt vid foten af ett fjäll (II), emellan tvänne fjäll eller öfverst på ett sådant.

FJÄLLSPETS, m. 2. Öfversta delen af ett fjäll (II), när den har spetsig form.

FJÄLLSTRÄCKA, f. 4. Sträcka af sammanhängande fjällberg.

FJÄLLSYRA, f. 4. (bot.) Mångårig växt, i Lappskas fjällen, utmärkt för sin behagligt sura smak. *Rheum digyuum*.

FJÄLLTALL, f. 2. Se *Bergtall*.

FJÄLLTOPP, m. 2. Öfversta delen af ett fjäll (II), då den är kullrig och intager blott helt liten vidd.

FJÄLLTRAKT, m. 3. Trakt, uppfyllt af fjällberg eller belägen på en fjällrygg. Säges både om bebyggda och obebyggda orter.

FJÄLLUGGLA, f. 3. En art af Ugglesläget, 2 fot lång, med litet hufvud, färgen hvit hos hancen, ofta snövit, hos honan och ungarna stötnande i smutsigt, med mörkbruna eller svartgrå fläckar och tvärstreck på hjessa, rygg och vingar. Vistas i de nordliga polarländerna och lever af harar, lemlar, ripor och råttor. Kallas äfv. *Harfång*. *Strix nyctea*.

FJÄLLVINGE, m. 2. pl. — *vingar*. (nat. hist.) 1) Den med fina fjäll betäckta vingen på en fjäril. — 2) Insekt, hörande till 4:de Ordningen (Lepidoptera). Brukas mest i plur. och är liktydigt med *Fjäril*.

FJÄLLVÄGG, f. 2. Tvärbrant, jemn sida af ett fjällberg, liknande en vägg.

FJÄLLVÄXT, f. 3. Växt, som trives endast i fjälltrakter. — *Syn*. *Alpväxt*.

FJÄLLÖRT, f. 3. 1) Ört, som växer endast i fjälltrakter. — 2) Se *Fjällrot*.

FJÄR, a. 2. (fr. *Fier*) Stolt, stursk, öfvermodig, trotsig.

FJÄRD, m. 2. 4) Djupt i landet inskjutande vik med smal öppning. Det norska *Fjord*. — 2) Större rymd i en större sjö, emellan sund, t. ex. i Mälaren Björkfjärden, m. fl. [Fjerd.]

FJÄRIL, m. 2. 4) Insekt med sugmun, som består af en spiralförmigt hoprullad tunga, samt fyra flygvingar, betäckta med fina fjäll, hvilka lätt affalla likt ett stof och då lemna den hinnaktiga vingen bar. Fjärilarna utgöra en särskilt ordning af Insekterna, äfv. kallad *Fjällvingar*, och indelas i *Dag-*, *Natt-* och *Ålfonfjärilar*. — Ordet bildar för öfrigt en mängd sammansättningar, såsom *Käl-fjäril*, *Björkfjäril*, m. fl., hvilka ses på sina ställen. — 2) (fig.) Person, som är ostadig i kärlek. — 3) Ett slags kortspel emellan tre eller fyra personer med en lek af 52 kort. — *Ss*. *F-läk*.

Anm. Hette i det gamla språket *Fjadrild*, af *Fjodur*, *fjöder*.

FJÄRMA, **FJÄRMARE**, se *Fjerma*, *Fjermare*.

FJÄRSING, se *Fjersing*.

FJÄS, n. 3. sing. Öfverdrifna artigheter, som bevisas någon.

FJÄSA, v. n. 1. Visa öfverdrifna artigheter. *F. för någon*. — *Syn*. *Fira*, *Krusa för*, *Petera*. — *Fjäsande*, n. 4.

Anm. Kommer af gamla verbet *Fysa*, fösa, skynda på.

FJÄSK, m. fl. se *Fjesh*, m. fl.

FJÄT, n. 3. 4) Fotsteg. *Gå med långsamma f.* (Fig.) *Tiden skrider med långsamma, tröga f.* Bildar sammansättningen *Tuppjät*. — *Syn*. *Steg*, *Fotsteg*. — 2) *Fotspår*. *Följa i ens f.*, *följa någon i fen*.

FJÄTTER, **FJÄTTRA**, m. fl., se *Fjeller*, *Fjelttra*, m. fl.

FJÖL, n. 5. o. m. 2. 4) (prov.) Bräde. — 2) Sitbrädet på ett afträdeshus. — 3) Vänsklifvan på en plog.

FJÖSBENT, a. 4. (nat. hist.) *F-a Wråken*, röfflag af Falksläget, öfvan mörkbrun med rostgula fjäderkanter, hufvud och hals rostgula med mörkbruna längstreck.

FLAB, m. 2. (pop.) Mun. Deraf *Gapflabb*.

FLABBIG, a. 2. (pop.) Som har stor mun, tjocka läppar. — *Flabbighet*, f. 3.

FLACK, a. 2. Jemn, slät, utan skog och höjder. Säges isynnerhet om jordytan. *F-t land*, *fält*. *På f-a fältet*. — *Syn*. Se *Jemna*.

FLACK, n. 5. (sjöt.) 4) Grund, som längs kusten löper ut i sjön. — 2) Understa, platta delen af ett fartygs botten.

FLACKA, v. n. 1. Resa, färdas, ströfva omkring. — *Flackande*, n. 4.

FLACKHET, f. 3. Egenskapen att vara flack.

FLACKLÄNDIG, a. 2. Säges om mark, som är jemn, slät och utan skog. — *Flackländighet*, f. 3.

FLACKSTICKEL, m. 2. pl. — *sticklar*. (tekn.) Ett slags grästicket, hvars genomskärning är trappezoidal, med två breda sidoytor, en smal yta till undersida och en ännu smalare till rygg.

FLACKT, adv. Utan skog och höjder. *Detta ställe ligger f. F. belägen*.

FLACKTÄNG, f. 3. pl. — *tänger*. (tekn.)

4) Tång med smal, fyrkantig käft och höjda skänk-lar. — 2) Tång med rak, platt mule, hvarmed metallråd och blockstrimlor böjas i vinklar eller krökas.

FLADDER, n. 5. 4) Fladderande. — 2) (fig.) a) Lättsinnighet, flyktighet, ostadighet i karaktären. — b) Grannlåt, hjeffs, flädd. — c) Granna ord utan mening. — *Syn*. Se *Ordräp*.

FLADDERAKTIG, a. 2. Ostadig, flyktig. — *Syn*. Se *Ostadig*. — *Fladderaktighet*, f. 3.

FLADDERELD, m. 2. Eld, som hastigt uppfaddrar och snart åter slocknar, såsom af halm.

FLADDERMINA, f. 4. (fortif.) Sådän mina, hvars ändamål endast är att skrämra en stormande fiende, och brukas förnämligast framför fältskansar.

FLADDRÄ, v. n. 1. 4) Flyga med täta vändningar upp och ned eller åt sidorna, utan någon viss riktning. Säges egentligen om fjärilar och vissa andra flygfän. *Fjärilen f-r ifrån blomma till blomma*. — 2) (fig.) a) Säges om vissa lätta ämnen, som drivas af vinden hit och dit. *En fana, en flagg, som f-r för vinden*. *Hennes utslagna hår f-de för vinden*. *Med f-nde här*. *Se, hur pappersslappen f-r i luften*. *Elden, ljus-lågan f-r*. — b) (om person) Vara obeständig, ostadig, flyktig. — 3) (fortif.) Säges om en mina, som springer utan verkan, emedan den varit fördämd eller ej riktigt laddad.

FLADDRANDE, n. 4. Händelsen, omständigheten, att någon eller något fladdrar (fr. d. o. alla bem.). — *Syn*. *Fladder*, *Fladdring*. — *Adj*. p. 1. (fig.) Se *Fladderaktig*.

FLADDRIG, a. 2. 1) Som fladdrar. *En f. old*. — 2) Som sitter löst fastad, så att det fladdrar. — *Syn*. *Lös*, *Slidrig*. — 3) (fig.) a) Se *Fladderaktig*. — b) Som har tycke för fladder (bem. 2, b). — *Fladdrighet*, f. 3. — *Fladdrigt*, adv.

FLADDRING, f. 3. Se *Fladderande*.

FLAGA, f. 4. 4) Upplupet fjäll eller blåsa på ytan af smidt jern. — 2) Liten skärfva, som affaller vid smidning. — 3) Se *Snöflaga*.

FLAGA SIG, v. r. 1. Vid smidning få flaggor (se *Flaga*, 4). *Detta slags jern f-r sig lätt*.

FLAGEOLETT, flageolet, m. 5. Ett slags liten flöjt af elfenben med munstycke. — *Ss*. *F-blåsare*, *spelare*.

FLAGEOLETT-TON, flageolet-ton, m. 3. 4) Tönen af en flageolet. — 2) Ton, lik den af en flageolet.

FLAGG ell. **FLAGGA**, f. 4. 4) Vanligtvis fyrkantig duk af ylletyg, hvars längd merendels är en tredjedel större än bredden, samt hissas på någon mastopp eller under en gaffel, för att, allt efter dess olika färger och öfriga utseende, tjena till tecken, hvaraf man underrättas om fartygets hemvist, rang, m. m. I denna bem. brukas allmänt *Flagg*, *Hissa f. Stryka f.*, se *Stryka*. *Föra svensk f. Gå under svensk f.* Ingår i flera sammansättningar, såsom *Dödsflagga*, *Fredsflagga*, *Hjelpflagga*. — 2) Se *Väderflagga*. I denna bem. brukas både *Flagg* och *Flagga*. — *Ss*. *Flaggspets*.

FLAGGA, v. n. 1. Säges om ett fartyg, när det, vid högdagliga tillfällen eller för att visa någon person ära, smyckas sig med alla sina flaggor. — *Flaggande*, n. 4.

FLAGGDUK, m. 2. Ett slags glest ylletyg, som begagnas till flaggor, vimplar, o. d.

FLAGGFOLK, n. 3. sing. Så kallas de, som på ett örlogsfartyg sköta flaggorna.

FLAGGKAPITEN, flaggkapitén, m. 3. Chefen för en kommanderande amirals stab.

FLAGGKISTA, f. 1. Förvaringsställe för ett fartygs flaggor.

FLAGGMAN, m. 3. pl. — *män*. Amiral, som för kommandoflagg.

FLAGGNING, f. 2. 1) Handlingen, då man hissar flagg eller flaggor på ett fartyg. — 2) Omständigheten, att ett fartyg flaggar.

FLAGGPÅSE, m. 2. pl. — *påsar*. Målad segeldukspåse, i hvilken flaggor förvaras.

FLAGGSIGNAL, flaggsignäl, m. 3. Signal, som göres medelst flaggor.

FLAGGSKEPP, n. 3. Det skepp i en flotta, på hvilket amiralen är ombord, och som för hans flagg.

FLAGGSPEL, n. 3. Så kallas på ett fartyg en stång, upprest emot hackbrädet, och hvarpå kampanjlaggen hissas, då den icke hissas under gaffeln.

FLAGGSTAKE, m. 2. pl. — *stakar*. Se *Flaggstång*.

FLAGGSTÅNG, f. 3. pl. — *stänger*. Stång, på hvilken en flagga hissas.

FLAGIG, a. 2. Som har flagor (se *Flaga*, 1). *F-i jern*. — *Flagighet*, f. 3.

FLAGNA, v. n. 1. Brista sönder på ytan och bilda ofullständiga lagor (se *Flaga*, 2).

FLAKA, f. 1. (jäg.). Ett slags gyller af trädstammar.

FLAKE, m. 2. pl. *flakar*. 1) Flera sammangfogade trädstammar (till fyllning i moras, o. s. v.). — 2) (jäg.) Ett slags redskap till björnars fångande, liknande en hafs, men med hullingar på pinnarna; täckes med mossor, så att djuret, då det råkar gå deröfver, fastnar med rannarna deruti. — 3) (gam. krigsk.) Plankskjöl, som begagnades förmod till skydd för belägrade fästningar emot stenkast af blidor.

FLAKSA, se *Flawa*.

FLAMELD, flammeld, m. 2. Lågan ifrån en flamugn. [Flamm—.]

FLAMFÖNSTER, n. 3. (tekn.) Öppningen till eldstaden i en flamugn. [Flamm—.]

FLAMINGO, flamingo, m. 3. pl. *Flamingar*. Fågel af Vadarna, stor som Hvita Storken, men med mycket längre hals och fötter, 2—3 alnar hög. *Phoenicopterus*. Deraf finnas tvänne arter: *Östertändsk F.*, *Ph. antiquorum*, 5 fot lång, ljusröd, med röda och svarta vingor, bruna fötter och svart näbbspets; inhemsk i Afrika; samt *Ph. ruber*, som träffas vid Sydamerikas flodstränder och är alldeles skaraktansröd, så att en trupp deraf liknar på afstånd ett kompani soldater med röd uniform.

FLAMMA, f. 1. 1) Stark och häftig låga, som i form af en tunga far ut ifrån en större eld. Se *f-amorna*, *huru de slå ut genom fönstren på det brinnande huset*. — *Syn*. Låga, Eldslåga, Eldsflamma. — 2) (fig.) a) Figur, som liknar en sådan eldslåga, t. ex. på flammiga tyger. — b) Fläck, liknande en flamma, som blifvit vid färgning. — c) Häftig, brinnande kärlek. — d) Föremålet för en persons kärlek. Brukas helst om framtimmer. *Magisterus f.*

FLAMMA, v. n. 1. 1) Brinna med flammo (bem. 1). *Se, hur elden från det brinnande huset f-r i nattens mörker*. *F. upp, ut*, uppfara, utfara i form af flamma. — *Syn*. Se *Brinna*, 1. — 2) Glänsa med ett fladdrigt sken, liknande eldsflammo. — *Syn*. Se *Lysa*. — *Flammande*, n. 4.

FLAMMERA, v. a. 1. Väfva, färga något så, att det får ett flammigt utseende. — *Flammande*, n. 4.

FLAMMIG, a. 2. 1) Flammande. — 2) (om tyger) a) Väfd så, att figurer, liknande flammo, synas på utsidan. — b) Färgad på detta sätt. — c) Som genom ofjenn färgning fått fläckar, liknande flammo. — *Flammighet*, f. 3.

FLAMMIGT, adv. På ett flammigt sätt; med figurer, liknande flammo.

FLAMROSETT, flammrosät, m. 3. (fyrv.) En med dubbelsats laddad kringlöpare. Kallas äfv. *Blad*. [Flamm—.]

FLAMUGN, m. 2. Ett slags ugn, som begagnas vid metallers smältning, så inrättad, att jernet i densamma ej kommer i beröring med kolen, utan blott påverkas af lågan. [Flammugn.]

FLAN, m. 3. sing. (pop.) Skallande gopskratt. *Slå till en f.*

FLANELL, flanel, m. 3. Ett slags tunt, klädeslikt, vanligtvis ovalskädd tylltyg, som begagnas till skjortor, littröjor, klädningar, m. m. — *Ss*. *F-klädning*, *-skjorta*, *-tröja*.

FLANK, flank, m. 3. (fr. *Flanc*) 1) Sida. Brukas mest i militärisk stil. *Taga, hugga ell. falla fienden i f-en*, anfälla fienden på sidan. — 2) (fortif.) En bastions strymlinje.

FLANKA, flankka, v. n. 1. (pop.) Se *Flacka*. — *Flankande*, n. 2.

Anm. Ordet är sammandraget af *Flankera*.

FLANKERA, flankera, v. a. 1. 1) (krigst.) a) Bestryka från sidan. — b) Förse med sidoförsvaret eller betäcka i flanken. — 2) (byggk.) Vara uppförd, anbragt på sidan, tjena till flygel. — 3) (fam.) Vara, stå på sidan om. — *V. n.* 1) Rida, ströfva fram och tillbaka i flanken af fiendens armé, för att oroa den med anfall. — 2) (fam.) Flacka af och an. — *Flankerande*, n. 4. o. *Flankerung*, f. 2.

FLANKERFIL, flankerfil, m. 2. (tekn.) Ett slags fil, som liknar en knifil och användes att uppskåra kuggarna på drivvar.

FLANKMÄRSCH, m. 3. Marsch, som sker efter kommando af höger eller venster omb eller genom svängning, i riktning åt någondera sidan.

FLÄNKÖR, flänköör, m. 3. (krigst.) Rytvär, som ströfvar omkring i fiendens flank; kavalleriblänkare, sidopatrull.

FLÄRN (a långt), n. 3. sing. 1) Yttre barken af tall, hvaraf tillås hvarjehanda saker, såsom flöten till nättelnar, små båtar till leksaker för barn, m. m. — 2) Stycke af sådan bark. Är i denna bem. äfv. ofta maskulin.

FLAS, n. 3. sing. (pop.) Se *Ras*, n.

FLASA, v. n. 1. (pop.) Se *Rasa*, 1.

FLASIG, a. 2. Se *Rasig*.

FLASKA, f. 1. Större eller mindre kärl för väta varor, af aflång, rund eller ock fyrkantig form, med platt botten, för att kunna stå, förfärdig af flera olika ämnen, såsom glas, stenporlin, krukmatargods, tenn, bleck, koppar m. m., och försedd antingen med lock eller, om öppningen är mycket trång, med en propp (af kork, glas, o. s. v.). Bildar en mängd sammansättningar, såsom: *Vatten-, Olje-, Attike-, Brännvinsflaska, Koppar-, Tenn-, Bleckflaska*, m. fl.

FLASKFODER, n. 3. 1) Litet skrin med flera rum, för att deri nedsätta brännvinsflaskor o. d. — 2) (fig.) a) Litet landställe utanför en stad, dit man far ut, för att ro sig. — b) (milit.) Ställe, der drickse m. m. hålles soldaten tillhanda. Äfv. *Flaskfodersgård*.

FLASKKURBITS, flaskkurrbitus, m. 3. Se *Kalebass*.

FLAT, a. 2. 1) Som har en plan, jemo yta, eller en yta, hvars delar äro föga upphöjda, den ena öfver den andra. *F-a handen*, den inre sidan af en utsträckt hand. *En f. taltrik*, hvars botten ligger mindre djupt än den på en djup taltrik. *Ett fartyg f. botten*. *F-a kängan*, värjan, den breda sidan af en klinga, värja. — *Syn*. *Platt*. — 2) (fig.) a) Blygsellfull, förlägen. *Göra någon f.* *Jag blef helt f.*, *då han sade det*. *Blifva f. öfver något*. — *Syn*. Se *Förlägen*. — b) Allt för efterläten. *Han, hon är för f. emot sina barn*, *emot sitt tjenstefolk*. — *Syn*. Se *Efterläten*.

FLATA, f. 1. Se *Flatsida*.

FLATHAND, f. 3. pl. — *händer*. Den öfriga delen af handen utom fingrarna.

FLATHET, f. 5. Egenskapen att vara flat (i alla bem.). a) *Fartygets f. i botten*. — *Syn*. *Platthet*. — b) *Hans f. öfver detta misstag var obekräftig*. — *Syn*. Se *Förlägenhet*. — c) *Hennes f. emot sina barn är gränslös*. — *Syn*. Se *Efterlätenhet*.

FLÄTLUS, f. 3. pl. — *löss*. En art af Lusslägget, med afrundad, bred kropp; hakar sig med bakdelen fast vid vissa delar af huden på menniskokroppen, då snusk och oronlighet gynna dess tillväxt. Pediculus pubis.

FLÄTNÄ, v. n. 1. Blifva flat (bem. 2, a), förlägen. *Han f-de vid detta svar*. — *Flättnande*, n. 4.

FLÄTNÄSA, f. 1. 1) Näsa, som framtill är flat till formen. — 2) (fam.) Person med sådan näsa.

FLÄTNÄSIG, a. 2. Som har flat näsa. — *Flättnäsighet*, f. 3.

FLÄTSIDA, f. 1. Flata sidan af något. — *Syn*. *Flata*.

FLÄTSKRATT, n. 3. 1) Högljudt skratt. — *Syn*. Gapskratt, Flän. — 2) Hånande, försmädligt skratt. — *Syn*. Hånskratt.

FLÄTSKRÄTTA, v. n. 1. Gifva till ett flätskratt. — *Syn*. a) Gapskratta. — b) Hånskratta.

FLÄTTER, v. a. 1. (fr. *Flatter*) 1) Smickra. — 2) Ingifva bedrägliga förhoppningar.

FLÄXA, v. n. 1. Slå vingarna upp och ned. Säges för det mesta om flygande fåglar. *Se, der kommer en glada f-nde*. *F. med vingarna*. — *Flaxande*, n. 4. [Flaksa.]

FLECTERA, se *Flektera*.

FLEGM, fläggm, m. 3. sing. (grek. *Phlegma*) 1) Segt slem i blodet. — 2) (fig.) Trög och känslös natur, kallblodighet. Skrivet äfv. *Phlegm*.

FLEGMATIKUS, fläggmatikkus, eller **FLEGMATIKER**, fläggmatiklekr, m. 3. Plegmatisk menniska. Äfv. *Phlegmaticus* ell. *Phlegmatiker*.

FLEGMATISK, a. 2. 1) Hvars blod är blandadt med segt slem. — 2) Till känsla och lynne kall och trög. *F-i temperament*, långsamt väckt och lugna, men varaktiga känslor och begär. — Äfv. *Phlegmatisk*. — *Flegmatiskt*, adv.

FLEKTERA, fläcktera, v. a. 1. (lat. *Flectere*) Böja (ord). Brukas i det grammatikaliska språket. — *Flekterande*, n. 4. [Flectera.]

FLEN, m. 3. sing. (bot.) En hög, bladrik foderväxt, på ästränder. *Phalaris arundinacea*.

FLEN, n. 3. sing. (pop.) Ett slags sjukdom, som ofta förekommer hos personer af allmogren och består i en tidsats påkommande värk i maggruppen, jemte sura, vattenaktiga uppstigningar i munnen (derför äfven ofta kallad *Vattflän*) samt

kräkningar och flera andra symptom till en dålig mage. Kallas äfv. *Magflän*.

FLENGRÄS, n. 3. Grässlägte, hvaraf *Flon* (se föreg.) är en art. Kallas äfv. *Fläcken*. *Phalaris*.

FLENHUS, n. 5. (pop.) Rund eller aflång, hård svullnad, utan åtföljande värk, och af samma färg som den öfriga huden.

FLENGÖRT, f. 3. Mångårig växt, hvilken begagnas som läkemedel för boskapen, äfv. kallad *Svinkyle*, *Sodöda*, *Trynfrö*. *Scrophularia nodosa*.

FLEP, n. 3. sing. (fam.) Flepighet beteckande, upplörande. — *Syn*. *Flepighet*. — *S. m.* Se *Fleper*.

FLEPA, v. n. 1. 1) (fam.) Vara flepig. *F. med någon*, behandla någon med allt för mycken efterlätenhet. — 2) Se *Lipa*. — *Flepaude*, n. 4.

FLEPER, m. sing. (fam.) Flepig mansperson.

FLEPIG, a. 2. (fam.) Till karakteren svag, efterläten, blödsint och enfaldig.

FLEPIGHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara flepig. — 2) Se *Flep*, n.

FLERBLADIG, a. 2. (bot.) *F. blomkrona*, som består af mer än ett kronblad.

FLERBLÖMMIG, a. 2. (bot.) *F. växt, ört*, som har flera blommor.

FLERBLÖMSTRIG, a. 2. (bot.) *F. blomma*, som består af flera småblomster.

FLERDUBBEL, a. 2. 1) Flera gånger större. *En f. afgift*. — 2) Som består af flera likadana eller liknande saker, eller varande blott af samma natur, samma art. *F-i lag, hvarf*.

FLERDUBBELT, adv. Flera gånger, *F. större, så stor*.

FLERDUBBLA, v. a. 1. Göra flera gånger större, förhöja till flera gånger större belopp. — *Flerdubblande*, n. 4. o. *Flerdubbling*, f. 2.

FLERE, m. FLERA, m., f. o. n. adj. pl. Förkortas stundom till *Fler*. 1) Utmärkt ett obestämdt antal, större än Två, mindre än Många, och utan hänseende till något annat tal. *F-a fartyg hafsa anländt*. *Vid f-a tillfällen*.

Det har f-a gånger hänt, att . . . — 2) Säges ofta om ett mer eller mindre betydligt antal, som utgör en del af ett större. *Han hade köpt en hel mängd hästar, men f. af dem dogo under öfverfarten*. — 3) Brukas jemförelsevis, för att beteckna ett större antal än ett annat. *Voro de f. än två? Ja, långt f.*

FLERSTÄDES, se *Flerstädes*.

FLERFALDIG, a. 2. 1) Se *Flerdubbel*. — 2) (i plur.) Flera. *F-a gånger*

FLERFALDIGT, adv. Se *Flerdubbel*.

FLERGÖMMIG, a. 2. (bot.) *F. frukt*, som består af flera sammanyväxta småfrukter.

FLERHET, f. 3. (fil.) Begreppet af flera än en.

FLERHÖFDAD, a. 2. 1) Som har flera hufvuden. *En f. hydra*. — 2) (bot.) *F. rot*, som upptill under jorden delar sig i flera stjelkbrännande grenar.

FLERSKALIG, a. 2. (bot.) *F-i frögömmen*, som består af flera fruktblad.

FLERSTÄDES, adv. På flera ställen.

FLERSTÄMMIG, a. 2. Som utföres af flera stämmor. *F. musik, sång*.

FLERTAL, n. 3. 1) Antal af flera. Motsvarar i denna bem. grammatikaliska termen Plural.

— 2) Det större antalet. *F-let af rösterna*. *F-let är af andra åsigtier*. — *Syn*. Pluralitet, *De Fleste*, *Mängden*.

FLERTALIG, a. 2. Som utgör ett antal af flera. *F-a gånger*.

FLERVÄGGIG, a. 2. Se *Flerskatig*.
FLERÄRIG, a. 2. 1) Som varar eller varat flera år. — 2) (bot.) Se *Mångårig*.

FLERÄRIGHET, f. 3. Se *Mångårig*.

FLESTE, flä'ss'te, m. FLESTA, flä'ssta, m., f. o. n. adj. pl. Superlativ af *Flera*. Det största antalet. Brukas ofta substantivt. *De f-a människor*. *De f-e äro okunniga*. *F-a rösterna*. [Flä'ste.]

FLEXIBEL, fläcks'bl, a. 2. (gram.) Böjlig (om ord).

FLEXION, fläckschön, f. 5. (gram.) Ördböjning.

FLICKA, f. 1. 1) Barn af kvinnokönet. *Hennes lilla f. är ännu blott två år*. En tolvårig f. — 2) Se *Flickebarn*. *Hon har nedkommit med en f.* — 3) Ung manbar kvinna, som icke är eller varit gift. *Hon är ännu unga f-a, bara sjutton år*. *Hon är redan gamla f-n, hela tjugoåra år*. *En liten söt, vacker, intagande, hygglig f.* *Han har friat till en rik f., men fått hogen*. — Syn. Jungfru, Mö, Tärna, Tös, Fänta, Jänta. — 4) Säges äfv. stundom om äldre ogifta kvinnor, dock mera på skämt eller på spe. *En gammal f.* — Syn. Gammal möjungfru. — 5) Älskarinna. *Hafva en f. Skäl för din f.!* — 6) Se *Tjensteflicka*.

FLICKA, v. a. 1) Lappa, laga. Ordet brukas numera föga. utom i förening med några partiklar och i sammansättningar. *F. ihöp, f-n, till, se Hopplikka, &c.*

FLICKAKTIG, a. 2. 1) Lik en flicka. *Han är mer f. än karlaktig*. — 2) Som utmärker en flicka. *Ett f-t uppförande*. — *Flickaktighet*, f. 3. — *Flickaktigt*, adv.

FLICKANSIGTE, n. 2. 1) Ansigtet af en flicka. *Ett f. tillade fram*. — 2) Ansigte, liknande en flickas. *Han har ett f. och intet karlansigte*.

FLICKARE, m. 5. -KERSKA, f. 1. En, som flickar. Brukas sällan utom i sammansättningarna Skoffickare, Kittelflickare.

FlicKEBARN, n. 3. Barn af kvinnokön. Säges blott i fråga om nyfödda barn, i motsats till Gossobarn. *Hon har nedkommit med ett f.*

FLICKJÄGARE, m. 5. (fam.) En, som springer efter flickor.

FLICKLAPP, m. 2. Lapp, hvarmed något flickas, lagas.

FLICKNING, f. 2. Handlingen, då man flickar. Brukas sällan utom i sammansättningar, t. ex. Inflickning.

FLICKORD, n. 3. (fig.) Sådant ord, som inflickas i vers, endast till rimflykt eller för meters skull.

FLICKPENSION, fl'ckpangschön, f. 3. Enskilt läroanstalt för unga flickor, der de äro inackorderade.

FLICKSKOLA, f. 1. Öffentlig eller enskilt skola för unga flickor.

FLICKSLÄNDA, f. 1. En liten insekt af Sländornas ordning, med guldglänsande vingar och en mörk fläck i kanten. *Agriön Puella*.

FLICKSNÄRTA, f. 1. (fam.) och FLICKSTUMP, m. 2. (fam.) Liten flicka.

FLICKVERK, n. 3. Se *Lappverk*.

FLIK, m. 2. 1) Litet stycke af en nedhängande klädnad. *En f. af en rock, af en mantel, en kappa, o. s. v.* — 2) (anat.) Säges om vissa smärre, utskjutande eller genom urringningar bildade stycken af åtskilliga kroppsdelar. *Hjernans, lungans, leverns f-ar*. Sammansättningsvis säges

äfv. Örflik. — 3) (bot.) Brukas likaledes om delar af ett blad, som skjuta ut emellan djupa inskärningar.

FLIKIG, a. 2. Delad i flikar. Brukas mest i botaniken. *F-t blad*. Bildar sammansättningsarna Två-, Tre-, Fyr-, Femflikig, o. s. v.

FLIKIGHET, f. 3. Egenskapen att vara flikig.

FLIKLAF, m. 2. (bot.) Ett lafslägte. Solorina.

FLIN, n. 5. (fam.) Skratt med vid utdragen mun, så att man visar tänderna. — Syn. Se *Skratt*.

FLINA, v. n. 1. (fam.) 1) Skratta med vidt utdragen mun, så att man visar tänderna. — Syn. Se *Skratta*. — 2) (om hästar och hundar) Visa tänderna. — *Flinande*, n. 3.

FLINGA, f. 1. (af gamla verbet *Flinga*, klyfva) 1) Liten spilttra, tunn spån. Förekommer numera sällan i denna bem. — 2) *F. af snö, is, se Snöflinga, Isflinga*.

FLINGANDE, a. 1. (fam.) *F. före*, högst förträffligt slädföre.

FLINGA, a. 2. (fam.) Fallen för att flina.

FLINK, flingk, a. 2. 1) Rask och driftig i hvad man har för händer. *En f. karl, budbörare*. — Syn. Se *Rask*. — 2) (fam.) *F-t före*, godt slädföre.

FLINK FLORIBUS, flingk flöribus, (fam.) *Lefva f. f.*, i sus och dus, som om hvar dag skulle vara den sist. Jfr *Floribus*.

FLINKHET, flingklöt, f. 3. Raskhet och drift i hvad man har för händer. — Syn. Se *Raskhet*.

FLINKT, flingkt, adv. 1) Med id och drift. *Arbeta f.* — Syn. Se *Rask*. — 2) Skydsamt. *Det har gått f.* — Syn. Se *Fört*.

FLINT, m. 2. (fam.) 1) Öfversta delen af hufvudet, kring hjessan. I denna bet. numera sällan förekommande utom i sammansättningen Flintskallig. — 2) Pannan på ett menniskoansigte. *Han slog honom midt i f-en*. — Syn. Se *Panna*.

FLINTA, f. 1. 1) En ganska hård stenart, gul, grå, gråblå, svart, stundom randig och fläckig; träffas vanligen i krittlager och är en organisk kvarleva efter infusionsdjur. Äfv. Flinsten. — 2) Litet stycke af denna stenart, som användes till eldslagning, m. m. *F-nösk och f. Ståld med eldstål och f.*

FLINTÄRTAD, a. 2. Som till utseende, ämne och beskaffenhet liknar flinta.

FLINTGLAS, n. 5. Ett slags hvitt, ganska genomskinligt och lätt glas, tillredt af hvit sand, pottaska, mörja, salpeter, hvit arsenik och brunsten.

FLINTHÄRD, a. 2. 1) Hård som flinta, ganska hård. — Syn. Se *Stenhård*. — 2) (fig. fam.) Ganska svår att fatta, förstå. *Den f-a filosofien, metafysiken*.

FLINTLÄS, n. 5. Gevärsläs, försedt med eldstål och flinta, hvarmed fångkrutet antändes och skottet aflössas. Kallas så till skillnad ifrån Slagkrutsläs och Perkussionsläs.

FLINTSÄND, m. sing. Sand, blandad med små flintstycken.

FLINTSKALLE, m. 2. pl. — *skallar*. (fam.) Flintskallig karl.

FLINTSKALLIG, a. 2. Som är skallig uppmotring hjessan. — *Flintskallighet*, f. 3.

FLINTSTEN, m. 2. 1) Se *Flinta*, 1. — 2) Större, enastaka sten af flinta.

FLIPA, v. n. 1. (pop.) Se *Lipa*.

FLIRA, f. 1. Ett slags mjukfening fisk i Sveriges insjöar. Cyprinus ballera.

FLISA, f. 1. Tunn, mindre skifva af sten, som lossnat och affallit ifrån en större sten, ett block, en klippa, o. s. v. — Syn. Se *Skårva*.

FLISA SIG, v. r. 1. Sönderfalla i flisor; minskas genom flisor, som af falla från ytan.

FLISIG, a. 2. Se *Skifvig*.

FLISSA, v. n. 1. (fam.) Skratta omätligt och på ett otidigt sätt, såsom lössaktiga qvinspöner pläga. — Syn. Se *Skratta*. — *Flissan*, n. 2.

FLIT, m. sing. Det ihärdiga sträfvet att begagna sina krafter (kroppsliga eller andliga) för något löfligt ändamål, utan att derifrån låta afhålla sig genom besvärligheter, mödor eller umberändan. Trägen och ifrig sysselsättning med något, som man förbehåfr. *Arbeta med mycken f.* *Bruka, använda, visa mycken f.* *Icke spara f-en*. *Egna all f., all sin f. på något*. *Göra sin f., all sin f. med, vid något*. *Jag har gjort all min f. att få arbetet bra*. *Han har gjort all sin f. med gossen*, användt all flit vid hans undervisning. — Syn. Flitighet, Arbetssambet, Trägenhet, Id, Drift, Ifver. — *Med f.*, adv. Med uppsåt. *Jag har icke gjort det med f.* *Det var med f. gjort*. — Syn. Åtsigtigt, Uppsåttigt, Med afsigt, Med uppsåt, Med föresats, Med vilja.

FLITBOK, f. 5. pl. — *böcker*. Liten bok, hvarit en lärare eller lärarinna för hvar dag antecknar den grad af flit, en lärjunge visar i olika undervisningsämnen.

FLITIG, a. 2. 1) (om person) a) Som brukar, använder, visar flit. *En f. arbetare, skolgosse*. — Syn. Arbetsam, Idog, Driftig, Trägen. — b) Som lätt och ofta blivstar något, infinner sig på ett ställe. *En f. åhörare, kyrkogångare, spektakelbesökare, kallrägtst.* — 2) (om sak) Som lätt och ofta upprepas. *F. böen*. *F-a besök*. — Syn. Trägen, Tät.

FLITIGHET, f. 5. Egenskapen att vara flitig. Jfr *Flit*.

FLITIGT, adv. 1) Med flit. *Arbeta f.* — Syn. Träget, Idogt, Driftigt, Ifrigt, Med ifver, Med besked, Med eftertryck. — 2) Ofta. *Gå f. i kyrkan, på spektaklet*. *Bedja f.* — Syn. Se *Ofta*.

FLITTER, n. 5. sing. Blänkande prydnader af intet värde. — Syn. Se *Glitter*.

FLITTERGULD, n. 5. Se *Flittermessing*.

FLITTERKRAM, n. 5. sing. Hvarjehanda prydnader och lekaker af flittermessing.

FLITTERMESSING, m. sing. Messingsbleck, tunt som papper.

FLITTERSAND, m. sing. Sand, blandad med messing.

FLO, m. (geol. o. gruf.) Se *Flöts*.

FLOBERG, n. 5. (geol.) Se *Flötsberg*.

FLOCK, m. 2. 1) Antal af flera personer (minst fem), som äro tillsammans eller följäs åt. *Här och der på gatorna syntes f-ar af nyfikna*. Säges äfv. om vissa djur, t. ex.: *En f. vargar, gäss*. *I f. och farnöte, se Farnöte*. — Syn. Se *Hop*. — 2) Afdelning af ett större skrifvet eller tryckt verk, som består af särskilda smärre stycken (lagbestämmelser, stödar, paragrafer, vitterhetsstycken, o. s. v.). *Väger Spas f-ar*. *En f. vitterhetsstycken*. Brukas numera sällan i denna bemärkelse. Man säger vanligtvis *Häfte*. — 3) (nat. hist.) Underafdelning af en Klass. *Daggdjurens klass innesfattar tolvne f-ar: Handdjur och Tassdjur*.

FLO, m. (geol. o. gruf.) Se *Flöts*.

FLOBERG, n. 5. (geol.) Se *Flötsberg*.

FLOCK, m. 2. 1) Antal af flera personer (minst fem), som äro tillsammans eller följäs åt. *Här och der på gatorna syntes f-ar af nyfikna*. Säges äfv. om vissa djur, t. ex.: *En f. vargar, gäss*. *I f. och farnöte, se Farnöte*. — Syn. Se *Hop*. — 2) Afdelning af ett större skrifvet eller tryckt verk, som består af särskilda smärre stycken (lagbestämmelser, stödar, paragrafer, vitterhetsstycken, o. s. v.). *Väger Spas f-ar*. *En f. vitterhetsstycken*. Brukas numera sällan i denna bemärkelse. Man säger vanligtvis *Häfte*. — 3) (nat. hist.) Underafdelning af en Klass. *Daggdjurens klass innesfattar tolvne f-ar: Handdjur och Tassdjur*.

FLO, m. (geol. o. gruf.) Se *Flöts*.

FLOBERG, n. 5. (geol.) Se *Flötsberg*.

FLOCK, m. 2. 1) Antal af flera personer (minst fem), som äro tillsammans eller följäs åt. *Här och der på gatorna syntes f-ar af nyfikna*. Säges äfv. om vissa djur, t. ex.: *En f. vargar, gäss*. *I f. och farnöte, se Farnöte*. — Syn. Se *Hop*. — 2) Afdelning af ett större skrifvet eller tryckt verk, som består af särskilda smärre stycken (lagbestämmelser, stödar, paragrafer, vitterhetsstycken, o. s. v.). *Väger Spas f-ar*. *En f. vitterhetsstycken*. Brukas numera sällan i denna bemärkelse. Man säger vanligtvis *Häfte*. — 3) (nat. hist.) Underafdelning af en Klass. *Daggdjurens klass innesfattar tolvne f-ar: Handdjur och Tassdjur*.

FLO, m. (geol. o. gruf.) Se *Flöts*.

Älida betecknade *Flock* ursprungligen ett bestämt antal, nämligen: Fem.

FLOCK, n. 5. sing. Se *Flockull*.

FLOCKA, f. 1. Liten lätt och mjuk, löst sammanhängande hopning af smärre, trädiga eller på annat sätt formade delar. Säges om ull, silke och snö. *Snön föll i stora f-ker*. Bildar sammansättningen *Snöflocka*.

FLOCKA SIG, v. r. 1. I. (af *Flock*, m.) Förenas sig i flockar. *Folket började f. sig*. Man säger äfv. och vanligare: *F. sig tillsammans* eller *F. ihöp sig*.

FLOCKA SIG, v. r. 1. II. (af *Flocka*, f.) Säges om vissa tyger, hvilka på ytan betäckas med ett slags genom nötning uppkommet dun, som samlar sig i små flockor.

FLOCKSILKE, n. 4. Se *Flörettsilke*.

FLOCKTALS, adv. I flockar (hem. 1 o. 2). *Folket strök f. genom gatorna*. — Syn. Se *Hopvis*.

FLOCKULL, f. 2. sing. 1) Den ull, som af faller, när fin ull kammats. — 2) (bot.) Flockvis hopade ullhår, som betäcka ytan af en växt.

FLOCKULLIG, a. 2. (bot.) Betäckt med flockull.

FLOCKVIS, adv. Se *Flocktals*.

FLOCKÖRT, f. 3. Örtslägtet *Caucasia*.

FLOD, m. 5. (af *Flyta*) 1) Stor ström. Säges vanligtvis om sådana, som utfalla i hafvet, t. ex.: *Donau*, *Amazonfloden*, *Dalefloden*, men äfven stundom om betydliga strömmar (Bifloder), som utfalla i sådana. *En segelbar f.* — Syn. Ström, Elf. — 2) (fig.) Stor myckenhet. *Ölet vann i stora f-er på bordet*. *Uggjuta en f. af lärar*. *Utåsa en f. af skällsord, förbannelser*. — 3) Öfersvämning. *Det har i vår varit ovanligt hög f.* Bildar sammansättningarna *Vårflod*, *Höstflod*, *Syndflod*. — 4) Tidvattnets stigande i hafvet på vissa tider af dygnet. Jfr *Kbb*. *Det är nu f.-en kommer*, vattnet stiger i hafvet. — Syn. Uppsjö.

FLODBÄDD, m. 2. Den fördjupning i jorden, hvaruti en flod (hem. 1) flyter.

FLODFARTYG, n. 5. Fartyg, som begagnas på en flod (hem. 1).

FLODGEBIT, flödjebit, n. 3. o. 5. (geogr.) Landområde, hvarinom alla befintliga strömdrag, till följe af markens sluttning, utfalla i någon der framgående stor flod. Flodområde. *Donau har ett stort f. Donaus f.*

FLODGUD, m. 2. (myt.) Diktad gudomlighet, som troddes beherrska någon viss flod.

FLODGUBINNA, f. 1. Se *Najad*.

FLODHÄST, m. 2. Idslände djur af de Mångklöfvade, med 4 klöfvar på hvar fot, korta ben, långt, platt hufvud och ofantligt tjock kropp. 12 till 16 fot lång, 5 till 6 fot hög öfver ryggen; huden brungrå, nästan hårlös, ogenomtränglig för bösskolor. Finnes i de stora afrikanska floderna. Hippopotamus Amphibius.

FLODILLER, flödl'lr, m. 2. pl. — *Ultrar*. Djurart af Hertslägtet, brun, mer eller mindre mörk med gråbrun bottenull, fötter, nos och svans svartaktiga; läpparne och hakan hvita.

FLODKRABBA, f. 1. Ett skorpdjurslägte, 2 tum stor, nästan hjulförmig; finnes i Afrika och södra Europa. *Thelphusa fluviatilis*.

FLODNYMF, f. 3. Se *Najad*.

FLODSAND, m. sing. Sand, som hopat sig och betäcker något ställe af bottnen på en flod.

FLODSIDA, f. 1. Den sida, trakt af ett land, som har sitt läge vid stranden af en flod, i motsats till högre upp belägna trakter.

FLODSKUTA, f. 1. Mindre fartyg, som begagnas på floder.

FLODSKÖLDPADDA, f. 1. En art Sköldpadda, som finnes i södra Europas floder; svartaktigt, med gula fläckar, tjärna förenade med en simhud. Underhålles i dammar för köttets skull. Testudo (Emys) europaea.

FLODSNÄCKA, f. 1. Snäckdjur, som lever i floder.

FLOTTID, m. 3. Den tid på dygnet, då det är flod, d. v. s. då hafsvattnet stiger.

FLODVATTEN, n. 3. 1) Vattnet i en flod; äfv. vatten, hämtadt ur en flod. — 2) Vatten, som öfversvämmar. — 3) Hafsvattnet, då det under floden uppstiger på stränderna och öfversvämmar dem.

FLOGBRÄND, se *Flågbrand*.

FLOGELD, se *Fluggeld*.

FLOHÄR, n. 3. (bot.) Örsläktet Ceratophyllum.

FLOKALE, m. 3. Se *Flötskalk*.

FLOLAGRIG, a. 2. (af *Flo* och *Lager*) (geol. o. gruf.) Säges om mineralier eller malmarter, som ligga i horisontella lager. *F. malmgång*.

FLOR, n. 3. I. (af *Flor*) 1) Det tunnaste slaget af genomskinnliga tyger, af silke, lin, ull eller bomull. Kallas äfven Gas. Ingår i några sammansättningar, såsom Krusflor, Sorgflor, m. fl. — 2) Större eller mindre stycke af sådant tyg, nytilladt till betäckning på något föremål. *Bysten var betäckt med ett f. Draga f. öfver något. Släppa ned. lyfta upp f.-et.* (Fig.) *Nattens f.* mörkret. *Draga f. öfver en sak*, öfverlämna den åt glömskan; ej vilja yppa förhållandet dermed, göra hemlighet deraf. — *Syn.* Se *Täckelse*. — 3) Slöja. *Hafva f. för ansigtet, för ögonen.* (Fig.) *F. för ögonen*, skum syn. — *Syn.* Se *Slöja*.

FLOR, n. sing. oböjl. II. (af lat. *Flos*) Blomstring. Brukas både i egentl. o. fig. mening, men i egentl. blott i uttrycken: *Vara, stå i f.* t. ex.: *Trädgården, blomsterpartierren står, är nu i fullt f. Handeln är der i f. Vetenskaperna äro der i fullt f. Handelen, vetenskapernas f. befrånjas genom uppmyntan. Den-na stat, detta rike, samhälle stod då i sitt skönaste f. Om handeln skall komma i f., måste han åtnjuta frihet.*

FLORA, f. 1. 1) (rom. myt.) Blomstergudinnan. — 2) (bot.) a) De i ett land, en trakt vildt växande alster af växtriket. — b) Systematisk förteckning på dem.

FLORENTINER-ARBETE, florantinar-ärbete, n. 4. Konstarbete, sammansatt af ädelstenar och marmorstycken, föreställande ett slags målning. Har sitt namn af Florens, emedan Florentinarne särdeles utmärkte sig genom arbeten af detta slag.

FLORENTINERLÄCK, florantinarläck, n. 3. Ett slags högröd målarfärg, påfunnen af en munk i Florens.

FLORERA, v. n. 2. (af lat. *Florere*) Vara i flor, blomstra. Säges både i egentlig och fig. mening, dock mest det sednare. *Handeln, vetenskaperna f.* — *Florerande*, n. 4.

FLORETT, florätt, m. 3. Fäktvärja.

FLORETT, florätt, n. sing. Ett slags oval-kädd figureradt ylletyg.

FLORETTBÄND, florättbänd, n. 3. (mest i plur.) Ett slags kyrprade sidenbänd. Kallas äfv. Frislettband.

FLORETTSILKE, florättsilke, n. 4. (fabr.) 1) De gråne ojemna trådar, som ytterst betäcka ett silkeshus (en kokong). — 2) Afvall af nött sidan. — Kallas äfv. Flocksilke.

FLORIBUS, floribus, m. 2. Ett slags fordom brukligt drickeskärl, bestående i en två alnar lång glastub, i ändan försedd med en eller flera tomma kular, och som fordrade ett särskilt handlag, för att derutur kunna dricka. Deraf uttrycket *Flink floribus* (se d. o.).

FLORIN, -in, m. 3. Ett mynt af olika värde i olika länder.

FLORSBÄND, n. 3. (mest i plur.) Ett slags tunna sidenbänd, med ränder eller blommor. Kallas äfv. Krepband.

FLORSHÄLSDUK, m. 2. Fruntimmershälsduk af flor (I. bem. 1).

FLORSHUFVA, f. 1. 1) Slöja af flor, som fruntimmer sätta på sina hattar, för att hölja ansigtet. — *Syn.* Se *Slöja*. — 2) (fig. fam.) Rus. *Ha en f.*, vara rusig.

FLORSIKT, m. 2. Sikt (se d. o.) af flor.

FLORSIKTA, v. a. 1. Låta gå genom florsikt. — *Florsiktande*, n. 4. o. *Florsiktning*, f. 2.

FLORSLÖJA, f. 1. Slöja af flor (I. bem. 1).

FLORSTYFV, n. 3. Se *Flor*, I. bem. 1.

FLORSHUFVARE, m. 3. En, som lärt att väfva flor och utäfvor detta yrke.

FLOSKELE, flöskel, m. 3. pl. *floskler*. (af lat. *Flos*) Prydnad i tal eller skrift. Valtalighetsblomster, Grannlåt.

FLOSS, fläss, n. sing. (bergv.) Ett slags tackjern, som smältes af stålmaln.

FLOTAGRÄS, n. 3. Sjöväxten Sparganium natans.

FLOTT, m. 2. (nat. hist.) Ett slags luftfröspindel, som lever på hundar och nötkreatur. *Ikodes ricinus*.

FLOTT, n. 3. sing. (af *Flyta*) Djurfett, som flyter ofvanpå. *Skumma f.-et af köttoppa*.

FLOTT, a. oböjl. (af *Flyta*) Flytande. Säges om fartyg och farkoster, helst då de stå på grund och blifvit frigjorda derifrån. *Fartyget stod länge på grund, men blef ändtligen f. Vara f. Göra ett fartyg f.*

FLOTTA, f. 1. (af *Flyta*) 1) a) Samteliga en nations örlogs- eller handelsfartyg. Bildar för denna bem. sammansättningarna Örlogs- eller Krigs- och Handels-, Köpmans- eller Kafferflotta. — b) Stor mängd af örlogs- eller handelsfartyg, utrustade i och för något visst gifvet ändamål. *England hade vid denna tidpunkt tre f.-tor i sjön: en i Kanalen, en i Medelhafvet och en i Nord-sjön. Ervarje är kom till Spanien en f. af fartyg ifrån Amerika, lastad med silfver, och derföre kallad Silfverflotta.* — 2) En mängd af sammanfästade stockar, bjelkar, plankor o. s. v., som man låter drifva utför en ström, eller genom rodd eller på annat sätt förbyttar ifrån ett ställe till ett annat. Bildar sammansättningen Timmerflotta, och förekommer ofta under formen *Flotte*. — 3) En mängd stockar, bjelkar eller hvarjehanda slags virke, sammanfästade på det sätt, att deraf bildas en jern yta, hvarpå, i brist af färja eller andra forskaffningsmedel, människor och hästar kunna föras på vattnet. I denna bem. brukas oftare *Flotte*.

FLOTTA, v. a. 1. I. (af *Flotta*, f.) I flottor nedföra timmer o. d. utför en flod, eller genom rodd, i dylika flottor, öfverflytta det ifrån ett ställe till ett annat. *F. Gimmer, ved. F. ned, öfver, se Nedflotta, Öfverflotta.* — *Flottande*, n. 4.

FLOTTA, v. a. 1. II. (af *Flott*, n.) Göra flottig. *F. full, ned, fullfläcka med flott.*

FLOTTARE, m. 3. En, som flottar timmer, o. d.

FLOTTBRO, flöttbro, f. 2. o. **FLOTTBRYGGA**, f. 1. Bro, brygga, som hvilat omedelbart på vattenytan, med stockar till underlag.

FLOTTE, m. 2. pl. *flottar*. 1) Se *Flotta*, 2. o. 3. — 2) (sjöt.) a) En mängd fast sammanfogade mastträd eller bjelkar, som flyta på vattnet, utanpå belagda med plankor, och begagnade att stå på vid kölbaling eller kallfarting, samt till transport af master, rundhult, &c. — 3) Se *Nödflotte*.

FLOTTFLÄCK, m. 2. Fläck af flott (se *Flott*, n.)

FLOTTGRÄS, n. 3. Se *Flotagräs*.

FLOTTGÖRA, v. a. 2. (höjes som *Göra*) Laga, att ett fartyg kommer af grund, så att det flyter. — *Flottgörande*, n. 4. o. *Flottgörning*, f. 2.

FLOTTHOLME, m. 2. pl. — *holmar*. Holme, som flyter ofvanpå vattnet i vissa sjöar, från ena stranden till den andra.

FLOTTIG, a. 2. 1) Som liknar flott. *En f.-t ämne*. — 2) Blandad, tillredd med flott. *Namord bör akta sig för f. mat.* — 3) Fläckad, med smord med flott. *En f. bordduk.* — 4) Hvars yta synes vara smord med flott. *Han har ett f.-t ansigte.*

FLOTTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara flottig.

FLOTTILJ, flöttillj, m. 3. Liten flotta (bem. 1).

FLOTTIMMER, flött-timmer, n. 3. sing. Timmer, som flottas eller blifvit flottadt.

FLOTTIS, m. 2. Se *Drifis*.

FLOTTMO, m. 2. (pop.) Mycket fin och föga lerblandad mosand, hvilken vid regn blir flytande som en välling.

FLOTTNING, f. 2. Handlingen, då man flottar (se *Flotta*, I.) — *Ss. F.-stid*.

FLOTTQVARN, f. 2. Mjölqvarn, byggd så, att den flyter på vattnet.

FLOTTSTÅL, n. 3. Stål, som under räknningen förhåller sig yrt, och vill snarare smälta än välla.

FLOTTVED, m. sing. Ved, som flottas eller blifvit flottadt.

FLUGA, f. 1. 1) Ett ganska talrikt insektsläkte, af Tvåvingarnes Ordning, med korta spröten, köttfall sugmun och vid dess ända liksom två breda läppar. Arter deraf äro: Spynfluga, Köttfluga, Fönsterfluga, Middagsfluga och Regnfluga. Musca. (Fig. talesätt) *Stå två f.-gor i en smäll*, på en gång vinna två särskilda ändamål, utträtta två särskilda saker, o. s. v. *Ej tala, att en f. sätter sig på näsan, blifva en öfver minsta lappr.* (Ordsp.) *En f. gör ögen sommar*, man bör icke från en enda individ, en enda omständighet sluta till det hela. — 2) (fam.) Stället på en frukt, der blomman suttit. — 3) *Spansk F.*, se under *Spansk*. — *Ss. Flugsvärn*.

FLUGBÄGGE, m. 2. pl. — *baggar*. Ett insektsläkte af Skalbaggnarnes ordning.

FLUGBLOMSTER, n. 3. ell. **FLUGBLOMMA**, f. 1. Apoteksväxt, med vackra, gula blommor i toppen; lägges i mjölk, att förgifva flugor med. Antirrhinum Linaria.

FLUGFISK, m. 2. Se *Spigg*.

FLUGFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Minsta arten af Honingsfågeln, till kroppen mindre än en humla, ehuru med näbb och stjert $1\frac{1}{2}$ tum lång. *Trochilus minimus*.

FLUGFÄNG, m. 2. Se *Flugsnappare*.

FLUGFÄLLA, f. 1. En nordamerikansk kärrväxt, hvars blad äro fuktiga af en kläbbig vätska, samt rethliga för vidrörande, så att, om en insekt vidrör dem, slå de sig i ögonblicket tillsammans

om den, och öppna sig ej åter, förtün den upphört att röra sig. *Dionea muscipula*.

FLUGGIFT, n. 3. Arsenikpulver, som användes att, lagdt i yatten, dermed döda flugor. Kallas äfv. Flugpulver.

FLUGMASK, m. 2. Puppen till en fluga.

FLUGNAT, n. 3. Ett slags nät, hyarred sommariden hästar betäckas, för att skydda dem mot sting af bromsar och flugor, på sidorna försedd med nedhängande små tofsar, som sladdra af och an vid hästens minsta rörelse.

FLUGPULVER, n. 3. Se *Fluggift*.

FLUGSMUTS, m. 3. sing. Smuts, träck af flugor. *Förgyllningar blifva lätt skadade af f.*

FLUGSMÄLLA, f. 1. En rund, tjock läderlapp, fästad vid ändan af en käpp, hvilken begagnas som handtag, då man med läderlappen står ihjel flugor, som träffas sittande på något ställe.

FLUGSNAPPARE, m. 3. Ett släkte af Sparfågeln, med flera arter. *Muscicapa. Grå F.*, äfv. Flugfång kallad, 6 tum lång, ofvan brungrå, med mörkbruna fläckar på hufvudet; inunder hvit, med gråbruna längdfläckar på bals och bröst; lever af insekter. *M. grisola. Svart och hvit F.*, $5\frac{1}{2}$ tum lång, på vingen en hvit fläck; hanen ofvan svart med hvit panua, inunder brun; honan ofvan gråbrun. *M. atricapilla*.

FLUGSVAMP, m. 2. Ett slags svamp, som är ganska giftig och blandas med mjölk, till gift för flugor. *Agaricus muscarius*.

FLUGTRÄD, n. 3. Svart Poppel. *Populus nigra*. Kallas äfv. Poppelpil.

FLUGVISKA, f. 2. Viska, enkom gjord att dermed fösa bort flugor.

FLUGÄGG, n. 3. Ett slags svamp, som liknar insektägg. *Diderma*.

FLUIDUM, fluidum, n. pl. *fluida*. (lat.) Flytande ämne, flytande kropp.

FLUKTUATION, flucktnatschön, f. 3. Vacklande, ostadighet, föränderlighet. [Fluct —]

FLUKTUERA, flucktuera, v. n. 1. Vara vacklande, föränderlig. — *Fluktuerande*, n. 4. [Fluct —]

FLUNDRÄ, f. 1. (nat. hist.) 1) Bröstfenigt fisksläkte, med kroppens ena sida färgad, den andra hvit, begge ögonen på den färgade sidan, munnen snedt sittande, kroppen platt, nästan lika bred som lång; simmer i sned ställning, med ögonvidan uppåt vänd. *Pleuronectes*. Dit höra som arter: den egentliga Flundran (se 2), Rödspetta, Helgflundra, Figgvar och Tunga. — 2) Art af nyssnämde släkte, gråbrun, gröngul och svartfläckig, med knottrigt skinn. *Pleuronectes flesus*. (Talesätt) *Dum som en f.*, ytterst dum.

FLUNSA, f. 1. (pop. o. fam.) Flusig qvinna.

FLUNSIG, a. 2. (pop. o. fam.) Fet, däst och ovig. — *Flunsighet*, f. 3.

FLUGR, flugr, m. sing. (kem.) Salthildande metallloid, som ugör radikalen i flusspatsyra.

FLUORVÄTE, flugrätt, n. 4. sing. eller **FLUORVÄTESYRA**, flugrättesyra, f. 1. (kem.) Se *Flusspatsyra*.

FLUSS, m. 3. (t. *Fluss*) 1) (med.) a) Se *Rheumatism. Katarrh.* — b) *Fluita F.-en*, qvinnosjukdom, bestående i flytning af en hvit materia från lifmodern. — 2) (metallurg.) Lättsmält ämne, som vid metallers utsmältning tillsättes, för att ifrån metallens yta upplösa och bortföra de främmande kroppar, som eljest skulde hindra de smältade metallkolorna att löpa ihop. Sådana äro: borsax, flusspelt, glas, basiskt kolsyradt kali, m. fl.

— 3) Färgad glasart, hyarred man härmar ädla

stenar. Kallas äfv. Glasfluss. — 4) Chlorkallium, som användes till precipitation af aluminium. Kallas äfv. Säpfluss, emedan den består af den vid säpjuderierna till torrhet inkökta och sedan kalcinerade underluten. — 5) (i kortspelot Kungsöj) Åkta f., ess, kung, dam, knekt, eller kung, dam, knekt, två i samma färg. *Ökta f.*, samma kort, men en af hvar färg.

FLUSSAKTIG, a. 2. 1) Som till beskaffenhet liknar fluss (hem. 1). — 2) Ofta utsatt för fluss (hem. 1).

FLUSSAKTIGHET, f. 3. Fallenhet för fluss (hem. 1).

FLUSSARTAD, a. 2. Se *Flussaktig* (hem. 1).
FLUSSFEBER, m. 2. pl. — *februar*. Se *Katarrhalfeber*.

FLUSSGALLA, f. eller **FLUSSGALLE**, m. sing. Vattenaktig svulvad i kotleden på hästar.

FLUSSGRIKT, m. 3. (med.) Rheumatisk gikt.

FLUSSHOSTA, f. 1. Se *Katarrhalhosta*.

FLUSSIG, a. 2. Se *Flussaktig*, 2.

FLUSSIGHET, f. 3. Se *Flussaktighet*.

FLUSSPAT, m. 3. (t. *Flusspath*) Mineral, af Fluoriderna, fullkomligt klyfbar, oftast i tärningsform; genomskinlig, glasglänsande, i värme fosforescerande; har i kristaller och kristalliniska massor många och ofta utmärkt vackra färger. [Flusspat.]

FLUSSPATSYRA, f. 1. (kem.) Vätesyra, bestående af väte och fluor, en klar, rykande vätska, af högst frätande egenskaper; brukas till etsning och att borttaga den glatta ytan på glas. Kallas äfv. Fluorväte eller Fluorvätesyra. [Flusspat.—]

FLUSSPATSYRAD, a. 2. (kem.) Säges om salter, i hvilka flusspatysyra ingår.

FLUSTER, flustr, n. 3. Öppningen, ingången för bien till en bikupa. Flyghål.

FLUSTRÄ, flusträ, n. pl. (nat. hist.) En familj af Korallpolyperna.

FLUX, adv. (t. *flux*; fam.) Strax, på ögonblicket. — *Syn.* Se *Strax*.

FLUXION, fluckschön, f. 3. (mat.) Se *Differential*.

FLUXIONSMETOD, fluckschönsmetod, m. 3. eller

FLUXIONSRÄKNING, fluckschönräkning, f. 2. (mat.) Se *Differentialräkning*.

FLY, a. 2. neutr. *flytt*. (pop.) Se *Odryg*.

FLY, n. 4. Se *Ankarfly*, *Hängfly*.

FLY, v. n. 2. I. 1) För att undkomma en fiende, en fara, hastigt aflägsna sig. *Efter en skarp strid f-nde fienden. F. för någon. F. ur fängelset, ur landet. F. härifrån, olyckligt!* I samma mening säges äfv. *F. bort, f. undan.* (Ordspr.)

Bättre f., än illa fakta, man bör undvika en strid, en tvist, en ansträngning, ett företag, då man icke har hopp om framgång och ej är striden, företaget vuxen. — *Syn.* *Flykta*, *Gifva sig* på flykten, *Taga till benen*, till fötterna, till hvarvarjan. — 2) (fig.) a) Säges om hvarjehanda föremål, som med hastighet aflägsna sig eller tyckas göra det. *Molnen f. öfver himmelen. Mörkret f-r för dagens klara strålar.* — b) (i fråga om tid) Hastigt förlopa. *Skyndom! tiden f-r. Så hastigt f. ungdomens sälla dagar! Vår sällhets dröm är flydd, blott sorg och nöd stå åter.* — V. a. (mest fig.) Aflägsna sig ifrån, undvika. *F. elaka människors sällskap. F. lasten, det onda, tillfälle till synd. Friden f-r denna boning. Sönnen f-r mina ögonlock. F. sig sjelf, söka undvika sina samvetsagg.* — *Syn.* Se *Undfly*.

FLY, v. a. 2. (föräldr., nu prov.) II. *Gifva*, lemna, räcka. *F. mig boken.*

FLYENDE, n. 4. (söga brukl.) Se *Flykt*. — *Part. pres.* som flyr. Brukas nästan adjektivt, stundom äfv. som substantiv. *En f. hende. Den f. minuten. Förfölja de f.*

FLYGA, v. n. 3. Ind. pres sing. *Flyger*; pl. *flyga*. Impl. sing. *flög*; pl. *flögo*. Imper. sing. *flyg*; pl. *flygen*. Konj. impl. *flöge*. Sup. *flugit*. *Part. pres. flygande*; *part. pret. flygen*.

1) Förflytta sig i luften med tillhjälp af vinglar. *Fåglar och vissa insekter f. Fågeln f-ger högt, lågt, fort, långsamt. F. tungt, hafva en långsam och trög flygt, försörakt af en tung kropp.* [Fig. talesätt] *F. högre, än vingarne bära, väga, företaga det, som öfverstiger ens förmåga; äfv. lefva stort, utan motsvarande tillgångar; äfv. söka en ära, ett anseende, som man icke förmår bibehålla. Han f-ger ej högt, han håller sig vid det alldagliga; har ett medelmåttigt, inskränkt förstånd; saknar medel, vilja att företaga något. Penningar räktligt f. på honom, han har ovanligt gode inkomster, vinner, förtjenar ganska mycket.* (Ordspr.) *Lärdom f-ger ej på folk, det fordras mycket arbete, för att blifva lärd.* — *F. af, bort, se Bortflyga. F. åter, igenom, se Efterflyga, Genomflyga. F. ihop, flyga emot hvarandra. F. in, ned, se Inflyga, Nedflyga. F. om, flygande hinna om. F. omkring, se Krängflyga. F. på, flygande angräpa. F. undan, flygande undfly, t. ex.: Jag räckte ut handen, för att taga fågeln, men han slog undan. Dufvan f-ger undan för höken.* — *F. upp, med vingarnes tillhjälp höja sig upp i luften ifrån ett ställe eller föremål på jordens yta; äfv. (om sjäderfa) flytta sig medelst vingarnes tillhjälp upp ifrån golvet på en pinne, i fågelhus, bur, o. s. v. — F. ut, flygande aflägsna sig ut ur ett rum, en bur, o. s. v.; (om fågelungar) börja flyga, lemna boet; (fig. om människor) lemna föräldrahuset, för att försörja sig på egen hand. — F. öfver, med tillhjälp af sina vinglar förflytta sig öfver något föremål. — *Syn.* *Svälva, Fladdra, Flaxa.* — 2) (i utsträckt mening) a) Springa, löpa med största snabbhet. *Denne häst springer icke, han f-ger.* (Fig.) *Ett rykte f-ger, det går ett rykte.* — b) Skynda med största hastighet. *F. till någons hjälp. Han slog sin vän till hjälp. F. i famnen på någon, f. någon om halsen. F. någon i häret, rusa på någon och fatta honom i häret. F. någon till mötes.* (Fig.) *Allas hjertan flögo henne till mötes, hon emottogs af alla med största välvilja, tillgifvenhet.* — *F. af, bort, se Bortflyga. F. åter, hasta, ita efter. F. emot, ita emot, till mötes. F. ihop, rusa på hvarandra. F. in, ned, rusa in, ned. F. på, rusa på, störtta sig emot någon. F. tillbaka, skynda, ita, rusa tillbaka. F. undan, ita, rusa undan. F. upp, skynda, ita, rusa upp till ett ställe; äfv. häftigt resa sig upp. F. ut, skynda, rusa ut. F. öfver, skynda, ita, rusa öfver. — *Syn.* Se *Skynda.* — 3) (fig.) a) Drifvas i luften med stor hastighet. *Se, huru löfven komma f-nde, jagade af vinden. En skur af pilor slog emot oss. Klädet slog mig i ansigtet. Det f-ger snö i luften.* — *F. af, hastigt fara af, t. ex.: Pilen slog af, från bågen. F. bort, hastigt föres bort af vinden, t. ex.: Papperet slog bort och föll i sjön. F. in, ned, omkring, upp, ut, öfver, se Inflyga, &c. — *Syn.* *Fara, Dansa.* — b) Fladdra (t. ex. en fana eller löst hängande kläder, o. s. v.). — c) Hastigt förlöpa, förgå. *Tiden f-ger.* — *Syn.* *Fly.****

FLY, v. n. 3. Ind. pres sing. *Flyger*; pl. *flyga*. Impl. sing. *flög*; pl. *flögo*. Imper. sing. *flyg*; pl. *flygen*. Konj. impl. *flöge*. Sup. *flugit*. *Part. pres. flygande*; *part. pret. flygen*.

1) Förflytta sig i luften med tillhjälp af vinglar. *Fåglar och vissa insekter f. Fågeln f-ger högt, lågt, fort, långsamt. F. tungt, hafva en långsam och trög flygt, försörakt af en tung kropp.* [Fig. talesätt] *F. högre, än vingarne bära, väga, företaga det, som öfverstiger ens förmåga; äfv. lefva stort, utan motsvarande tillgångar; äfv. söka en ära, ett anseende, som man icke förmår bibehålla. Han f-ger ej högt, han håller sig vid det alldagliga; har ett medelmåttigt, inskränkt förstånd; saknar medel, vilja att företaga något. Penningar räktligt f. på honom, han har ovanligt gode inkomster, vinner, förtjenar ganska mycket.* (Ordspr.) *Lärdom f-ger ej på folk, det fordras mycket arbete, för att blifva lärd.* — *F. af, bort, se Bortflyga. F. åter, igenom, se Efterflyga, Genomflyga. F. ihop, flyga emot hvarandra. F. in, ned, se Inflyga, Nedflyga. F. om, flygande hinna om. F. omkring, se Krängflyga. F. på, flygande angräpa. F. undan, flygande undfly, t. ex.: Jag räckte ut handen, för att taga fågeln, men han slog undan. Dufvan f-ger undan för höken.* — *F. upp, med vingarnes tillhjälp höja sig upp i luften ifrån ett ställe eller föremål på jordens yta; äfv. (om sjäderfa) flytta sig medelst vingarnes tillhjälp upp ifrån golvet på en pinne, i fågelhus, bur, o. s. v. — F. ut, flygande aflägsna sig ut ur ett rum, en bur, o. s. v.; (om fågelungar) börja flyga, lemna boet; (fig. om människor) lemna föräldrahuset, för att försörja sig på egen hand. — F. öfver, med tillhjälp af sina vinglar förflytta sig öfver något föremål. — *Syn.* *Svälva, Fladdra, Flaxa.* — 2) (i utsträckt mening) a) Springa, löpa med största snabbhet. *Denne häst springer icke, han f-ger.* (Fig.) *Ett rykte f-ger, det går ett rykte.* — b) Skynda med största hastighet. *F. till någons hjälp. Han slog sin vän till hjälp. F. i famnen på någon, f. någon om halsen. F. någon i häret, rusa på någon och fatta honom i häret. F. någon till mötes.* (Fig.) *Allas hjertan flögo henne till mötes, hon emottogs af alla med största välvilja, tillgifvenhet.* — *F. af, bort, se Bortflyga. F. åter, hasta, ita efter. F. emot, ita emot, till mötes. F. ihop, rusa på hvarandra. F. in, ned, rusa in, ned. F. på, rusa på, störtta sig emot någon. F. tillbaka, skynda, ita, rusa tillbaka. F. undan, ita, rusa undan. F. upp, skynda, ita, rusa upp till ett ställe; äfv. häftigt resa sig upp. F. ut, skynda, rusa ut. F. öfver, skynda, ita, rusa öfver. — *Syn.* Se *Skynda.* — 3) (fig.) a) Drifvas i luften med stor hastighet. *Se, huru löfven komma f-nde, jagade af vinden. En skur af pilor slog emot oss. Klädet slog mig i ansigtet. Det f-ger snö i luften.* — *F. af, hastigt fara af, t. ex.: Pilen slog af, från bågen. F. bort, hastigt föres bort af vinden, t. ex.: Papperet slog bort och föll i sjön. F. in, ned, omkring, upp, ut, öfver, se Inflyga, &c. — *Syn.* *Fara, Dansa.* — b) Fladdra (t. ex. en fana eller löst hängande kläder, o. s. v.). — c) Hastigt förlöpa, förgå. *Tiden f-ger.* — *Syn.* *Fly.****

FLY, v. n. 3. Ind. pres sing. *Flyger*; pl. *flyga*. Impl. sing. *flög*; pl. *flögo*. Imper. sing. *flyg*; pl. *flygen*. Konj. impl. *flöge*. Sup. *flugit*. *Part. pres. flygande*; *part. pret. flygen*.

1) Förflytta sig i luften med tillhjälp af vinglar. *Fåglar och vissa insekter f. Fågeln f-ger högt, lågt, fort, långsamt. F. tungt, hafva en långsam och trög flygt, försörakt af en tung kropp.* [Fig. talesätt] *F. högre, än vingarne bära, väga, företaga det, som öfverstiger ens förmåga; äfv. lefva stort, utan motsvarande tillgångar; äfv. söka en ära, ett anseende, som man icke förmår bibehålla. Han f-ger ej högt, han håller sig vid det alldagliga; har ett medelmåttigt, inskränkt förstånd; saknar medel, vilja att företaga något. Penningar räktligt f. på honom, han har ovanligt gode inkomster, vinner, förtjenar ganska mycket.* (Ordspr.) *Lärdom f-ger ej på folk, det fordras mycket arbete, för att blifva lärd.* — *F. af, bort, se Bortflyga. F. åter, igenom, se Efterflyga, Genomflyga. F. ihop, flyga emot hvarandra. F. in, ned, se Inflyga, Nedflyga. F. om, flygande hinna om. F. omkring, se Krängflyga. F. på, flygande angräpa. F. undan, flygande undfly, t. ex.: Jag räckte ut handen, för att taga fågeln, men han slog undan. Dufvan f-ger undan för höken.* — *F. upp, med vingarnes tillhjälp höja sig upp i luften ifrån ett ställe eller föremål på jordens yta; äfv. (om sjäderfa) flytta sig medelst vingarnes tillhjälp upp ifrån golvet på en pinne, i fågelhus, bur, o. s. v. — F. ut, flygande aflägsna sig ut ur ett rum, en bur, o. s. v.; (om fågelungar) börja flyga, lemna boet; (fig. om människor) lemna föräldrahuset, för att försörja sig på egen hand. — F. öfver, med tillhjälp af sina vinglar förflytta sig öfver något föremål. — *Syn.* *Svälva, Fladdra, Flaxa.* — 2) (i utsträckt mening) a) Springa, löpa med största snabbhet. *Denne häst springer icke, han f-ger.* (Fig.) *Ett rykte f-ger, det går ett rykte.* — b) Skynda med största hastighet. *F. till någons hjälp. Han slog sin vän till hjälp. F. i famnen på någon, f. någon om halsen. F. någon i häret, rusa på någon och fatta honom i häret. F. någon till mötes.* (Fig.) *Allas hjertan flögo henne till mötes, hon emottogs af alla med största välvilja, tillgifvenhet.* — *F. af, bort, se Bortflyga. F. åter, hasta, ita efter. F. emot, ita emot, till mötes. F. ihop, rusa på hvarandra. F. in, ned, rusa in, ned. F. på, rusa på, störtta sig emot någon. F. tillbaka, skynda, ita, rusa tillbaka. F. undan, ita, rusa undan. F. upp, skynda, ita, rusa upp till ett ställe; äfv. häftigt resa sig upp. F. ut, skynda, rusa ut. F. öfver, skynda, ita, rusa öfver. — *Syn.* Se *Skynda.* — 3) (fig.) a) Drifvas i luften med stor hastighet. *Se, huru löfven komma f-nde, jagade af vinden. En skur af pilor slog emot oss. Klädet slog mig i ansigtet. Det f-ger snö i luften.* — *F. af, hastigt fara af, t. ex.: Pilen slog af, från bågen. F. bort, hastigt föres bort af vinden, t. ex.: Papperet slog bort och föll i sjön. F. in, ned, omkring, upp, ut, öfver, se Inflyga, &c. — *Syn.* *Fara, Dansa.* — b) Fladdra (t. ex. en fana eller löst hängande kläder, o. s. v.). — c) Hastigt förlöpa, förgå. *Tiden f-ger.* — *Syn.* *Fly.****

FLY, v. n. 3. Ind. pres sing. *Flyger*; pl. *flyga*. Impl. sing. *flög*; pl. *flögo*. Imper. sing. *flyg*; pl. *flygen*. Konj. impl. *flöge*. Sup. *flugit*. *Part. pres. flygande*; *part. pret. flygen*.

1) Förflytta sig i luften med tillhjälp af vinglar. *Fåglar och vissa insekter f. Fågeln f-ger högt, lågt, fort, långsamt. F. tungt, hafva en långsam och trög flygt, försörakt af en tung kropp.* [Fig. talesätt] *F. högre, än vingarne bära, väga, företaga det, som öfverstiger ens förmåga; äfv. lefva stort, utan motsvarande tillgångar; äfv. söka en ära, ett anseende, som man icke förmår bibehålla. Han f-ger ej högt, han håller sig vid det alldagliga; har ett medelmåttigt, inskränkt förstånd; saknar medel, vilja att företaga något. Penningar räktligt f. på honom, han har ovanligt gode inkomster, vinner, förtjenar ganska mycket.* (Ordspr.) *Lärdom f-ger ej på folk, det fordras mycket arbete, för att blifva lärd.* — *F. af, bort, se Bortflyga. F. åter, igenom, se Efterflyga, Genomflyga. F. ihop, flyga emot hvarandra. F. in, ned, se Inflyga, Nedflyga. F. om, flygande hinna om. F. omkring, se Krängflyga. F. på, flygande angräpa. F. undan, flygande undfly, t. ex.: Jag räckte ut handen, för att taga fågeln, men han slog undan. Dufvan f-ger undan för höken.* — *F. upp, med vingarnes tillhjälp höja sig upp i luften ifrån ett ställe eller föremål på jordens yta; äfv. (om sjäderfa) flytta sig medelst vingarnes tillhjälp upp ifrån golvet på en pinne, i fågelhus, bur, o. s. v. — F. ut, flygande aflägsna sig ut ur ett rum, en bur, o. s. v.; (om fågelungar) börja flyga, lemna boet; (fig. om människor) lemna föräldrahuset, för att försörja sig på egen hand. — F. öfver, med tillhjälp af sina vinglar förflytta sig öfver något föremål. — *Syn.* *Svälva, Fladdra, Flaxa.* — 2) (i utsträckt mening) a) Springa, löpa med största snabbhet. *Denne häst springer icke, han f-ger.* (Fig.) *Ett rykte f-ger, det går ett rykte.* — b) Skynda med största hastighet. *F. till någons hjälp. Han slog sin vän till hjälp. F. i famnen på någon, f. någon om halsen. F. någon i häret, rusa på någon och fatta honom i häret. F. någon till mötes.* (Fig.) *Allas hjertan flögo henne till mötes, hon emottogs af alla med största välvilja, tillgifvenhet.* — *F. af, bort, se Bortflyga. F. åter, hasta, ita efter. F. emot, ita emot, till mötes. F. ihop, rusa på hvarandra. F. in, ned, rusa in, ned. F. på, rusa på, störtta sig emot någon. F. tillbaka, skynda, ita, rusa tillbaka. F. undan, ita, rusa undan. F. upp, skynda, ita, rusa upp till ett ställe; äfv. häftigt resa sig upp. F. ut, skynda, rusa ut. F. öfver, skynda, ita, rusa öfver. — *Syn.* Se *Skynda.* — 3) (fig.) a) Drifvas i luften med stor hastighet. *Se, huru löfven komma f-nde, jagade af vinden. En skur af pilor slog emot oss. Klädet slog mig i ansigtet. Det f-ger snö i luften.* — *F. af, hastigt fara af, t. ex.: Pilen slog af, från bågen. F. bort, hastigt föres bort af vinden, t. ex.: Papperet slog bort och föll i sjön. F. in, ned, omkring, upp, ut, öfver, se Inflyga, &c. — *Syn.* *Fara, Dansa.* — b) Fladdra (t. ex. en fana eller löst hängande kläder, o. s. v.). — c) Hastigt förlöpa, förgå. *Tiden f-ger.* — *Syn.* *Fly.****

— d) *F. af, sönder, i tu, i sär, i stycken, i bitar, i tusen stycken. o. s. v., brista, springa af, sönder, &c.* — e) *F. upp, f. i luften, krevera, sprängas med knall. Lännskeppet Kristian VIII slog i luften.* — f) *F. upp, öppnas eller föra upp med häftighet, springa upp. Dörren slog upp.* — g) (fam. o. pop.) Se *Fålas, Flånga*.

FLYGANDE, n. 4. Handlingen eller händelsen, då någon eller något flyger (se *Flyga*, alla hem., utom 3, c, d o. f). Älven säges *F. i luften*, kreverande, sprängning. I fråga om fåglar och i vissa ågurliga hem. brukas vanligtvis *Flygt*, utom i uttrycket: *I ett f.*, utan afbrott i flykten, genom att flyga på en gång, utan uppehåll. I dagligt tal säges nästan adverbialt: *I f.*, i ett ögonblick, i största hast, t. ex.: *Laga, att det der blir uträddt i f.* (*Syn.* Se *Fort*). — *Part. pres.* (af *Flyga*) Som flyger. Brukas nästan adjektivt i vissa uttryck, såsom: *F. fano, klädning, hår, rykte, fladdrande fana, &c.* *F. storm, ganska häftigt. F. gilt*, som flyttar sig ganska hastigt, i ett ögonblick, ifrån en kroppsdelt till en annan. *F. värk, se Flygedrök*.

FLYGANDE HUNDEN, m. def. Slägte af de vingade Daggdjuren, stor som en katt; på Ostindiska Garna. Har 2 sinars vida vinglar. Pteropus edulis.

FLYGARE, m. 3. Se *Flygfisk*.

FLYGBLAD, n. 5. Liten tryckt uppsats, för tillfallet utgifven, i ändamål att skyndsamt underätta allmänheten om viktiga nyheter. Kallas Flygskrift, när det är af större omfattning.

FLYGBRAND, m. 3. pl. — *bränder*. Brand, som vid en eldsvåda af stormen föres långt bort genom luften.

FLYGBRYGGA, f. 1. Flottbrygga på två eller tre prämar, som i hast kan löggas eller borttagas.

FLYGBÅT, m. 2. Se *Proa*.

FLYGDRAKE, m. 2. pl. — *drakar*. Se *Drake*, 4.

FLYGEKORRE, flygékörre, m. 2. pl. — *orrar*. Se *Flygande Ekorren*, under *Ekorre*.

FLYGEL, flygl, m. 2. pl. *flyglar*. (t. *Fågel*, egentl. vinge) a) Hvardera ändan af en truppelinie. — b) Sidor af en i slagordning uppställd armé eller flotta. *Högra, venstra f-n af en armé, af en slagordning, af en flotta.* Jfr. *Center*, 2. — 2) a) Mindre sidobyggnad, som formär vinkel emot en huvudbyggnad. Äfv. *Flygelbyggnad*. — b) Benämning på de begge sidor af en huvudbyggnad, som, en vid hvardera ändan, utgå i rätt vinkel derifrån. — 3) (fortif.) Benämning på de långa sidorna af ett horn- eller kronverk, som bestrykes af huvud- eller utanverket. — 4) Hvarje af de röriga halfvorna på en dubbeldörr. Äfv. *Dörrflygel*. — 5) Hvardera ändan af drefvet vid en skalljagt. — 6) Se *Flygelforte-piano*.

FLYGELADJUTANT, flygl-adjutant, m. 3. Adjutant vid en arméflygel, vanligtvis stabsofficer och anställd hos arméens öfverbefälhavare. Jfr. *Adjutant*, 1.

FLYGELBYGGNAD, f. 3. Se *Flygel*, 2, a.

FLYGELD, m. 2. 1) Eldslåga, hvilken liksom korycker sig och aföndrad flyger ut ifrån en stor brand. — 2) Eld, som fladdrar i luften utöfver marken, t. ex. Irribloss.

FLYGELDÖRR, f. 2. 1) Dörr med flyglar (se *Flygel*, 4). Det franska *Porte à deux battants*. — 2) Hvardera af dessa flyglar.

FLYGELFORTEPIANO, flygl-färtepiano, n. 5. pl. — *pianer*. Det största slaget af fortepianer,

så kalladt af sin vingformiga skapnad; har tre strängar för hvarje ton och större resouansbotten, således vida starkare klang, än det vanliga fortepiano. Kallas äfv. *Flygel*.

FLYGELMAN, m. 3. pl. — *män*. Soldat, som står ytterst på flygeln af ett regemente, en bataljon, o. s. v.

FLYGELMANSKAP, n. 5. Det manskap, som har sin plats i börnen af en bataljons fyrkant.

FLYGFISK, m. 2. (nat. hist.) 1) En art af fiskslägtet Knorrhane, öfver en fot lång; bröstförmorna nästan lika långa som kroppen, så att fisken kan med dem flyga några hundra steg öfver vatten. Finnes i de varmare luftstreckens haf. *Trigla volitans*. — 2) Benämning af fiskare på en 10—11 tum lång taggen fisk, som finnes i Kattegat och Öresund. *Callionymus Lyra*.

FLYGFÅ, n. 4. Bevingad insekt.

FLYGFÄRDIG, a. 2. Säges om fågelungar, som hunnit så långt i sin växt, att de äro färdige att flyga ut ur boet.

FLYGFÖR, a. 2. 1) Som är i stånd att flyga. — 2) Se *Flygfördig*.

FLYGHAFRE, m. sing. Se *Landhafre*.

FLYGHÄL, n. 3. Se *Fluster*.

FLYGHÄTT, c. 1. Ett djurslägte, med flyghud emellan framfötternas och bakfötternas tår, hvarmedelst de kunna kasta sig ifrån toppen af ett träd till de lägre grenarna på ett tenligt långt derifrån stående annat. *Galophibeacus*.

FLYGMASKIN, flygmaschin, m. 5. Maskin, hvarmedelst man försöker att höja sig i luften och der efter behag förflytta sig, ungefär på samma sätt som fåglarne.

FLYGMYRA, f. 1. Bevingad myra (i motsats till *Arbetsmyrorna*, som äro vinglösa).

FLYGSAND, m. sing. Se *Drifsand*.

FLYGSKRIFT, f. 3. Se *Flygblad*.

FLYGSPINDEL, m. 2. pl. — *spindlar*. Ett slägte af spindlarna, gråbrun, randig, nästan valsformig. *Tetragnatha extensa*.

FLYGT, f. 5. 1) Fåglars och några insekters rörelse, då de med tillhjälp af sina vinglar genom luften förflytta sig ifrån ett ställe till ett annat. *Fåglarnes f. Ho kan följa örnen f. i molnen? Skjuta en fågel i f-en, medan den flyger; (fig. fam.) skjuta i f-en, helt plötsligt fånga, knipa.* — 2) (fig.) Sträfvande till, sysselsättning med något högre än det vanliga, det hvardagliga, det sinliga. *Tankens, snillets f. Hans snille tog sedan en högre f. Man ännar i hans stål en högre f.* — *Syn.* *Lytning*. [Flykt.]

FLYGTIG, a. 2. 1) Säges om de ämnen, hvilka, efter en viss erhållen grad af hetta, upp-lösas i ångor och förflyga (bör således icke stävas Flyktig). — 2) (fig.) a) Obeständig i tycken, böjelser. *En f. människa.* — *Syn.* Se *Obeständig*. — b) Lösaktigt, liderligt. *En f. kvinna.* — c) Böjd för färd, fästaga. *F. i sin klädel.* — d) Som röjer, tillkännagifver, uttrycker obeständighet. *Ett f-t uppförande. F-a böjelser, tycken. F. smak.* — e) (mål.) *F. teckning*, som endast med få drag anger huvudsaken, så att en kunnare der-af kan sluta sig till och föreställa sig det hela. *F-t utkast*, endast i få huvuddrag utförd. [Flyktig.]

FLYGTIGHET, f. 3. 1) Ett ämnes egenskap att vara flygtig (hem. 1). *En vätskas f.* — 2) fig.) a) Obeständighet i böjelser och tycken. — b) Lösaktighet, liderlighet. — c) Färd, fästaga. [Flykt —.]

FLYGTINGE, m. 2. pl. — *vingar*. (nat. hist.)

Benämning på de hinnlika ylogar, hvarmed vissa insekter flyga, till skillnad ifrån Täckvingarna.

FLYGVÄRK, m. 2. sing. Värk, som flyttar sig ganska hastigt, i ett ögonblick, ifrån en kroppsdell till en annan.

FLYKT, f. 3. 1) Handlingen, då man flyr. *Han blef skjuten under f-en*, under det han flydde. *Taga, gripa till f-en, begifva sig på f-en*, börja fly. *Slå, drifva på f-en*, tvinga att fly. — Syn. Flyende, Flyktande. — 2) (fig.) a) Hastig fart. *Molnens f. öfver himlabyggen*. — b) Sägdes i fråga om tidens hastiga lopp. *Tidens, årens, dagarnes, timmarnes f.* [Flygt.]

FLYKTA, v. n. 1. Se Flygt. [Flygta.]

FLYKTANDE, n. 4. Se Flygt. — Adj. p. 1. Se Flyktig. [Flygt.]

FLYKTIIG, a. 2. 1) Som flyr eller flytt. — 2) Som flyttar ell. flyttat ur sitt land. [Flygt.]

FLYKTIGHET, f. 3. Tillstånd, då man är stadd på flykt ell. lefver som flyktning. [Flygt.]

FLYKTING, c. 2. 1) En, som är stadd på flykt. — 2) En, som lefver i ett främmande land, sedan han flytt ifrån sitt eget. [Flygt.]

FLYTA, v. n. 3. Ind. pres. sing. Flyter; pl. Flyta. Impf. sing. Flöt; pl. Flöta. Imper. sing. Flyt; pl. Flyten. Konj. Impf. Flöte. Sup. Flutit. Part. pres. Flytande; part. pres. Flyten. 1) Sägdes om väta ämnen, som röra sig nedåt en slutande yta. *En ström f-ter genom landet, längs efter marvarna, genom, omkring staden. Blodet, svetten flöt ymnigt ifrån hans ansigte. Kan äfv. i vissa fall sägas om en uppåt gående rörelse. t. ex.: Blodet f-ter genom ådrorna, både upp och ned i kroppen. När ett ångfartyg går genom en å, f-ter vattnet upp på begge sidorna, vid stränderna.* (Talesätt.) *Låta blod f.*, vara orsak till krig, blodsutgjutelse. *Blod har flutit*, människor hafva blifvit särade vid detta upplopp, slagsmål, o. s. v. (Fig. talesätt.) *Han vill alltid f. ofvannp.*, vill alltid ha rätt, flöta ordet, blifva råddande, få sin vilja fram. — *F. af, bort, fram, förbi, igenom, ihöp, in, ned, omkring, till, upp, ut, öfver*, se *Aflyta, Bortflyta*, &c. — Syn. Rinna, Strömma, Flöda. — 2) Till följe af sin lätthet uppbäras på ytan af ett flytande (se d. o.) ämne, och ej sjunka till botten. *Ett skepp, en båt, ett bräde, en spån f-ter på vattnet. Man såg deras lik f. på vattnet. Stenarter, metaller f. icke. Olja f-ter ofvannp vatten och andra vätskor.* — *F. af, bort*, se *Bortflyta*. *F. fram, förbi, igenom, ihöp, in, ned, omkring*, se *Framflyta*, &c. *F. upp*, flytande föras upp på något; äfv. till följe af ökad lätthet eller befrielse från något fasthållande uppkomma från botten af något flytande ämne till ytan, t. ex.: a) *Under öfversvämningen flöt båten långt upp på gårdet; b) Efter några dagar flöt liket upp. — F. öppe*, icke sjunka. — *F. ut, öfver*, se *Aflyta, Öfverflyta*. — 3) Vara betäckt af ett flytande ämne. *Hans ansigte flöt af svett. F. i tårar*, gråta öfvermåtan. (Fig.) *Ett land, som f-ter af mjölk och honung*, öfvermåtan rikt, bördigt. — Syn. Bada, Badas, Vara badad (af), Simma (i), Vara dränkt (af). — 4) (om sär o. d.) Gifva från sig vätska, var. *Såret f-ter*. — 5) Brukas äfv. i några talesätt, t. ex.: *Bläcket f-ter zcke*, är för tjockt, lemman med svårighet pennan. (Fig.) *En vers, stil, som f-ter lätt, lätt, ledig vers, stil. Håraf f-ter, att . . .*, härflyter, följer, att . . .

FLYTKÄTTIGHET, f. 3. (vetensk.) En kroppsggregat-tillstånd, då han är flytande (sed. o., part. 1).

FLYTANDE, n. 4. Rörelsen af något, som flyter (i alla bem., utom 3). — Syn. Se Flytning. — Part. Som flyter, rinnande. Brukas adjektivt i följande bemärkelser: 1) Sägdes om en kropp, som, lemnad åt sig sjelf, rättrar sin form efter ytan af den kropp, hvarpå han hvilat, och alltid sträfvat att bringa sin öfra yta i jemnt och horisontalt läge. *En f. kropp, ett f. ämne* (fluidum). *F. ämnen dro antingen droppbart f.* (vatten, olja) eller *elastiskt f.* (luft). — *Motsats: Fast*. — 2) I smält tillstånd. *När metaller smältas, blifva de f.* — *Motsats: Osmält*. — 3) *F. hufvud*, med skorfsår, som flyta. (Fig.) *F. stil, skrifvstätt*, lätt, ledig och behaglig. *En f. hand*, en ledig handstil. *En f. tunga, tålegåsa*, mycken lätthet att tala. — *Ädr.* På ett flytande sätt, lätt, ledigt. *Tala, skriva f.*

FLYTBAR, a. 2. (vetensk.) Se Flyttig, 1.

FLYTBARHET, f. 3. (vetensk.) Se Flyttighet, 1.

FLYTTIG, a. 2. (vetensk.) 1) Sägdes om en kropp, då dess partiklar hafva så litet sammanhang, att de af minsta rörelse åtskiljas och antaga droppform. — Syn. Flytbar, Flyttig. — 2) Flytande.

FLYTTIGHET, f. 3. (vetensk.) 1) Egenskapen att kunna bringas i flytande tillstånd. — Syn. Flytbarhet, Flyttighet. — 2) Flytande tillstånd.

FLYTLIG, a. 2. (vetensk.) Se Flyttig.

FLYTLIGHET, f. 3. (vetensk.) Se Flyttighet.

FLYTNING, f. 2. 1) Rörelsen af något, som flyter (i alla bem., utom 3). Om sär o. d. säges helst *Flytning*, eljest vanligare *flytande*. — Syn. Rinnande, Strömande, Flödande, Flöde. — 2) (om metaller) Flytande, smält tillstånd. *Bringa metaller i f.*

FLYTTA, v. a. 1. 1) Skitta, ställa, lägga på annan plats; föra till annat ställe, annan ort. *F. en mjölkbunke från bordet på hyllan. F. ett bord, en stol närmare, längre bort, till, ifrån väggen, fönstret. F. en bok ifrån ena ändan af bordet till den andra. F. något ifrån sitt ställe. F. en sjuk ifrån dess hemvist på lasarettet. F. hästar, får, boskaps kreatur ifrån en egendom till en annan. F. husgerådssaker ifrån staden till en landgård. F. bricker (i brädspel), efter föregående lärningskast ställa bricker på andra tungor, rutor, än de förut innehade. F. bricker (i dam), pjäser (i schack), efter tur och med iakttagande af spelets regler sätta bricker, pjäser på andra rutor. F. rämärken, genom rämärkens sättande på annat ställe, än deras rätta, olagligt förändra ägogräns. F. träd, växter, plantor, upptaga dem ur jorden, der de vuxit, och sätta dem åter i jord på annat ställe. F. bo, afföra sitt bohag ifrån ett ställe, der man bott, till ett annat, der man skall bosätta sig. — F. bort, fram, ihöp, in, ned, om, tillbaka, upp, ut, öfver, se *Bortflyta, Framflyta*, &c. — 2) (i utsträckt mening) Så laga, att en offentlig inrättning o. s. v. kommer att befinna sig på annat ställe, än den förut varit. *Regeringen f-des ifrån Sigtuna till Gamla Upsala.* — Syn. Se *Förflyta*. — 3) (med person till objekt) Låta någon få annan tjänst, syssla, annan plats, station, boningsort. *F. en officer ifrån ett regemente till ett annat. F. en lorpore från ett sämre till bättre lorp.* — Syn. Se *Förflyta, Transportera*. — V. n. 1) Andra bostad. *F. från Upsala till Stockholm. Jag skall f. nästa lördag. F. in i staden, ut på landet. F. ur huset, ur landet. F. för sig sjelf*, flytta åtskil från någon,*

hos eller med hvilken man förut bott, och sedan ho ensam. *F. af, bort*, se *Bortflyta*. *F. efter någon*, flytta till ett ställe, der man kommer att bo efter någon, som bott der förut. *F. ihöp*, säges om två eller flera personer, som afflytta hvar och en ifrån sin bostad, för att bo tillsammans. *F. in, ned*, se *Inflytta, Nedflytta*. *F. på någon*, komma inflyttande i sin nya bostad förr, än dess förre innehafvare hunnit afflytta. *F. tillbaka*, återvända till sin förra bostad, för att åter bo der. *F. upp, ut*, se *Uppflytta, Utflytta*. — 2) Lemna tjänsten hos enskilt person, för att tråda i annan persons tjänst eller uppböra att tjena. *Denne betjent f-de förliden vår ifrån greve X. till baron Y. F. i, ur tjänsten. F. tillbaka i ens tjänst.* — 3) Sägdes om vissa fåglar (flyttfåglar), som höstetiden begifva sig till sydliga, varmare länder, för att der öfvervintra, och vartiden återvända till nordliga, för att vistas der öfver sommaren. — *F. sig*, v. r. Andra plats, ställe, der man står, sitter, ligger, befinner sig (ej bor). *F. sig ifrån fönstret till dörren, från bordet till stängen, ut på gården, in i huset. F. sig undan för någon*, lemna någon plats. — Sägdes äfv. om liflösa ting, och betyder då: På förändradt läge, annan ställning, t. ex.: *Molnet har nu f-r sig till andra sidan af himmelens. Solen f-r sig för hvar dag på horisonten.*

FLYTTANDE, n. 4. Handlingen, då någon flyttar eller något flyttas. För *flytta* i neutral bem. brukas hellre *flyttning*. a) *Husgerådssakers f.* — b) *Residensens, regeringens f.* — c) *En officers f. till annat regemente* (bättre Transport, Förflyttning). *En råttares f. till annan egendom. Mr. Flyttning.*

FLYTTBAR, a. 2. Som kan flyttas. *Ett f-t hus.* — *Flyttbarhet*, f. 3.

FLYTTDEFVA, f. 1. En art af Dufsläget, 18 tum lång; gråblå, med blåt bröst och hytt mage; finnes i Nordamerika, och flyttar der ifrån de nordliga trakterna, för att häcka i de medlersta och sedan flyga söderut. *Columba migratoria.*

FLYTTFISK, m. 2. Fisk, som företager årliga vandringar, t. ex. tonfisk, sill, m. fl.

FLYTTFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. (nat. hist.) Fågel, som flyttar årligen (se *flytta*, v. n. 3.).

FLYTTKOJA, f. 1. Flyttbar koja.

FLYTTNING, f. 2. Handlingen, då någon flyttar (både för aktiv och neutrum, i alla bem.); händelsen, omständigheten, att något flyttar sig eller blir flyttadt. För v. a.: 1) *Ett bord, en stol f.* *Den sjukes f. är nödvändig. Han har varit sysselsatt med f. af sina saker. Brickers, pjasers, träs, plantors, växters f.* *Mr. Flytta, v. a. 1.* — Syn. Flytande. — 2) *Regeringens, residensens f.* — Syn. Flytande. — 3) *En officers f.* I denna bem. hellre Flyttande, och ännu bättre Transport, Förflyttning. — För v. n.: 1) *I morgon blir min f.* *Efter hans f. ifrån Stockholm till Upsala. Tåla f-r hosta pennningar.* — 2) *F. i, ur tjänsten. Tjänstfolkets f.* — 3) *Vildgässens f. vår och höst.*

FLYTTNINGSDAG, m. 2. 1) Dag, på hvilken någon flyttar. — 2) Dag under den af lag släddade flyttningstiden.

FLYTTNINGSHJELP, f. 3. Understöd, som tilldelas någon i och för bostytning, t. ex. vid enskiften.

FLYTTNINGSTID, m. 3. 1) (i allmänhet) Den tid, då någon flyttar (se *flytta*, v. n. 1 o. 2). — 2) Den af lag särskilt bestämda tid på året för dem, som flytta: för dem, som flytta bo, d. 14 mars

på landet, d. 1 april och d. 1 okt. i städerna, d. 1 maj för presteståndet; för tjenstehjon d. 24 okt. och i Stockholm äfv. d. 24 april.

FLYTTSAKER, f. 3. pl. Hvarjehanda bohagsting, som vid bostytning föras till ny bostad.

FLYTTSTJERNNA, f. 1. Se Planet.

FLÅ, v. a. 2. Impf. *Flådde*. Sup. *Flått*. 1) Helt afdraga huden på människa eller djur. *F. en människa lefvande. F. en död häst*. Har äfv. det, som afdrages, till objekt, t. ex. *F. huden af en häst, barken af ett träd. F. af, se Afflå*. — 2) (fig. fam.) Skinna, preja. *Det är skam att så f. sin nästa, som många göra. F. åt sig*, genom skinneri förvärva. — Syn. Se *Preja*.

FLÅBUSE, m. 2. pl. — *buser*. 1) Se *Afdragare*. — 2) (fig. fam.) Se *Prejare*.

FLÅENDE, n. 4. Handlingen, då man flår.

FLÅGRAND, m. 3. pl. — *bränder*. 1) Se *Flygbrand*. — 2) (prov.) Mogen, torr och kådig tallved.

FLÅGELD, m. 2. Se *Flyggeld*.

FLÅHACKA, f. 1. (åkerbr.) Ett slags hacka, hvilken begagnas vid odling af mark, som skall brännas, för att dermed afskala den öfre vallen.

FLÅHÄCKA, v. a. 1. (åkerbr.) Medelst flåhacka upptaga vallen på mark, som skall brännas till odling. — *Flåhackande*, n. 4. o. *Flåhackning*, f. 2.

FLÅKS, f. 3. (bot.) Se *Hjorttröst*.

FLÅNING, f. 2. Se *Flående*.

FLÅSA, v. n. 1. Andas lätt, hålligt och hörbart, såsom då man sprungit sig andfådd. *F. ut*, fortifara att flåsa, till dess andedragten återvunnit sin vanliga jonna gång. *Låta hästarna f. ut*, då man håller med dem på en vägfärd. — Syn. *Flåsa*. — *Flåsa*, n. 4. o. *Flåsa*, n. 2.

FLÅSGRÄS, n. 3. (bot.) En art Väpling, med små bytta, hjärtäcika blommor. *Trifolium arvense*.

FLÅSMÅTT, a. 1. (pop. o. fam.) Se *Andruten*.

FLÅTE, se *Flotte*.

FLÅCK, m. 2. 1) Ställe på ytan af ett föremål, der färgen genom något främmande ämnes tillkomst blifvit förändrad ifrån den ursprungliga och eljest allmänt råddande. *Du har fört en sul f. på din rock, din klädning. Sätta f. på något. Taga f-arna ur en klädning. Urtoaga f-arn.* *En f., som sitter i.* (Fig.) *Sätta f. på, se Befläcka*, 2. o. — Ingå i en mängd sammansättningar, såsom: *Olje-, Fett-, Bläck-, Vinfäck*, m. fl. — 2) Litet ställe på människokroppen, af annan färg än den öfriga huden. *I stackfebern är kroppen betäckt af f-arn.* — Sägdes äfvenledes i fråga om vissa hinor och organer, t. ex.: *Hafva en f. på egat, på hornhinnan*. — 3) Litet ställe af olika färg med den öfriga på en djurkropp, på fjäder, o. s. v. *En hvit hund med svarta f-arn. Tigern har vackra f-arn.* — 4) Brukas äfv. i samma mening om vissa värtedlar. *F-arne på en borstegrika*. — 5) Sägdes äfv. om de dunkla ställena på solens, månens, planeters eller deras drabanters skifvor. *F-arne i solen.* (Ordsp.) *Sjelfva solen har f-arn*, ingenting är fullkomligt. — Bildar sammansätningarna *Solfäck*, *Månfäck*. — 5) (fig.) Allt hvad som skämmer ens heder, ära. *Det är en f. på hans heder, hans goda namn och rykte. Patkulls afryttning var en f. på Carl XII: s hjelledra. En f. på hans minne, i hans lif, i hans historia.* — Syn. *Skamfläck*. — 6) Helt liten rymd på jordytan, helt litet ställe på ytan af ett föremål. *På jorden finnes ingen f., dit ej sorgen och olyckan*

hitta vägen. Ingen enda f. är torr. *Slå, sitta, ligga goar på samma f. Gå ej ur f-en*, blif kvar på samma ställe. (Fig.) *Han kommer ej ur f-en*, gör alls inga framsteg. — Bildar sammansättningen Jordfläck. — 7) Målet vid målskjutning. *Skjuta på f. Träffa f-en*. — Syn. Se *Mål*. — 8) Helt liten stad, köping. — 9) *En f. nålar*, visst antal nålar i ett nålbref, som sitta tillsammans på en fläck.

FLÄCKA, v. a. 1. 4) Sätta fläck eller fläckar på *F. sina kläder*. *F. från sig*, sätta fläckar på vidrörande saker. *F. néd*, se *Nedfläcka*. — 2) (fig.) Se *Befläcka*, 2. a. — *F. sig*, v. r. Sätta fläck eller fläckar på sig (både i egentl. o. fig. mening). *F. néd sig*, genom oaktsamhet eller vid någon förvättning få kläderna fulla af fläckar.

FLÄCKA, se *Fläka*.

FLÄCKKANDE, n. 4. Handlingen, då man fläckar.

FLÄCKFEBER, m. 2. pl. — *febrar*. Ett slags sjukdom, då kroppen är betäckt af små, för det mesta blekröda, men äfv. violetta, brunaktiga, till och med svarta fläckar.

FLÄCKFRI, a. 2. Utan fläck, fri för fläckar (både i egentl. o. fig. bem.). *EU f-t tyg*. *En f. lefnad*.

FLÄCKFULL, a. 2. Full med fläckar (bem. 1). — Syn. Se *Fläckig*.

FLÄCKIG, a. 2. 1) Orenad af fläckar (bem. 1). *Mitt väst har blifvit f.* — Syn. *Fläckad*. — 2) Full med fläckar (bem. 1). *Så f. din rock är!* — Syn. *Fläckfull*, *Nerfläckad*, *Fullfläckad*. — 3) Betäckt med fläckar (bem. 2, 3 o. 4). *Så f. den sjukas kropp är!* *En f. tigerhud*. *EU f-t ormskinn*. *En f. borstneglika*. — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom *Röd-*, *Hvit-*, *Brunfläckig*, m. fl.

FLÄCKIGHET, f. 5. Egenskapen att vara fläckig.

FLÄCKKULA, f. 4. Litet, i form af en kula tillredd massa, af tvål, äggula, terpentinolja, valk-jord och hvit bolus, till fläckars uträttning ur tyger.

FLÄCKLAF, m. 2. (bot.) Ett lafslägte på barken af träd.

FLÄCKPLANKA, f. 4. (skepp.) Den näst under bergihultet varande bordläggningssplankan.

FLÄCKTALS, **FLÄCKVIS**, adv. På strödda fläckor, här och der. — Syn. *Se Här och der*.

FLÄCKURTAGARE, m. 5. o. — **TAGERSKA**, f. 4. En, som gör yrke af att taga fläckar ur kläder. Nya ord, bildade, för att motsvara det franska *Dégraisseur*.

FLÄCKURTAGNING, f. 2. Urtagning af fläckar ur kläder, medelst vissa dertill uppfuuna medel.

FLÄDER, m. 2. pl. *fläddar*. Apoteksväxt med trädstam; blommor i juli, med hvita blomknippen och stark, doftande lukt. Kallös äfv. Hyll, Ful-bom. *Sambucus nigra*. — Ss. *F-blomma*, *-buske*, *-bär*, *-träd*.

FLÄDERBLOMOLJA, f. 4. (kem.) Olja, som erhålles af förska Fläderblommor. Kallas i medicinen *Aqua Sambuci*.

FLÄDERBÜSSA, f. 1. Fläderör, hvarur mer-gen blifvit urtagen, och som begagnas att skjuta med, isynnerhet vid stensprängning.

FLÄDERMOS, n. 5. Mos, tillredt af den utpressade och inkokta saften utaf mogna fläderbär; brukas som busmedel i medicinen.

FLÄDERMUS, f. 3. pl. — *möss*. 1) Djur, tillhörande tionde ordningen af Daggdjuren eller *Flädermössen* (Chiroptera), hvilka på framfötterna

hafva 4 fingrar och en tumme, på bakfötterna 3 lär, samt äro försedda med en flyghud, som för-enar de fyra fingrarna, armarna, benen, och ofta svansen till ett helt, så att de kunna flyga. — 2) (uti inskränktere mening) Ett slägte af förenämde ordning, äfv. kalladt *Nattfläcka*. *Vespertilio*. Af detta slägte finnas i Sverige 5 arter, nämligen. *Stora F-en*, äfv. kalladt *Läderlapp* (*V. noctula*), *Rättlika F-en* (*V. murinus*), *Lilla F-en* (*V. pipistrellus*), *Långörade F-en* (*V. auritus*) och *Barbastell-F-en* (*V. barbastellus*).

FLÄDEROLJA, f. 4. Olja, som erhålles genom pressning af fläderbarkknor.

FLÄDERÖR, n. 5. Stam eller gren af fläderbusken.

FLÄDERSAFT, m. 3. Den utpressade saften af bladen och den inre gröna barken på fläderbusken.

FLÄDERSPRUTA, f. 4. Spruta, gjord af ett stycke fläderör, hvarur morgon blifvit urtagen; nyttjas som leksak af barn.

FLÄDERTE, n. 3. Te af fläderblommor, hvars egenskap att befördra utdunstningen är allmänt känd.

FLÄDERVATTEN, n. 5. Vatten, erhållet genom distillation af fläderblommor med vatten; brukas i medicinen.

FLÄDERVIN, n. 5. Ett slags vin af den jästa saften utaf fläderbär, med tillsats af heckade, rus-sin, vatten, citroner och hvitt vin.

FLÄKA, v. a. 2. (af gamla verdet *Flaka*, *gapa*, *spricka*) Utefter längden dela, sönderskåra, klyfva något i två lika stora, flata skifvor (t. ex. fisk). *F. en gådda*. *F. upp*, se *Uppfläka*. — *F. sig*, v. r. Skada sig i grenen, genom att skrefva allt för mycket ut med benen. — *Flä-kande*, n. 4. o. *Fläkning*, f. 2. [Fläcka.]

FLÄKT (3 långt), part. pass. af *Fläka*. Brukas adjektivt i uttrycket *F. örn*, bilden af en örn, som föreställes klufven midt i tu från huf-vudet ända ned, med halfvorna utbredda en på hvardera sidan. [Fläckt.]

FLÄKT, fläkt, m. 2. Sakta, hastigt komman-de och öfvergående bläst, luftdrag. *Vestavindens f-ar*. *Jag hände en f. af harnes andedragt*. *Vid minsta f. blir han, hon sjuk*, säges om den, hvars helsa är högst ömtålig. — Syn. *Pust*, *Vinddrag*, *Luftdrag*. [Flägt.]

FLÄKTA, fläckta, v. n. 4. 1) Blåsa i fläktar. *Vestavindorne f. så ljufv*. Brukas ofta imper-sonelt, t. ex.: *Det f-r så behagligt ifrån sjön*. — 2) (om person) Åstadkomma, frambringa en fläkt, fläktar, vanligtvis för att upprätta luften. *F. med en hatt*, en *solfjäder*, en *näsduk*. *F. på någon*, så att luften dervid fläktar på honom. *F. med vingarna*, se *Flaxa*. — *Fläktande*, n. 4. o. *Fläktning*, f. 2.

FLÄKTA, fläckta, f. 1. Redskap, enkom gjordt, för att dermed fläcka (se föreg. 2).

FLÄMTA, v. n. 4. 1) Andas lätt, häftigt och hörbart. *F. af tröthet*. *Hunden f-r af hetta*. — Syn. *Fläss*. — 2) (fig. om ljuslägor) Fladdra matt, slökande; med ett än starkare, än svagare sken. *Se den slökande lamplågan, hur den f-r*. — *Flämtande*, n. 4. o. *Flämtning*, f. 2.

FLÄNG, n. 3. sing. (pop.) Öfverdrifvet och onödigtvis häftigt rörelse vid ridning, dansning, o. s. v. *Det är ett fastigt f. på honom, när han rider, dansar*. *Rida, dansa i f.* (Fig.) *Göra något, arbeta o. s. v. i f.*, med öfverdrifven och onödig skyndsamhet, utan ordning, noggrannhet eller aktsamhet.

FLÄNGA, v. n. 2. I. Röra sig öfverdrifvet och onödigtvis häftigt, vid ridning, dans, o. s. v. *F. i dans*. *F. och dansa*. *F. med hästarna*. *Komma f-nde i fullt galopp*. *F. åstad*, fara bort i fullt fläng. — V. a. *F. upp*, se *Upp-flänga*.

FLÄNGA, v. a. 2. II. (af föräldrade ordet *Flanck*, stort, tunt, jemntjockt stycke) *Bortrycka stora, långa och jemna stycken af något*. *F. barken af träd*. *F. af*, se *Afflänga*.

FLÄNGANDE, n. 4. Se *Fläng*.

FLÄNGNING, f. 2. Handlingen, då man flänger (II). *Barkens f. af träden*.

FLÄNKKA, flängka, v. a. 4. (byggn. k.) Hugga kanten eller ytan af bräder eller stockar, för att någorlunda jemna dem efter behöfvat.

Anm. Härledt ifrån gamla ordet *Flanck*: jfr. *Flänga*, II.

FLÄRD, f. 3. sing. (af gamla ordet *Flar* eil. *Flaradvur*, falsk, bedräglig) *Bedrägeri*, list. Brukas i denna ursprungliga bem. numera lösa, utom i uttrycket: *Fara med f.*, bruka list och bedrägeri. — 2) *Bedräglig vara*. Älven i denna bem. föräldradt, utom i det uti lagen förekommande talesättet: *Fals och f. Jfr. Fals*. — 3) (nu) a) Fåfanga, verldsligt sinne, verldslighet; tomt och lätsinnigt skryt. — b) *Tomt präl*, tom ståt, fåfånglighet, verlden och dess lustar. *Öfvergifva världen och all dess f.* — c) *Bedräglighet, falskhet*. — d) *Granna ord utan betydelse och mening*. — Syn. *Se Ordprül*.

FLÄRDFRI, a. 2. Utan flärd (bem. 3). 1) (om person) a) Ej fallen för fåfanga eller tomt skryt. *En f. man*. — Syn. *Redbar*, *Stadig*. — b) Ej bedräglig, ej falsk. I denna bem. mindre brukligt. — Syn. *Uppriktig*, *Hederlig*, *Pålitlig*, *Lojal*. — 2) (om sak) Som utmärker, tillkännagif-ver, röjer frihet för flärd (3, alla bem.). *Ett f-t väsende*. *En f. karakter*. — Syn. *Redbar*, *Stadig*; *Uppriktig*, *Lojal*; *Prunklös*, *Ökonstlad*, *Enkel*. — *Flärdfritt*, adv.

FLÄRDFRIHET, f. 3. Egenskapen att vara flärdfri. — Syn. *Redbarhet*; *Uppriktighet*, *Hederlighet*, *Pålitlighet*, *Lojalitet*.

FLÄRDFULL, a. 2. Full af flärd (bem. 3). 1) (om person) Mycket fallen för fåfanga, tomt skryt, tomt präl. — Syn. *Fåfång*, *Fåfånglig*, *Präl-lande*. — 2) (om sak) Som utmärker, tillkännagif-ver, röjer flärd (3, alla bem.). *F-t sinne, väsende*. *F. stil*. — Syn. *Fåfånglig*, *Prälände*, *Prätlig*, *Prunkande*, *Skrytsam*.

FLÄRDLÖS, a. 2. Se *Flärdfri*, 2. — *Flärd-löshet*, f. 5. — *Flärdlös*, adv.

FLÄSK, n. 3. 1) Det lager af fett, som befinnes emellan huden och köttet på levande svin. (Fig. fam., om människor) *Lägga på f-et*, fettma. — Syn. *Späck*. — 2) a) Detta samma fett af slagade svin, kokadt eller på annat sätt beredt till mat. *Skilja ifrån f-et ifrån det magra på skinka*. — b) *Svinkött*. *Fett*, *magert*, *läckert*, *dåligt f.* (Fig. pop. o. fam.) *Det smakar f.*, är ganska läckert. *Det kostar f.*, ganska mycket. *Draga f.*, ett slags lek, då två eller flera personer lägga sina flata händer öfver hvarandras, dock så, att ej en persons begge händer komma att ligga tillsammans, hvareller den understa handen alltid flyttas öfverst, tills man slutar, då den, hvars hand ligger öfverst, är konung och slägger de öfriga pantlösning. — Ss. *F-bit*, *-händel*, *-hand-lare*, *-handlerska*, *-mångelska*, *-rem-sa*, *-skifva*, *-stycke*, *-säljerska*.

FLÄSKARTIG, **FLÄSKARTAD**, a. 2. Som till utseende eller beskaffenhet liknar fläsk.

FLÄSKBOD, f. 2. Salubod, der fläskvaror hållas till salu.

FLÄSKBODAL, m. 2. Det rum på ett handelsfartyg, der provianten förvaras.

FLÄSKFRU, f. 2. Fru eller enka, som försörjer sig med försäljning af fläskvaror. — Syn. *Fläsksaljerska*, *Fläskmångelska*.

FLÄSKKORF, m. 2. pl. — *korfvar*. 1) (utan plur.; kollektivt) *Korf*, tillredd af backadt svinkött och fläsk. *Äta f.* — 2) (med plur.) Så stor myckenhet af sådan korf, som är instoppad i ett så kalladt korfskinn. *En f. Två f-var*.

FLÄSKPANNKAKA, f. 4. Pannkaka med inbakade fläskskifvor.

FLÄSKSIDA, f. 4. Halfva sidan af ett slag-tadt och styckadt svin.

FLÄSKSKINKA, f. 4. Se *Skinka*.

FLÄSKSVÄL, m. 2. Den tjocka, hårda och sega hud, som ytterst betäcker fläsket på svin.

FLÄSTE, se *Fleste*.

FLÄTA, v. a. 4. 1) I en viss ordning vira två, tre eller flera jevnsmala och långa föremål (strån af hår, halm, o. s. v.) om hvarandra, så att de sedan tillsammans bilda ett slags jemn och platt väfnad. *F. hår*, *halv*. *F. blommor till kransar*. *F. in*, *ihop*, *öm*, *omkring*, se *Infäta*, *Hopfläta*, &c. — Syn. *Vira*. — 2) På detta sätt forma, förfärdiga något. *F. hattar af halv*, *korgar af vide*, *kransar af blommor*, *mattor af säf*. *F. upp*; se *Uppfläta*. — Syn. *Vira*. — *F. sig*, v. r. (både egentl. o. fig.) *F. sig in*, här och der liksom genom flätning intränga. *F. sig om*, *omkring*, liksom genom flätning omfat-ta, omgifva.

FLÄTA, f. 4. Jemn och slät, väfnadslig, genom flätning frambringad produkt, som begagnas till hvarjehanda behof. *Göra f-for af hår*, *halv*, o. s. v. Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom *Hår-*, *Halmdäta*, m. fl.

FLÄTAD, part. pass. af *Fläta*. Som blifvit flätad. Brukas nästan adjektivt. *F-t hår*. *F. hatt*, *korg*. *F-t arbete*. *F-vägg*, *gårdsgård*, gjord af flätverk (se d. o.). *F. korg*, omflätad med korgflätor.

FLÄTANDE, n. 4. Handlingen, då man flä-tar. — Syn. *Virande*, *Flätning*.

FLÄTJA, f. 4. (gam.; af *Flat*) *Lätsinnighet*, flyktighet. Skrefs äfv. *Flättja*.

FLÄTNING, f. 2. Se *Flätande*.

FLÄTTRING, m. (bot.) Se *Gumrik*.

FLÄTVERK, n. 3. Hvad som flätas af vide-qvistar, spröten o. d., till formerande af väggar, gårdsgårdar, beklädnad vid fältförsöksningar, o. s. v.

FLÖD, n. Se *Flöde*.

FLÖDA, v. n. 1. o. 2. 1) Säges egentligen om hafsvatnet, då det vid flötiderna är i stigande. Brukas i denna bem. numera sällan. *F. öfver*, säges om flytande ämnen, som stiga öfver sina bräddar; äfv. (fig.) finnas i öfverflöd. — Syn. *Svämma*. — 2) Flyta ymnigt. *Blodet flödde ur såret*. — Syn. *Se Flyta*, 4.

FLÖDANDE, n. 4. Händelsen, omständighe-ten, att något flödar (helst i bem. 2). — Syn. *Flöd*, *Flöde*. — *Part. pres.* Som flödar. Akti-ivt i uttrycket: *F. vältalighet*, då orden flyta ymnigt, lätt och obehindradt.

FLÖDE, n. 4. Se *Flödande*. Förekommer i åtskilliga sammansättningar, ofta under formen *Flöd*, såsom *Blödflöd*, *Bukflöd*, *Vattenflöde*, m. 2.

FLÖG, FLÖGEL, eller
FLÖJ, FLÖJEL, flöjl. m. 2. pl. *flöjlar*. Väderhane på ett fartygs öfversta stångtopp.

FLÖJA, v. n. 2. (om hästar, svin och boskapskreatur) Hoppa öfver stängsel. — *Flöjande. n. 4. o. Flöjning, f. 2.*

FLÖJKNAPP, m. 2. En på flöjstocken öfver flöjeln fastskruvad knapp, som tjänar att fasthålla densamma.

FLÖJSTOCK, m. 2. Den vertikala spets, hvar på en flöj-ten vandrar.

FLÖJSTÄNG, f. 3. pl. — *stänger*. Stäng, i hvars öfre ända en flöjel eller väderhane är fastad.

FLÖJT, m. n. 3. pl. *flöjter*. (af t. *Flöute*) Se *Flöjtskepp*.

FLÖJT, m. 3. pl. *flöjter*. (af t. *Flöte*) Blåsinstrument af trä, med sex tonhål och en till åtta klaffar. *Blåsa f.* De särskilda slaggen deraf, t. ex. Herderflöjt, Käppflöjt, Piccoloflöjt, ses på sina ställen. — *Se. F-blåsare, -spelare.*

FLÖJTIDUS, flöjtidus, m. 3. (fr. *Flûte douce*) Ett slags fordom bruklig flöjt med munstycke och sju till åtta tonhål.

FLÖJ-TEN, m. 2. Jernbleck på en flöjstock, vid hvilket flöjeln är fastsydd.

FLÖJTFODRAL, flöjtfodral, n. 3. o. 5. Fodral, vanligtvis af skinn, hvori en flöjt förvaras, för att skydda honom för skada.

FLÖJTMÅKARE, m. 5. Musikalisk instrumentmakare, som förfärdigar alla slags flöjter.

FLÖJTPINARE, m. 3. (fam. skämtv.) Dälig flöjtblåsare.

FLÖJTPIPA, f. 1. Benämning på ett slags orgelpipa. Kallas äfv. Labialpipa.

FLÖJTRÄVAR, flöjtravär, m. 3. Se *Travärsflöjt*.

FLÖJTRÉGISTER, flöjtrejistr, n. 3. Orgelregister, hvars toner likna flöjtens.

FLÖJTRÄ, n. 4. (af *Flöja*) Trä, som sättas om halsen på svin, på det de ej må flöja. Skrifves äfv. *Flögtrå*.

FLÖJTSOLO, flöjtsolo, n. 3. Solostycke för flöjt.

FLÖJTSKEPP, n. 3. Ett slags holländskt handelskepp, i för och akter ganska bredt och med låga master; har långsam fart; brukas numera föga.

FLÖJTSTYCKE, n. 4. Musikstycke för flöjt.

FLÖJTSTÄMMA, f. 1. 1) Stämma, som utföres af flöjten, i ett flerstämmit musikstycke. — 2) Se *Flöjtrejister*. — 3) (fig.) Menniskoröst, len och ljuf som en flöjton.

FLÖJTTON, m. 3. 1) Ton af en flöjt. — 2) (fig.) Ton, liknande den af en flöjt.

FLÖJTYVERK, n. 3. 1) Positiv med idel flöjstämmer. — 2) Samteliga till ett orgelverk hörande eller deruti befintliga flöjstämmer.

FLÖTE, n. 4. (af *Flöta*) 1) Den på en metref befintliga kork, som flyter på vattnet och håller kroken på ett visst afstånd under vattenytan. — 2) Benämning på de stycken af harn, vanligtvis klotrunda, som äro fastade, på jemna afstånd ifrån hvarandra, vid öfra sladen på nät, för att hålla dessa rätt uppstående i vattnet.

FLÖTS, flöts, m. 3. (t. *Flöz*) (geol.) 1) Gång, hvars fall är under 20 grader. — 2) Vidt utsträckt, vågrätt lager af åtskilliga bergarter, t. ex. stenkol. Äfv. *Flö*.

FLÖTSBERG, n. 3. (geol.) Benämning på de slags vanligen horisontala bergformationer, som betäcka de äldre lagren och synas tydligen hafva blifvit afsatta såsom fällning ur vatten.

FLÖTSGIPS, m. 3. (mineral.) Gips i flötslager.

FLÖTSKALK, m. 3. (mineral.) Kalksten i flötslager.

FLÖTSLAGER, n. 3. (geol.) Horisontalt lager.

FLÖTSLERA, f. 1. (mineral.) Lera i flötslager.

FLÖTSVIS, adv. (geol.) I horisontala lager; flötägrigt.

FNÄS, n. 3. sing. 1) Den gröna hylsa, som omsluter nötkruter. — b) Den yttre bruna betäckningen på en nötkärna. Äfv. *Nöfnas*. — 2) Smärre afskräden af hvarjehanda grönsaker; afskräda. — 3) (fig.) Skräp.

FNÄSA, v. a. 1. *F. nötter*, afskala fnaset på nötkärnor.

FNÄSIG, a. 2. Betäckt af fnas (hem. 1).

FNÄSK, n. 3. sing. 1) Hvarjehanda småskräp, t. ex. små hårsträn, boss, barr, o. d. — 2) Hvarjehanda smärre afskräden, isynnerhet af grönsaker, som man ger åt svin. — 3) (fig.) Frukt och sötsaker, som ätas emellan målen.

FNÄSKA, v. n. 1. 1) Plocka fnask (hem. 1) af kläder, o. d. — 2) (fig.) Småsysla. *Gå och f. F. dig åstad*, begif dig af, knalla dig af. — 3) (om svin) Äta fnask (hem. 2). — 4) (om menniskor; äfv. akt.) Äta frukt och sötsaker emellan målen. — 5) Säges äfv. stundom om möss, i samma mening som äta.

FNÄSKER, m. 2. sing. 1) En, som vanligtvis går och syslar med småsaker. — 2) Skämtsam benämning på små gossar, emedan de gernä fnaska sötsaker.

FNÄSSEL, n. 3. sing. 1) Ytterst små upplupna, vanligtvis rödaktiga blommar, eller fint, fjälligt utslag på huden af menniskor, isynnerhet i ansigtet. — 2) Små fjäll på ytan af hufvudskålen, emellan hårstråna.

FNÄSLIG, a. 2. 1) Som har fnassel på huden. *F. i ansigtet*. — 2) Betäckt med fnassel. *Ett f-t ansigt*. — *Fnasslighet, f. 3.*

FNÄTTÄ, v. n. 1. Skrotta smått, tätt och föga hörbart. — *Syn. Se Skrotta*. — *Fnetttrande, n. 4.*

FNÖCKVÄF, m. 2. (bot.) Ett slags svamp, på torra grenar af bok och al. Helmsporium.

FNUGG, n. 3. (pop. o. fam.) *Se Fjun*. — Betydde fordom: kringflygande stoft och dam; äfv. smått och stackigt gräs, som är svårt att berga.

FNUGGIG, a. 2. *Se Fjunig*.

FNURRA, f. 1. (fam.) Knut, som slår sig af sig själf på träd. (Fig. fam.) *Det har kommit en f. på träden*, ett hinder har inträffat, saken har mött svårigheter, kommit i olag; de hafva råkat i osämja.

FNURRA, v. n. 1. (fam.) Vara fnurrig (hem. 2). — *Syn. Brumma, Grumma*. — *F. sig, v. r. 1)* (om en träd) Slå en fnurra. — 2) (fig.) Trassla sig, möta hinder, svårigheter.

FNURRIG, a. 2. 1) (om träd, föga brukl.) Som fått en eller flera fnurror. — 2) (fig. fam.) *Se Vresig*.

FNURRIGHET, f. 3. (fam.) *Se Vresighet*.

FNURRIGT, adv. (fam.) *Se Vresigt*.

FNYSA, v. n. 3. Ind. pres. sing. *Fnyser*; pl. *Fnyser*. Impf. sing. *Fnyös*; pl. *Fnyös*. Imper. sing. *Fny*; pl. *Fnyes*. Konj. impf. *Fnyse*. Sup. *Fnyset*. Part. pres. *Fnyssande*. (Blöjes äfv. efter 2 konjug.) 1) Häftigt utdrifva luften genom näsborrarna, liksom för att befria dem ifrån något, som retar eller besvärar. Säges äfv. om lästar

F. af erede, af harm, af ilska. *Hästen fnös*. — 2) (fig. fam.) Yttre tecken af misslag. *Han f-ser vid allt*. *F. åt någon*, gifva honom sitt missnöje, sin fiendtliga sinnessättning tillkänna. — *Fnyssande, n. 4.*

FNÖR, a. 2. (pop. o. fam.) *Se Faurrig, 2.*

FNÖSKE, n. 4. (gam. *Fnyöskur*) Antändningsämne, beredd af fnöskvampen, och som hastigt fattar eld, när en eldgnist faller derpå, hvarföre det intill sednaste tiden användes, för att dermed jemte eldstål och flinta tända eld.

FNÖSKSVAMP, m. 2. eller FNÖSKTICKA, f. 1. Ett slags svamp, som beredd (då kallad *fnöske*), brukas till antändning medelst stål och flinta, samt äfv. allmänt användes till stillande af blödning ur sår. *Boletus igniarius*.

FOCK, m. 2. Understa räseglat på främsta masten af ett fartyg. — *Se. F-hals, -stag, -vant*.

FOCK, m. 2. (bot.) Ett svampslägte, på ekstubbhar. *Dedalea*.

FOCKMAST, f. 3. Främsta masten på ett skepp, en brigg eller skonert.

FOCKMÄRS, m. 2. Märsen på en fockmast.

FOCKRÄ, f. 3. pl. — *rår*. Understa rån på föresningen af ett fartyg.

FOCUS, fökuss, m. pl. *foci*. (lat.; vetensk.) *Se Brännpunkt*. *Jfr. Ellips, 2.*

FODER, n. 3. 1. (gamla ordet *Fodr*, slida, halja) 1) Det, hvaruti man till skydd förvarar något. Brukas i denna bem. nu sällan, utom i sammansättningen *Flaskfoder*. Man säger vanligen *Fodral*. — 2) Tyg eller pelsverk, som till skydd emot nötnig eller för värme skull vidsys på undersidan af kläder. *Sätta f. under en rock*. *Köpa tyg till f.* — Ingår i flera sammansättningar, såsom: *Tyg-, Pels-, Siden-, Lärtsfoder, m. m.* — *Syn. Undertyg*. — 3) (utan plur.) Föda för kreatur. *Gifva f. åt boskapen*. *Detta grässlager godt f. åt kor*. *Anskaffa f. i föll*. *F. för vintern*. Har sammansättningen *Vinterfoder*.

FODER, n. 3. 11. Mått för våta varor = 360 kannor.

FODERAL, se *Fodral*.

FODERBETA, f. 1. (bot.) En art Beta, som håller mycket sockerämne. Beta altissima.

FODERBLECK, n. 3. Ett slags tunt, förtentt jernbleck.

FODERBRIST, f. 3. Brist på foder för boskap.

FODERGRÄS, n. 3. Grässlager, som är tjenligt till foder för boskap.

FODERHALM, m. sing. Halm, t. ex. af vicker, arter, o. s. v., som begagnas till foder för boskap.

FODERHOLK, m. 2. (bot.) Benämning på skrämblad, när de äro små och fastade tätt intill blomfodret.

FODERHUS, n. 3. (föga brukl.) *Se Foderlada*.

FODERHÄCK, m. 2. Litet, utåt öppet, men med spjälkor försedd förvaringsrum innanför spilta eller bäs i stall eller fähus, der fodret för kreaturen lägges, och hvarifrån de med munnen hämta det.

FODERHÄMTNING, f. 2. Anskaffande af foder för en trupps hästar. — *Syn. Fournagering*.

FODERHÄST, m. 2. Häst, bland dem, som det fordom blägg allmoget att fodra för konungens behof.

FODERKISTA, f. 1. *Se Foderlåd*.

FODERKNERT, m. 2. Stalldräng, hvars befattning är att sörja för hästarnes fodring, m. m.

FODERKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. *Se Hackselsknif*.

FODERLADA, f. 1. Lada, hvaruti foder förvaras. Kallas så till skillnad ifrån *Sädeslada*.

FODERLÄR, m. 2. Stor lär eller kista i stall, hvaruti hafre förvaras.

FODERLÄRFT, n. 3. Sådant slags lärfst, som begagnas till foder under kläder. — *Syn. Foderlärf*.

FODERLAGASIN, n. 3. o. 5. Magasin, hvaruti foder förvaras, isynnerhet för hästarna vid ett kavalleri.

FODERMÄRSE, m. 3. Person vid ett kungligt stall, som har uppsett öfver fodret.

FODERNÄT, n. 3. Nät, som brukas till förvarande af foder (isynnerhet hö) på resor.

FODERNÖT, n. 3. *Se Boskapskreatur*.

FODERPARKUM, fodrparrum, n. sing. Parkum, som nyttjas till foder på kläder.

FODERPENNINGAR, m. 2. pl. Penningar, som användas eller äro anslagna till uppköp af foder för hästar.

FODERPOTATIS, m. 2. Ett slags stor, svampig och ihålig potatis, tjenlig till utfodring åt kreatur. — Äfv. — *potates*.

FODERPÅSE, m. 2. pl. — *påsar*. Liten påse, som medföres på resor och hvarur man låter hästarna äta hafre, sedan påsen blifvit på dem fastbunden öfver nosen.

FODERRISSEL, n. 3. Rissel eller såll, som i stall brukas att dermedelst rena hafre.

FODERSÄLL, n. 3. *Se Foderrissel*.

FODERSÄCK, m. 2. Säck, hvori hafre förvaras.

FODERTAFEL, n. 3. Tafel, som brukas till foder under kläder.

FODERTYG, n. 3. o. 5. 1) (3) Tyg, som begagnas eller blifvit begagnadt till foder under kläder. — 2) (3) Tyg, enkom dertill vädd.

FODERVÄGN, m. 2. *Se Fournagevagn*.

FODERVÄNNA, f. 1. *Se Stallvänna*.

FODERVERK, n. 3. *Se Pelsverk*.

FODERVICKER, m. 3. sing. Ett slags vicker, som är särdeles tjenlig till foder för boskap.

FODERVÄF, m. 2. sing. *Se Foderlärfst*.

FODERVÄXT, f. 3. Växt, som är tjenlig till foder för kreatur.

FODRA, v. a. 1. 1) Sätta foder (hem. 2) på insidan af kläder, skodon, o. d. *F. en rock med siden i ärmarna*. — 2) Gifva foder (hem. 3) åt kreatur. *F. en häst med hö, hafre*. *F. stallöarna med rofvor*. — 3) *Se Bekläda, 2, c. och Bestå, 2.*

FODRAL, n. 3. o. 5. (t. *Futteral*) Enkom gjord betäckning, vanligen af läder, till skydd för vissa persedlar emot dam, regn, o. s. v. Förvaringsbeklädnad. *Sticka en knif, en sax i dess f.* *Flöjten ligger i sitt f.* Bildar en mängd sammansättningar, såsom: *Knif-, Sax-, Kam-, Hatt-, Urfodral, m. fl.* — *Syn. Foder*.

FODRALMAKARE, m. 3. Handverkare, som förfärdigar alla slags fodraler, m. m. d.

FODRANDE, n. 4. Handlingen, då man fodrar.

FODRING, f. 2. 1) *Se Fodrande*. — 2) Hvad som gifves kreatur till foder. Vanligare *Utfodring*. — 3) Hvad som blifvit satt till foder i skodon, o. d. *F. i skor, i stöfvar*. — 3) *Se Beklädnad, 2, o. Bestå, 1.*

FÖG, m. 2. I. 1) (snick. m. fl.) a) Stället, der två stycken af ett och samma arbete äro fogade. — *Syn. Fogning*. — b) *Se Fals*. — 2) (mur.) a) Mellanrummet emellan två byggnadsstycken (bjelkar o. d.), på det ställe, der de stötta tillsammans i murverket. — b) Det med kalk

fylda mellanrummet emellan tegelstenarna i en mur. — 3) (bot.) Se *Söm* (bot.)

FOG, m. sing. oböj. II. 1) Grundadt skäl. *Hafta f. till något. Du har f. att klaga. Med f. och rätt. Med allt f.* — Syn. Se *Skäl*. — 2) Foglighet. *Med f. och lämpa kan mycket utvättas.* — Syn. Se *Foglighet*.

FOGA, v. a. 1. 1) (snick. m. fl.) Hopsätta två stycken af ett arbete, på det sätt, att de motsvarande ytorna, släthfynde och med eller utan pinnar, förenas utan tillhjälp af spikar, skruvar, stift, o. d. *F. ihöp, i n. till, tillsammans, vid, se Hopfoga, &c.* — Syn. Se *Sammansätta*. — 2) (fig.) Tillställa, anordna, skicka. *Gud, Försynen har f-t det så. Ödet har så f-t, att vi måste skiljas åt. F. anstalt, laga, att något kommer att ske, t. ex.: Man har redan f-t anstalt om den saken. Jag skall f. anstalt om, att det sker ju förr dess hellre.* — *F. sig, v. r. 1) Räkta att hända, komma att blifva, falla sig, passa sig. Det f-de sig så, att . . . Få se, huru omständigheterna f. sig. När det så f-r sig. Allt som det f-r sig.* — Syn. Se *Hända*. — 2) Beqväma sig, gifva vika, gifva med sig, rätta sig i handling och uppförande efter någon. *Han f-de sig, när han fann, att motstånd var förgäfvets. F. sig i sitt öde, tåligt fördraga det. F. sig efter någon, efter någons vilja. F. sig efter tiden, efter omständigheterna. F. sig till någons mening, gifva vika därför, bifälla den. Om vinden f-r sig, blir gynnande.* — Syn. Se *Finna sig, Rätta sig*.

FOGANDE, n. 4. Handlingen, då man fogar. FOGAT, -ät, m. 5. 1) (ford.) Slottsfogde. — 2) (nu) Under- och öfverståthållarens närmaste man, som förrättar hvad till exekutionsverket hör, samt har uppsigt öfver Riddarholmskyrkan, jemte andra kronans hus, vedgårdar, fångelser, samt öfver fångar och brottslingars straffande. A. m. Ordet, i en sednare tid förändradt till *Fogde*, anses hafva uppkommit af det latinska *Advocatus* (förkortadt till *Advokat, Vokat, Fogat*), hvilket, utom den vanliga bemärkelsen, äfven har den af *Fogde*.

FOGHÄNK, m. 2. Ett slags hyvelbänk. FOGDE, m. 2. pl. *fogdar*. I allmänhet: den, som blifvit tillsatt att förstå ett distrikt, en egendom, o. s. v. 1) (ford.) a) Benämning på de embetsmän, som voro af konungen tillsatte att i hans namn befalla i rikets län. — b) Kronoupphördsmän. — 2) (nu) Se *Gårdsfogde*. Bildar dessutom flera sammansättningar, såsom: *Bergs-, Härads-, By-, Krono-, Svinfogde m. fl.*, hvilka på sina ställen ses. — *Ss. F-syssta, -tjenst.* — *Jfr. Ann. under Fogat*.

FOGEL, m. fl., se *Fågel, m. fl.* FOGHYFVEL, m. 2. Se *Bankhyfvel*. FOGLEG, a. 2. (af *Fog, n.*) 1) (om person) Som fogar sig efter andra. *En f. man.* — *Motsatser:* *Stol, Styf, Nackstyf, Styfsint, Hårdmackad, Omedgörlig, Halsstarrig, Envis.* — Syn. *From, Medgörlig, Saktmodig, Beskedlig, Fogsam.* — 2) (om sak) a) Som tillkännagifver, röjer, uttrycker foglighet. *Ett f-t uppförande. F-a tänkesätt.* — b) *F. vind*, (mindre brukl.) god vind; (allmänare) sådan vind, då man med lätthet kan segla.

FOGLIGHET, f. 3. 1) Fogligt sinnslag, tänkesätt. — *Motsatser:* *Stelhet, Styfhet, Nackstyfhet, Styfsinhet, Omedgörlighet, Hårdnackhet, Halsstarrighet, Envishet.* — Syn. *Lämpa, Fog, Medgörlighet, Saktmodighet, Beskedlighet, Fog-*

samhet. — 2) Egenskapen att röja, uttrycka ett fogligt sinnslag.

FOGLIGT, adv. På ett fogligt sätt, med foglighet. *Gå f. till våga.*

FOGNING, f. 2. 1) Se *Fogande*. — 2) Se *Fog*. 1. *Taga något ur sin f. Gå ur sin f.*

FOGSAM, a. 2. (föga brukl.) Se *Foglig*.

FOGSAMHET, f. 3. (föga brukl.) Se *Foglighet*.

FOGSTRYKA, v. a. 3. (höjes som *Stryka*) I fogarna på en mur insmetta finare bruk, för att gifva förbindningen mera tåthet.

FOGSTRYKNING, f. 2. 1) Handlingen, då man fogstryker. — 2) Det bruk, som blifvit insmetadt i fogarna på en fogstruken mur.

FOJ! int. Utrop, som betecknar förskräckelse, afsky, harm, ovilja. *Brukas endast skämtvis.* — Syn. *Hu! Uhi! Usch! Raj!*

FOJE, m. 3. Se *Foyer*.

FOLA, FOLE, se *Fåla, Fåle*.

FOLÄ BORT, se *Föra bort*.

FOLIANT, foliänt, m. 3. (af lat. *Folium*, blad i en bok) Bok, hvars format har hela arkets storlek. *Kallas äfv. Bok in folio.*

FOLIE, fölie, m. 3. Se *Folium*.

FOLIERA, foliëra, v. a. 1. Belägga på baksidan med folium. *F. spegelglas.* — *Folierande, n. 4. o. Foliering, f. 2.*

FOLIO, fölio, m. sing. indekl. (ablativ af lat. *Folium*) 1) Pagineerad sida i en räkenskapsbok, o. s. v. *F. 29.* — Syn. *Sida, Pagina.* — 2) *In f.*, i folioformat. *Bok in f.*, se *Foliant*.

FOLIOFORMAT, n. 3. o. 3. Format af hela arkets storlek.

FOLIUM, föliumm, n. 3. pl. föliär. Tunt blad af metall, färgadt papper o. s. v., som lägges under genomskidliga ämnen, t. ex. ädelstenar, för att höja deras glans, eller under glas, för att deraf göra speglglas.

FOLK, v. a. 3. Kollektivt ord. 1) (med plur.) a) Samteliga inbyggare i ett land, som tala samma språk och hufvudsakligen likna hvarandra i seder, bruk, skaplynne och kroppsbyggnad, samt utgöra ett samhälle för sig. *Franska, svenska, romerska f-ct. Ett hyfsadt, bildadt, rätt, barbariskt, vildt, nomadiskt, äkerbruksidkande f. Ett fredligt, krigiskt, erfvarande, handlande, industrifullt f. De kristna, hedniska, nordiska, österländska f-en. Alla jordens f. Ryska nationen innefattar många f.* — *Jfr. Nation.* — Syn. *Folkslag, Nation.* — b) Samteliga de människor på jordklotet, som hafva samma härkomst, språk, seder, kroppsbyggnad. *Judiska, lappska, armeniska f-ct. Under benämningen Svenska Nationen inbegripas äfven de af lappska f-ct, som bo i Sverige. Zigenarnes krigspridda f.* — Syn. *Nation* (t. ex. *Judiska n-en*). — 2) (utan plur.) a) Samteliga undersäterne, de styrda i ett land, i motsats till regenten eller regeringen. *Konungen kan blott, hvad f-t kan. F-ets väl min högsta lag. Gud och f-ct. Regeringen och f-ct i en republik.* — b) De lägre, näringsidkande, arbetande klasserna i ett land, i motsats till regering, embetsmän, adel, präster och de rike. *F-ct yrkar i vår tid på större politiska rättigheter. Bör icke förblandas med Pöbel, som är utskummet af Folket, i denna mening taget. F-ct vill alltid rätt och tänker det äfven oflast, men pöbeln är människoslågt i dess förnedring. F-ct är kärnan af nationen.* — c) Samteliga invånare i en stad, köping, by, o. s. v. *Allt f-ct i staden kom honom till mötes. Allt*

f-ct i gården blef uppväckt. — d) Menniskor i allmänhet. *Det var mycket f. der. Du står så blyg, som hade du aldrig sett f. förr. Det finnes f., som tro, att . . . Inför allt f-ct. Förnämt, bättre, lägre, ringare, hyfsadt, bildadt f. Främmande f. Det är skam att drifva gåck med f. Ett gift f., man och hustru; äfv. säges förkortadt endast *F.*, t. ex.: *Det f-ct har länge lefvat tillsammans i ett lyckligt äktenskap. Godt f.!* brukas stundom i förnämt nedlåtande ton till personer af lägre samhällsställning; äfv. stundom på skämt till vänner, närmare bekanta och likar. — e) Arbetare, biträden, som man använder i sin tjänst; personer, med hvilka man står i något slags beröring. *Hade jag f. tillräckligt, skulle jag odla upp den der mossen. Han känner sitt f., vet, hvad de gå för, duga till, huru de äro sinnade.* — f) Tjenstefolk. *Han är mycket god emot sitt f. Herrskapets mat och f-ets mat.* — Syn. Se *Tjenstefolk*. — g) Soldater; sjöfolk. *Han avrycker med friskt f., bepröfvadt f. Huru dant f. har kapitenen på fartyget? — Syn. Manskap, Besättning.* — h) (bildadt) c) (i god bem.) De förnäme, rike och förnäma, i motsats till de lägre klasserna. *Din råa, okunnige bondlymmel, fattiglapp, hur vågar du komma bland f.? Kanna lefva, skicka sig med f., vara belevadt i umgänge. Hafta varit med bland f., hafva umgåtts med bildade och hyfsade människor, bland så kallade bättre. Vara af f., vara kommen af f., född af bättre föräldrar (jfr. *Bättre*). Göra f. af en, hyfsa honom, åter bringa honom till förnuft, förbättra honom i moralisk mening. Blifva (vanligtvis blif) f., blifva hyfsadt, ordentligt, stadig. (Pam. o. skämtsamt talesätt) *F. först och långvorn se'n*, man är skyldig att lemna hedersrummet åt dem, som det förtjena. — g) Brukas stundom i föraktlig eller medömsksam ton. *Det der f-ct tycker, att de äro lika goda som bättre folk. Bed det der f-ct gå sin väg. Gif det stackars f-ct litet mat.***

FOLKA, v. a. 1. (sam.) *F. ell. f. upp*, hyfsa till skick och seder. — Syn. *Göra till folk.* — *F. sig, v. r.* Bortlägga det råa och ohysade i skick och seder. — Syn. *Blifva folk.* — *Folkände, n. 4.*

FOLKBESLUT, n. 3. (rom. hist.) Beslut af folket, rörande något statsärende.

FOLKBEVÄPNING, f. 2. 1) Ett folks allmänna beväpning till försvar emot yttre eller inre fiender. — 2) Den inrättning i en stat, då man, utom de reguliera trupperna, äfven håller folket beväpnadt, under namn af Landvärn, Milis, Landstorm, National-, Borgar- eller Kommunalgarde. — Syn. *Milis, Nationalbeväpning, Nationaltrupper*.

FOLKBLAD, n. 3. Tidning för folket (bem. 2, b).

FOLKBRIST, f. 3. Brist på tillräckligt antal inbyggare uti ett land för dess försvar eller uppodling. — Syn. *Folkfattighet*.

FOLKFATTIG, a. 2. Som lider brist på inbyggare. *Ett f-t land, rike. En f. provins, stad.*

FOLKFATTIGHET, f. 3. Se *Folkbrist*.

FOLKFEST, m. 3. 1) Se *Nationalfest*. — 2) Fest, hvarvid de lägre folkklassernas förlustelse och nöje är hufvudsakligt, vanligt endast på vissa orter eller i vissa trakter, understundom föränledd genom händelser af ortligt intresse.

FOLKFOLOR, f. 4. pl. Se *Folkskick*.

FOLKFRIHET, f. 3. 1) (utan plur.) Ett folks tillstånd, då dess rättigheter äro tryggade mot

högsta maktens missbruk och folket äger en fri samhällsförfattning. — 2) (med plur.) Enskilt fri- och rättighet, af regeringen antingen frivilligt eller af tvång beviljad till folket.

FOLKFÖRSÄMNING, f. 2. Sammankomst af statsborgarne till rådgäring om statsärenden, t. ex. i det forna Grekland och Rom.

FOLKGUNST, f. 3. Gunst, hvarti någon står hos folket (bem. 2, b), genom förtjenster om det allmänna, ådagalagd nit i försvaret af folkets frihet, bemödanden till dess bästa, o. s. v. *F-en är bedräglig och ofta oförtent.* — Syn. *Popularitet, Folkynnest*.

FOLKHOP, m. 2. Hop af människor, samlade på ett ställe. — Syn. *Folkmängd, Folkskock, Folkskara*.

FOLKILSK, ell. FOLKILSKEN, a. 2. (om hästar och boskaps kreatur) Benägen att bita, sparka eller stänga människor. *En f. häst, tjur, oxe, ko.*

FOLKKALENDER, af kalkal'ändr, m. 2. pl. — *lëndrar*. Kalender (se d. o.), åtföljd af smärre vittra, historiska eller andra uppsatser, utgifven till förströelse för den större allmänheten i ett land.

FOLKKRIG, n. 3. Sådant krig, då tvistämnet rörer något verkligt eller förmegt, af sjelfva folket erkändt folkintresse (religion, författning, handel, nationen tillfogade oförrätter, o. s. v.).

FOLKLEDARE, m. 3. En man, som har inflytande på folket (bem. 2, b) och förstår att leda allmänna tänkesättet.

FOLKLEK, m. 2. Sådant slegs lek, hvarmed lägre folket i ett land roar sig vid sina samqväm. *De flesta f-ar äro mycket gamla.*

FOLKLIF, v. 3. Folkets (bem. 2, b) i ett land sätt att bete sig vid offentliga tillfällen, då en stor mängd af människor äro församlade, såsom i stora städer vid folkfester, o. s. v.

FOLKLIG, a. 2. 1) Som tillhör, utmärker, är egendomlig för ett folk. *F. tillvaro.* — 2) Lämplig för ett folk i afseende på dess nationalitet. *F-i regeringsssystem.* — Ordet är nytt, bildadt för att motsvara det tyska *volkstümlich* och det franska *National*.

FOLKLIK, a. 2. (sam.) 1) Hyfsadt i skick och seder, sedig, anständig. — 2) Beskedlig, medgörlig, billig. — *Folkligt*, adv.

FOLKLIKHEIT, f. 3. (sam.) Se *Folkskick*.

FOLKLÄRARE, m. 3. 1) Se *Folkskolelärare*. — 2) Den, som i skola eller kyrka, eller genom skrifter, arbetar för det lägre folkets undervisning och bildning.

FOLKLÖS, a. 2. Sägos om land, stad, provins o. s. v., som lider af folkbrist.

FOLKLÖSHET, f. 3. Egenskapen att lida brist på folk.

FOLKMINSKNING, f. 2. Minskning af inbyggarnes antal i land, stad, provins.

FOLKMÄNGD, f. 3. 1) *Folkhop.* — 2) Inbyggarnes antal i ett land, rike, provins, stad, o. s. v. *F-en i Sverige, i Dalarne, i Stockholm, i en köping, en socken.* Brukas icke gerna om byar, utom mycket stora, och aldrig om mindre ställen. — Syn. *Folkstock, Folknummer, Population*.

FOLKNUMMER, m. sing. Se *Folkmängd*, 2.

FOLKNÖJE, n. 4. Nöje, förlustelse, hvarmed folket (bem. 2, b) roar sig, för detsamma tillstånd eller för detsamma förmåga.

FOLKOMBUD, n. 3. Person, utsedd att i något offentligt värf handla och besluta å folkets;

d. v. s. de aftrige statsborgarnes vägnar. *F-en vid en riksdag, en nationalförsamling.* — *Syn.* Folkrepresentation.

FOLKPASS, n. 5. Lista, innehållande förteckning på besättning och passagerare om bord på ett fartyg, som afgår ifrån en ort till en annan.

FOLKPOESI, f. ällkpoesi, f. 3. Inbegreppet af sådana en nations poetiska alster, som antingen utgå från sjelfva folket (hem. 2, b), eller äro bestämde för detsamma och af det blifvit upptagna. *I början var all poesi f.*

FOLKPRÄT, n. 5. stng. (fam.) Tomt rykte.

FOLKQVÄDE, n. 4. Se *Folkvisa*.

FOLKREGERING, f. 2. Se *Demokrati*.

FOLKREPRESENTANT, f. ällkrepresentant, m. 3. Se *Folkombud*.

FOLKRİK, n. 2. 1) Väl befolkad. *En f-t land.* — 2) Besök af mycket folk. *En f. gata.* — *Folkrikhet*, f. 3.

FOLKROMAN, f. ällkroman, m. 3. Berättelse om stora händelser ifrån medeltiden.

FOLKRÄTTE, m. 3. Lära om staters förhållande, rättigheter och förbindelser till hvarandra i fred och krig.

FOLKRÖRELSE, f. 3. Företeelse i en stat, då massan af folket i mer eller mindre mån förenar sig i och för vinnandet af något gemensamt politiskt ändamål, och till den ändan vidtager offentliga åtgärder, antingen lagliga, genom deputationer, petitioner, folkmöten o. s. v., eller olagliga och våldsamma, såsom upplopp, uppresning, uppror. *Vår tid är rik på f-r.*

FOLKSAGA, f. 1. 1) Berättelse om stora händelser ifrån medeltiden, hvilka hafva sin grund i något särskild folks historia. — 2) Diktad berättelse, hvaruti feer och elementarandar uppträda.

FOLKSAMLING, f. 2. Samling af människor på ett ställe. — *Syn.* Folkskockning.

FOLKSED, m. 3. Sed, som är antagen bland det lägre folket i ett land.

FOLKSKARA, f. 1. En skara af människor. — *Syn.* Se *Folkhop*.

FOLKSKICK, n. 5. (fam.) Hysning i skick och seder. — *Syn.* Folkförel, Folkvett, Folkseder.

FOLKSKOCK, m. 2. Stor hop af folk.

FOLKSKOCKNING, f. 2. Samling af en stor mängd af människor på ett ställe.

FOLKSKOLA, f. 1. Offentlig läroanstalt för allmänhetens barn, der undervisning gifves i de för den allmänaste människobildningen nödvändiga ämnen: [— schola.]

FOLKSÖLELÄRARE, m. 3. Lärare i en folkskola.

FOLKSKRIFT, f. 3. Sådan skrift, som egentligen är ämnad för det lägre folket och bör vara afpassad efter dess förtäring.

FOLKSKYGG, a. 2. Som undviker menntskors sällskap. — *Syn.* Misantropisk. — *Folk-skygghet*, f. 3. — *Syn.* Misantropi.

FOLKSPRÅK, n. 3. Ett språk, sådant som det talas af det lägre folket i ett land. Kallas så till skillnad ifrån Bok- eller Skriftspråk och Umgångs- eller Konversationspråk.

FOLKSTAM, m. 2. pl. — *stammar.* Menntskor, som härstamma från en gemensam stamfader, utgöra en del af ett helt folk och bilda ett eget, fritt eller beroende, samhälligt helt.

FOLKSTOCK, m. 2. Se *Folkstämda*, 2.

FOLKSUPERANSETT, f. ällksuperansett, f. 3. Den folket tillkommande högsta maktfullkomligheten i en stat, d. v. s. dess rätt att sjelft bestämma om sin regering.

FOLKSÅNG, m. 3. 1) För folket (hem. 2, b) diktad sång. — 2) *Svenska F-en*, den allmänt bekanta svenska sången: Bevara Gud vår kung!

FOLKSÅGEN, m. 5. pl. — *sågener* Under rättelse om förtjida händelser, genom muntlig öfverlemnning ifrån släkte till släkte bevarad och gångse bland folket (hem. 2, b).

FOLKTALARE, m. 3. En, som uppträder på offentliga platser och talar till folket.

FOLKTEATER, f. ällkteater, m. 2. pl. — *teatrar.* Teater, der sådana pjesser gifvas, som mer äro beräknade för det lägre folket, t. ex. farsor, vädeviller, o. d.

FOLKTRIBUN, f. ällktribun, m. 3. (rom. hist.) Af folket tillsatt öfverhetsperson i det forna Rom, hvilken det ålag att skydda folkets frihet och bevara dess bästa.

FOLKTRÖ, f. sing. Föreställning, gängse bland det lägre folket.

FOLKUNDERVISNING, f. 2. Undervisning, som bibringas allmänhetens barn, och inskränker sig till det oundgängligt nödvändiga i vetande.

FOLKVÄNDRING, f. 2. (hist.) Ett helt folks utvandring ifrån det land, det förut bebott, för att söka andra boningsplatser. *Den stora F-en*, de utvandringar, som efter 4:de seklet flera folk (Hunner, Götter, m. fl.) företogo.

FOLKVETT, n. 3. sing. (fam.) 1) Se *Lefnadsvett*. — 2) Vanligt sundt människoförstånd.

FOLKVISA, f. 1. Af folket (hem. 2, b) sjungen, allmänt bekant och blott genom muntlig öfverlemnning bibehållen sång.

FOLKVÄLDE, n. 4. Se *Demokrati*.

FOLKVÄN, m. 3. pl. — *vänner.* En, som vill folket (hem. 2, b) väl och söker att befrämja dess bästa.

FOLKYNNEST, f. sing. Se *Folkgunst*.

FOLKYRA, f. 1. Ett folks tillstånd, då det bländvis lyder någon häftig passion (hat, kärlek) eller affekt (glädje, entusiasm), och hvarunder det ofta begär dåraktiga och oförnuftiga handlingar.

FOLKÖFVANDE, a. 1. Som medtager mycket folk (hem. 2, d). *En f. krig.*

FOLKÖFNING, f. 2. Händelsen, då mycket folk omkommer.

FOLKÖKNING, f. 2. Tillväxt af inbyggarnes antal i ett land.

FOND, f. ällgd, m. 3. (lat. *Fundus*) 1) (fr. *Fond*) Bakgrund i en målning eller på en teater. — 2) a) (fr. *Fonds*, eng. *Fund*) Grundsomma, kapital. — b) (fig.) Sägnes om förvärfvade kunskaper. *Han har ingen f. Hafva en god f. af kunskaper, insigter, lärdom.* — *F-er*, pl. (i England) Taxorna och andra allmänna pålagor, som äro bestämda till betalning af nationalskulden intressen eller kapitaler.

FONDDEKORATION, f. ällgddekorationschön, f. 3. Dekoration i bakgrunden af en teater.

FONDSPEL, f. ällgdspel, n. 3. Handel med statspapper.

FONTANELL, f. ällntanel, m. 3. (af lat. *Fonticulus*) (med.) 1) Ett på huden med konst-frambragt afledningssår, som medelst en årt eller annan främmande kropp hålles öppet. Kallas äf. Fontanelisår. — 2) En blott med mjuka brosk fylld öppning på små barns hessa, hvilken småningom hopväxer.

FONTANELLPAPPER, f. ällntanelpapper, n. 5. (med.) Ett slags papper, hvarmed fontanellet (hem. 1) hålles öppet.

FONTANELLSALVA, f. 1. (med.) Salva, hvarmedelst en fontanel (hem. 1) hålles öppet.

FONTANELLSÅR, n. 3. Se *Fontanel*, 1.

FONTANELLSÄRT, f. 3. (med.) Årt, som lägges i en fontanel (hem. 1), för att hålla den öppen.

FONTÄN, f. ällngtän, m. 3. (fr. *Fontaine*) 1) Brunn. — 2) Springbrunn, vattenkonst. — 3) Vattenkanna med låstapp. — 4) Rör, hvarigenom man vid högtidliga tillfällen låter vån springa. — 5) (fyr.) Med gnisteld härdt laddad hylsa, som blott i olika användande skiljer sig ifrån Svärmare. Kallas äf. *Fontänbränder* eller *Bränder*.

FORA, v. a. 1. Se *Forsta*. *F. af*, se *Affora*.

FORA, f. 1. Hvad som på en gång och tillsammans, antingen på ett eller flera lass, forslas ifrån en ort till en annan. *En f. säd, jern. Köra f-ror.*

FORBONDE, m. 3. pl. — *bönder.* Bonde, som kör en forä.

FÖRBERLIG, a. 2. (gam.) Skyndsam. *Med det f-aste*, skyndsamtast.

FÖRBERLIGEN, adv. (gam.) Skyndsammetligen.

FÖRDERSAM, a. 2. (gam.) Skyndsam.

FÖRDN, m. **FÖRDNÄ**, m. f. o. n. adj. def. Som fordom varit. *I f-na tider, dagar, fordom. Mina f-na väänner.*

FÖRDOM, fördom, adv. För lång tid tillbaka. Betecknar både en mycket långt aflägsen och en närmare tid; kan således brukas både i fråga om världsskiftningarna och en människas öden. *F., i veridens äldsta tider. F. hade han många väänner, nu inga.* — *Syn.* Fordomdags, För i världen. I gamla tider, Tillföre.

FÖRDOMDAGS, fördomdags, adv. Se *Fordom*.

FÖRDOM, fördom, n. 3. Kördon, som begagnas till varors forslände.

FÖRDRÄ (uttalas i allmänhet *Fodra*), v. a. 1. 1) På grund af verklig eller förment rättighet begära. *F. sin lön, utbekommande af sin lön. Jag f-r. att ni genast gör det. Ni f-r nog mycket. Det kan man ej f. af honom, ej billigtvis af honom begära. Hafva att f., äga rätt att bekomma penningar, t. ex.: Jag har att f. 100 R:dr ell. jag har 100 R:dr att f. af honom. F. fram, begära, att något framlemnas. F. igen, tillbaka, se *Aterfordra*. F. 'n, ut. se *Infordra*, *Utfordra*. — *Syn.* Kräffa, Yrka på, Åska, Begära, Affordra, Anfordra. — 2) Begära, att någon betalar, hvad han är skyldig. *F. någon för skuld.* — *Syn.* Kräffa, — 3) (jur.) F. någon för rätta, instämma till domstol. *F. på ed, fordra*, att någon med ed fästet sin vittnesutsgo. — 4) Erfordra. *Det f-r mycken tid, möda, kostnad. Göra, hvad statens bästa, hvad ens rang f-r. Tiden, saken, nödvändigheten, hans egen fördel f-r, att . . . I fall omständigheterna så f.* — *Syn.* Erfordra, Kräffa, Tarffa, Åska, Hafva nödig, Hafva af nöden. — *F-s*, v. d. Behövas. *Der till f-s mycket penningar, blott en timmas tid. Om så f-s, skall jag göra min pligt.* — *Syn.* Se *Behövas*.*

FÖRDRAN, f. sing. indef. Har i plur. *Fordringar*. 1) Begäran, stödd på verklig eller förment rätt. *Min f. är, att han ersätter skadan. Jag gör ingen obillig f. Hennes f. är ganska billig.* Jfr. *Fördring*, 1. — *Syn.* Fördring, Påstående, Yrkande, Anspråk, Begäran, Anmäning, Anfordran. — 2) Penningar, som man af någon har att fordra. *Stor, obetydlig, säker, osäker f. En f. på 100 R:dr. Min f. går till 1000 R:dr.* — *Syn.* Fördring, Penningfordran,

Skuldfordran, Skuldfördring. — 3) Behof. *Allt efter sakens f.* — *Syn.* Tarff.

FÖRDRING, f. 2. Se *Fordran*, 1 o. 2. Brukas mest i plur. a) *Hafva rättmätliga f-ar på något. Drifva sina f-ar för vida.* — *Syn.* Se *Fordran*, 1. — b) *Indrifva sina f-ar. Säkra, osäkra f-ar.* — *Syn.* Se *Fordran*, 2.

FÖRELL, -räll, m. 3. Mjukttun fisk af Laxsläktet, en fot lång, ofvån märkrön med svarta fläckar, på sidorna gröngul och guldkimrande med röda fläckar; finnes i klara bäckar. *Salmo Fario*.

FÖRHÄST, m. 2. Häst, som begagnas till varors forslände.

FÖRLÖN, f. 3. Hvad som blifvit öfverenskommet att betalas för forslingen af varor, som afsändas på samma gång till samma ort. *Jernet har kostat 20 R:dr i f.*

FORM, m. 2. o. 5. A. (pl. *former*, f. ällrmur) 1) (fil.) a) Den kroppsliga substansens (materiens) yttre begränsning. *Materien kan antaga alla möjliga slags f-er.* — *Syn.* Gestalt, Skapnad. — b) Sättet, hvarpå en kraft verkar. *Förståndets, äskådningsförmågans f-er.* — 2) (hem.) Materiens sätt att vara i afseende på de materiella partiklarnes starkare eller svagare sammanhang. *Fast, flytande, gasartad f.* (se dessa ord). Hit hör sammansättningen Luftform. — 3) (i allmänhet) Ett tings gränsvyter eller gränslinier, synnerligast med hänsigt till dess utseende. *Ansigtets, hufvudets, munnens, näsans, örats f.* *En gård af fyrkantig, rund, cirkelrund, oval f.* *Detta berg har f-en af en kägla. I f. af en triangel, en pyramid.* Ingår i flera sammansättningar, såsom: Cirkel-, Triangelform, m. fl. — *Syn.* Skapnad. — 4) Den yttre gestalten af ett konst-äster, med afseende på skönhetsens och modets lagar. *Detta konstverk har en skön f.* — 5) (gram.) Ett ords yttre kännemärke, hvarigenom det särskiljes ifrån andra. *Älv, Ordform.* — 6) (fig.) a) Sättet, hvarpå beständsdelar äro förenade till ett helt. *En stats f.*, sättet för dess styrelse. *Regeringens, styrelsens, förvaltningens f.* *Ett begrepps, ett omdömes f.* *En stuednings f.* sättet, hvarpå efter förskrifna regler slutsatsen drages ifrån försläternä (premisserna). Har flera sammansättningar, såsom: Stats-, Regerings-, Styrelse-, Förvaltningsform, m. fl. — b) Det sätt, hvarpå något förreter sig, uppbenar sig, visar sig. *Det är alltid samma tanke, under olika f. Jag har skadat eländet under alla dess f-er.* — *Syn.* Gestalt, Skapnad, Skepnad. — c) (i fråga om skriftsätt) Olika sätt att uttrycka sina tankar. *F-en i hans stil är poetisk. I många f-er trifs det sköna.* — d) Det sätt, hvarpå en sak är eller kan vara gjord, framställd, behandlad. *F-en för denna kritik kunde vara något mera hufvad. Gifva en resebeskrifning f-en af en dagbok. Lärdomar i f. af dialog. Han har förstätt all gifva sitt ämne en ny och originel f.* Kan bilda flera sammansättningar, såsom: Dagboks-, Roman-, Novellform, m. fl. — e) Det sätt, hvarpå vissa akter eller skrifter vanligen äro uppsatta. *F-en för ett köpebref, en vezel. I behörig f. uppsatt*, såsom laga bruk fordrar. — 7) (i plur.) Ett föremåls gränslinier. Brukas under denna bem. ofta i teckningskonsten. *Människokroppens f-er. Denne man har atletiska f-er. Gazellen har smärta f-er. F-ernas skönel.* — *Syn.* Kontur, Utmier. — B. (pl. *former*, f. ällrmur) a) Urbalkning, hvari något gjutes, hålles, för att deruti formas, d. v. s. antaga form derefter. *Bl-*

dar flera sammansättningar, såsom: Gjut-, Stöp-, Pappers-, Sockerform, m. fl. — *b*) (boktr.) De sammansatta stilkolumner, som tillhöra ena sidan af ett ark, hvilket skall tryckas. — *c*) Kloss, hvarrefter något formas, t. ex. en hattform. — *Syn.* Modell. — *d*) (pappersbr.) En emot arkets storlek och skapnad svarande träram, inuti hvilken är spänd en flätning eller väf af metalltrådar, hvilka tillsammans med ramen bilda ett slags sil, hvarmed pappersmassan uppkåmas ur kypen. — *e*) Af formskärare skuren träskiffa, hvarmed tryckningen sker vid ett kaitunstryckeri.

FORMA, färrma, f. 1. (bergsv.) 1) Trattformig pjes af koppar eller järn, som är inpassad i en smedjehård eller masugn, på det sätt, att luften ifrån blåsmaskinen eller blåselgarna genom öppningen i dess nedre, utåt vända ända inströmmar på elden. — 2) (vid stålbränning) Rör af ler, som insättes i nedre ändan af piporna till en stålugn.

FORMA, färrma, f. 1. (lat.) *Pro f.*, för syn skull.

FORMA, färrma, v. a. 1. 1) Gifva form. *Krukmakaren f-r sina kärl, och gifver dem hvilken form han behagar. Vid skrifning f. bokstäfverna väl. F. tegel. F. af, se Afforma.* — *Syn.* Bilda, Skapa. — 2) Gjuta, stöpa i form. *F. talgljus.* — 3) Bereda den för gjutning nödiga formen. — 4) (fig.) Bilda, dana.

FORMAFVIKELSE, f. 5. Afvikelse från den regelmässiga formen. *Ett ords f.*

FORMALISERA SIG, v. r. 1. (fr. *se Formaliser*) *F. sig öfver*, förklara sitt missnöje, visa sig stött öfver formen eller sättet, huru något sker.

FORMALIST, färrmalist, m. 5. (fr. *Formaliste*) Den, som noga binder sig vid formen, vid det yttre, vid antaget bruk.

FORMALITER, färrmaliter, adv. (lat.) I vanlig form, på vanligt sätt.

FORMALITET, färrmalitet, f. 5. (fr. *Formalité*) Yttre antaget bruk, som måste iakttagas vid en juridisk handling, för att den skall äga laga giltighet. *Iakttaga alla f-er. Öppna ett testamente med vanliga f-er.*

FORMAN, förrman, m. 3. pl. — män. En, som forslar varor, antingen som yrke eller blott för tillfället. Ordet är när omfattande än *Forbonde*, och inbegriper äfven dem, som göra varors forsling till yrke, såsom i flera europeiska länder.

FORMANDE, färrmande, n. 4. Handlingen, förfarandet, då man fornar. *Jfr. Forma.*

FORMARE, färrmare, m. 5. (tekn.) 1) Arbetsare i en pipfabrik, som med en smal ten genomborrar den af piprassan bildade valsen ända till piphufvudet, och sedan inlägger den i pipformen. — 2) En rund, spetsig träpönn, hvarmed stickes hål i former (bem. 2).

FORMAT, färrmåt, n. 5. o. 8. Längden och bredden af en bok. *Stort, litet f.* Har flera sammansättningar, såsom: Folio-, Quart-, Oktav-, Fickformat, m. fl.

FORMATION, färrmatschön, f. 5. 1) Bildning, danning. — 2) (geol.) *a*) En stenarts bildningssätt i afseende på dess uppkomst. — *b*) Samteliga de jord- och bergarter i massa, som synas hafva blifvit bildade på samma tid och äfven på de aflägsnaste trakter förete spår af samma bildningsprocess.

FORMATSLAGNING, färrmåtsslågning, f. 2. (bokb.) Den sista slagningen med slaghammaren, sedan alla arken blifvit falsade och hoplagda.

FORMBACK, färrmbäck, m. 2. Ett slags redskap vid råsockrets raffinering i sockerbruk.

FORMBORD, n. 5. (tekn.) Ett slags enkom inrättadt bord, hvarpå byplåtar fornas.

FORMBROT, n. 5. sing. (tekn.) Hwad som vid garning af koppar fäster sig kring formuren.

FORMBRÅDE, n. 4. (tekn.) Bråde, hvarpå modellen med flata sidan lägges vid formning, till gjutning.

FORMEL, färrmil, m. 5. pl. *formler*. (lat. *Formula*) 1) Allmänt brukliga uttryck för något visst, bestämdt fall. Ingår i några sammansättningar, såsom Bön-, Rättegångs-, Trollformel, m. fl. — 2) (vetensk.) *Algebraisk f.*, sammansättning af de algebraiska termerna, som beteckna värdet af en sammansatt algebraisk storhet. *Kemisk f.*, sammansättning af de kemiska tecken, som utvisa en kroppens beståndsdelar.

FORMEL, färrmä, a. 2. Som angår formen, det yttre (i motsats till innehållet).

FORMENLIG, färrmenligg, a. 2. Enlig, i öfverensstämmelse med en antagen form.

FORMERA, färrmëra, v. a. 1. (lat. *Formare*) 1) Frambringa, åstadkomma; utgöra. *Vattnet hade f-t en grop. De toner, som f. ett ackord. De linier, som f. en quadrat, en triangel.* — *Syn.* Bilda, Frambringa, Åstadkomma, Dana, Till skapa, Utgöra. — 2) (gram.) Bilda (ord) genom sammansättning, hänledning eller böjning. — 3) Gifva vederbörlig form åt något. *F. en penna, med pennknifven skära upp och åskapsa en penna, så att hon blir tjenlig att skriva med.* — 4) (fig.) *F. en förbindelse*, inlåta sig i en sådan. *F. en sammansvärjning, komplott*, bilda, anstifta en sådan. *F. ett beslut*, fatta ett b. *F. en slutsats*, draga en slutsats. — *F. sig*, v. r. 1) Uppkomma. *Det har f-t sig en grop på det stället. En liga f-de sig emot honom.* — *Syn.* Se Uppkomma. — 2) (milit.) Uppställa sig i viss regelbunden ordning. *Trupperna f-de sig i en tält stuten kolonn, i slagordning.* — *Formera*, n. 4. o. *Formering*, f. 2.

FORMFEL, färrmfel, n. 5. Fel emot den föreskrifna formen.

FORMFLÅSKA, f. 1. (tekn.) Tvenne mot hvarandra passande lådar af trä eller järn, hvilka fyllas med hårdt hoppackad gjutsand, och i hvilka gjutning af metall sker.

FORMHAMMARE, m. 2. pl. — hamrar. (tekn.) Ett slags tung hammare, som begagnas af guldslagare.

FORMIDABEL, färrmidäbl, a. 2. Fruktansvärd.

FORMJORD, f. sing. (tekn.) Jord, som begagnas vid gjutning.

FORMKISTA, f. 1. Se *Formflaska*.

FORMKONST, f. 5. Konsten att af mjuka ämnen (lera, vax) göra modeller eller förfärdiga prydnader på byggnader.

FORMLIG, a. 2. 1) Som här den föreskrifna, vederbörliga formen. *En f. afsägelse, öfverenskomnelse. Ett f-t beslut.* — 2) Uttrycklig, klar och bestämd. *En f. bekännelse. Ett f-t ogiltande. En f. kärleksförklaring.*

FORMLIGHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara formlig. *F-en af ett beslut, en kärleksförklaring.* — 2) (i fråga om person) Vidhängande vid formen, vid formaliteter. *Gå till väga med mycken f. i allt.*

FORMLIGT, adv. 1) I föreskrifven, vederbörlig form. *F. beslut.* — 2) Uttryckligt. *F. förklara sitt missnöje.*

FORMLJUS, n. 5. I form slöpt ljus.

FORMLÄRA, f. 1. (gram.) 1) Den del af språkläran, som betraktar orden ifrån deras första bildning genom talorganen och skriftecken till deras fullkomliga utbildning och i afseende på deras betydelse eller olika hänledning och form. Omfattar Ortoepien, Formläran i inskränkta mening (se bem. 2) och Etymologien. — 2) Den del af Formläran (se bem. 1.), som sysselsätter sig med ordens form och böjning.

FORMLÖS, a. 2. Som saknar redig, bestämd form. — *Formlöshet*, f. 5.

FORMNING, f. 2. 1) Se *Formande*. — 2) Sättet, huru något blifvit formadt. — 3) Se *Formningskonst*.

FORMNINGSKONST, f. 5. Konsten att åstadkomma de för gjutning erforderliga formar.

FORMPAPP, n. 5. Papp, tillverkat i form. Kallas så till skillnad ifrån Klitsträtt papp (af hoplimmade pappersark).

FORMPRESS, m. 2. (tekn.) Ram med tvenne skruvar, eller med en kil, hvarmedelst vid messingsgjutning formflaskorna sammantryckas.

FORMRÄM, m. 2. 1) Se *Form*, B, d. — 2) (boktr.) Se *Ram*.

FORMSAND, m. sing. Se *Gjutsand*.

FORMSKIFVA, f. 1. Se *Form*, B, e.

FORMSKÄRARE, m. 5. En, hvars yrke är att skära (af trä) eller gravera (i metall) formar, som begagnas vid tryckning på tyg, kortfabrikation, af läderarbetare, pepparkakbagare eller till träsnitt, o. s. v.

FORMSKÄRARKONST, f. 5. Konsten att skära eller gravera formar. *Jfr. Formskärare.*

FORMSKÄRNING, f. 2. 1) Formars skärning eller gravering. *Jfr. Formskärare.* — 2) Se *Formskärarkonst*.

FORMSTOCK, m. 2. (handskm.) Träform, hvarpå handskar fornas.

FORMSTOKARE, m. 5. (mas.) Jernspett till formens reanig.

FORMSTRIDIG, a. 2. Stridande mot, ej öfverensstämmande med den föreskrifna formen. *En f. regeringsåtgärd.* — *Syn.* Formvidrig. — *Formstridighet*, f. 3. — *Formstridigt*, adv.

FORMSTYCKE, n. 4. (smid.) Den kanten af en smälta, som legat närmast forman.

FORMULÄR, färrmulär, n. 5. Föreskrifna eller genom bruket införda ordslag, som böra följas eller äro dertill lämpliga, vid uppsättandet af något slags skrift, ett tal, ett bref, en bön, o. s. v. Bildar några sammansättningar, såsom: Bref-, Eds-, Bönformulär, m. fl.

FORMULÄRBOK, färrmulärbök, f. 5. pl. — böcker. Bok, innehållande en samling af hvarje-handa formulärer, som äro af nytta i det allmänna lifvet.

FORMVIDRIG, a. 2. Se *Formstridig*. — *Formvidrighet*, f. 5. — *Formvidrigt*, adv.

FORMVÄGG, f. 2. Vägg vid forman i masugnsstället eller i en hammarhård.

FORNFORSKARE, förrfärrskare, m. 5. En, som forskar i ämnen, hvilka tillhöra fornkonstskapen. — *Syn.* Antiquarie.

FORNFORSNING, f. 2. Forskning i ämnen, som tillhöra fornkonstskapen.

FORNHJELTE, m. 2. pl. — *hjelftar*. (mindre bruk.) Hjelta, som lefde i forntiden.

FORNHÄFDER, f. 5. pl. Forntidens historiska urkunder.

FORNEUNNIG, a. 2. Som är väl bevärdad

i fornkonstskapen. — *Drukas äfv. substantiellt, t. ex.: En f.* — *Syn.* Arkeolog.

FORNKUNSKAP, f. 5. Kunskapen om forntidens seder, bruk, antiqviteter, ålderdomslemningar, o. d. — *Syn.* Arkeologi.

FORNLEMNING, f. 2. Jordfast minne från forntiden, såsom ättelögar, murar, ruiner, m. m. Kallas äfv. Minnesmärke. *Jfr. Antiquitet.*

FORNMINNE, n. 4. Hvarje slags lemning ifrån forntida tider, vare sig jordfast eller lös. Omfattar således både Fornlemningar och Fornsaker.

FORNSAGA, f. 1. Historisk saga om forntida händelser.

FORNSAK, f. 5. Benämning på alla lösa lemningar ifrån forntiden, t. ex. sådana som blifvit funna i de gamles gravar eller anmärkades i märken; äfv. sådana som ännas ifrån medeltiden, i kyrkor och äldre byggnader. Kallas äfv. Antiquitet.

FORNSPRÅK, n. 5. Språk, som talades i forntiden. *Mesogötiskan är ett af f-en.*

FORNSÄGEN, m. 3. pl. — *såguer*. Sagen, som bibehållit sig ifrån forntida tider och handlar om då timade händelser.

FORNTID, m. 5. sing. 1) (i allmänhet) Långt tillbaka förgången tid, jemte allt hvad derunder varit, verkat, lefvat, blifvit gjort eller tänkt. — 2) (uti inskränkta mening) *a*) Hela tiden före Reformationen eller Nyare Tidens Historia. — *b*) Den så kallade Gamla Tiden, d. v. s. tiden före Medeltiden. — *c*) Den äldre och äldsta tiden i ett folks historia. — *d*) (särskilt i Sveriges historia) Hela tiden före Reformationen, medeltiden inbegripen, men isynnerhet den hedniska tiden. — *Syn.* Fornålder.

FORNTIDA, a. 2. Som varit, lefvat eller tilldragit sig i forntiden. *F-a människor, händelser.*

FORNYDARLAG, förnýdarrätt, n. 5. Ett fornnordiskt verslag, hvilket anses för det äldsta, och hvars allmänna kännemärke är, att det begagnar alliteration, samt har ofta fyra stafvelser i hvarje rad. Kallas äfv. Starkadarrlag, efter den gamle kämpan Starkader.

FORNÄLDER, m. 9. sing. Brukas mest i best. form. 1) (i allmänna historien) Tiden före medeltiden. — 2) (i Sveriges historia) *a*) Tiden före kristendomens införande i riket. — *b*) Tiden före Reformationen.

FORNÄLDRIG, a. 2. 1) Som tillhör eller blifvit bevarad ifrån fornäldern. — 2) Som bibehållit sig ifrån eller utmärker, är egendomlig för en länge sedan förgången tid, dock närmare inföll den närvarande än enl. bem. 1.

FORNÄLSKARE, m. 5. Vän af fornkonstskapen och kunnare af dithörande ämnen.

FORPENNINGAR, m. 2. pl. Se *Forlön*.

FORS, färrs, m. 2. 1) Emellan stenar och klippor häftigt strömmande och brusande vatten i ett, ström eller å, på ett ställe, der marken slutar betydligt, utan att bilda en brådstupa (då det kallas *Fall*). *I de norrländska älfrarna finnas ganska många f-ar. Han kom med båten midt i f-en.* — 2) Starkaste streken i en forsande ström. *Han kom med båten midt i f-en af strömmen.* — 3) (fig.) *a*) Säger om någonting häftigt framströmmande. *En f. af blod bröt fram ur såret.* — *Syn.* Ström, Flod. — *b*) Kraft, styrka, estetryck. *Arbeta med f.* (Händedes för denna bem. af många från fr. *Force*, hvilket åter enligt andra rätteligen bör deriveras ifrån det gamla nordiska ordet *Fors*, kraft, styrka). — 4)

Skum, fradga. *Hvita f-en på vägen. Han tar lar så, att f-en står om munnen på honom.*

Anm. Hette i fornspråket *Foss*, hvilket då betydde större vattenfall i allmänhet. L. ex. *Edets efra Foss*, öfra fall, d. v. s. Trollhättan.

FORSA, försä, v. n. 1. Strömma utlösa med stark och brusande fart. Säges om vatten i elfver, strömmar, åar, o. s. v.; äfv. om blod och andra vätskor. *Se, huru vattnet f-r i strömmen. En f-nde bäck. Blodet f-de ur såret. Brännvinet f-de ur tunnans.* — 2) Svalla, brusa starkt. *Skeppet gick, så att vattnet f-de om stäfen.*

FORSEDEL, försedd, m. g. pl. — *sedlar*. Den öppna skriftelse, som medsäendes en forman, innehållande uppgifter om emottagarens adress, den betingade förloven, förteckning å godset, afsändningsort och dato samt afsändarens namn såsom underskrift.

FORSKA, förska, v. n. 1. Träget, ifrigt och med noggrannhet söka efter något. Brukas ej i fysisk mening, utan blott om sådant, som kan blifva föremål för undersökning (dock säges någon gång: *F. i ett sär, sondera det*). *F. i en sak, ett ämne, en vetenskap. F. i en brottmålssak. F. i skrifter, i gamla böcker. F. efter, ut, se Efforforska, Ulforska.* — Syn. Söka, Leta, Spana.

FORSKANDE, n. 4. Handlingen, då man forskar. — Syn. Forskning, Sökande, Letande, Spaning.

FORSKARE, m. s. En, som forskar. Bildar sammansättningen Naturforskare.

FORSKNING, f. 2. Se *Forskande*. Anställa f-ar i en sak, ett ämne.

FORSKNINGSANDA, f. 1. sing. Lidig häg för forskningar.

FORSLA, försä, v. a. 1. Medelst lastdjur föra varor ifrån ett ställe till ett annat. *F. varor, såd, vin, brännvin. Jernet f-s ifrån bruket till staden.* — *Forslande*, n. 4. o. *Forsling*, f. 2.

FORT, fort, adv. I. (komp. *Fortare*, superl. *Fortast*) Med hast, med skyndsamt. *Gå, löpa, springa, åka, rida, segla, arbeta, skriva, läsa f.* Så f. ske kan. *Uret går för f. Gå, göva något f-are än en annan. Komma f-are fram än någon. Han åker f-ast af dem alla. Det f-aste man kan, med möjligaste hast.* — Syn. Hastigt, Skyndsamt, Snabbt, Hurtigt, Raskt, Qvickt, Flinkt, Fermt, I flygande.

FORT, fort, partikel. II. (t. *fort*) Vidare. Förekommer mest i oskilljaktigt förening med åtskilliga verber, såsom *Fortfara, Fortgå, Fortlöpa, Fortskynda, Fortsätta*, alla under förestående bemärkelse. Endast i några få af dessa kan partikeln skiljas ifrån sitt verb. t. ex.: *Fara f.* (se *Fortfara*), *Komma f.* (se *Fortkomma*).

FORTBRINGA, v. a. 2. (böjes som *Bringa*) Bringa vidare. Brukas sällan. — Syn. Se *Fortskaffa*. — *Fortbringande*, n. 4. o. *Fortbringning*, f. 2.

FORTE, förte, adv. (ital.; i musik) Med stark ton. — S. n. Ställe i musiknoter, betecknad med detta ord. *Der kommer ett f.*

FORTEPIANO, förtepiano, n. 3. pl. — *aner*. (ital. *Pianoforte*) Musikinstrument, liknande ett klaver, men med starkare, klangfullare ton, och genom fortgående förbättringar uppkommet af detta, hvarföre det i början kallades Hammarklaver. De förrnämsta slagen deraf äro Flygel- och Taffel-forte-piano. Kallas äfven Pianoforte eller blott Piano.

FORTFARA, v. n. 3. (böjes som *Fara*) 1) Hålla i med något, som är påbegynt, ej upphöra. Säges både om människor, djur och liflösa föremål. *F. att arbeta, att bygga. Hundens f-fär att vara sjuk. Det fula väddet f-fär ännu. Om han så f-fär, som han begynt, om det så f-fär, går det på tok. F. i sitt sträfvande till ett mål, i sin tredska, i sin mening, i sitt beslut. F. med sitt arbete, med sitt lidertiga lefverne.* Någon gång säges äfv. *Fara fört*, helst i imper., t. ex.: *Far fört min vän, i din bevältelse.* — Jr. *Fortsätta*. — Syn. *Fortsätta*, *Fullfölja*, *Fortgå*, *Gå på*, *Hålla i med*. — 2) Efter uppehåll, afbrött åter begynna. *F-far nu med läsningen, der vi slutade.*

FORTFARANDE, n. 4. Handlingen, då någon fortfar; händelsen, då något fortfar. *Hans f. med detta arbete.* — *Part*. Som fortfar. Brukas nästan adjektivt i åtskilliga uttryck. *Det f. fula väddet. Hans f. tredska.* — Syn. Se *Beständig*, 1.

FORTGÅ, v. n. 2. (böjes som *Gå*) 1) Fortfara i sin rörelse. *Planeterna f. alltid i samma banor.* — Syn. *Fortlöpa*. — 2) Gå, föras, sändas vidare. *Skeppet f-gick ifrån Malta till sin bestämelseort. Diligensen afgår i morgon till Örebro, hvarifrån den f-r till Göteborg.* Brukas i denna bem. mindre ofta. — 3) (fig.) Oafbrutet fortsättas. *Arbetet f-r raskt.* — 4) (fig. om person) Oafbrutet fortfara med något. *Han f-r rastlöst i sina studier, undersökningar, forskningar. Man bör ihärdigt f. på den bana, man en gång valt.* — Syn. Se *Fortfara*.

FORTGÅENDE, n. 4. Se *Fortgång*. — *Part*. Som fortgår. Brukas stundom nästan adjektivt, t. ex.: *F. arbete, bemödanden.* — Syn. *Fortfarande*.

FORTGÅNG, m. 2. Omständigheten, förhållandet, att någon eller något fortgår. *Hans f. på den bana, han beträddt. Arbetets f. Oafbruten f.*, oafbrutet fortsatt rörelse. *Saken har god f.*, går bra, lyckas väl.

FORTHJELPA, v. a. 5. (Impf. *Forthjelp*; Sup. *Forthjelp*.) Hjälpa någon att komma vidare, att fortkomma. *Han kom till mig med gästgivarshjups, och härifrån f-hjelp* jag honom med mina egna hästar till staden. Brukas mest i fig. mening, t. ex.: *F. någon i världen, hjälpa någon att komma fram i världen, sörja för dess framtid, utkomst, bergning, lycka.* — *Forthjelpande*, n. 4.

FORTIFIKATION, förtifikationschön, f. 3. 1) Befästning, fästningsverk. — 2) Befästningskonst. — Ss. *F-s system*. [— cation.]

FORTISSIMO, förtissimo, adv. (ital.; i musik) Med ganska stark ton (i fråga om ljudet). — S. n. Ställe i musiknoter, som betecknar detta. *Ett f.*

FORTKOMMA, v. n. 3. (böjes som *Komma*) Halva framgång. Brukas endast om person. *Den, som vill f. i världen, måste vara arbetsam.* — Ledigare säges *Komma fört*. — Syn. *Få*, *hafva god fortkomst*. Halva framgång, *Komma fram*, *Lyckas*, *Göra lycka*.

FORTKOMST, c. 5. Framgång i världen. Brukas icke gerna utan i förbindelse med ett bestämmande adjektiv. *Få, hafva god f.*

FORTLÖPA, v. n. 3. (böjes som *Löpa*) Oafbrutet löpa framåt, fortgå. Brukas någon gång fig. om tid, väg, o. s. v. *Vägen f-per sedan i rak linie ända till X.* — Syn. *Fortgå*.

FORTLÖPANDE, a. p. 1. (bot.) Så kallas en växtstam, då den förblifver odelad ända upp till spetsen, t. ex. på barrträden.

FORTPLANTA, v. a. 1. 1) Föröka genom aflag. Brukas för denna bet. nästan endast i uttrycket: *F. sitt släkte.* — 2) Genom aflag öfverflytta. *F. en sjukdom på efterkommande. Fäder f. ofta sina laster på barnen.* — 3) (fig.) Utbreda, bereda framgång åt. *F. kristna tron ibland hedningarna. F. en lära, ett system, idéer, åsikter, grundsatser.* — *F. sig*, v. r. 1) Föröka sitt släkte genom aflag. *Människor, djur och växter f. sig.* — 2) Genom aflag öfverflyttas. *Denna sjukdom f-r sig ifrån föräldrarna på barnen.* — 3) (fig.) Utbreda sig, vinna framgång. *Christi lära f-de sig med underbar hastighet till världens afågnaste trakter.* — Syn. *Utbreda sig*, *Sprida sig*.

FORTPLANTANDE, n. 4. Se *Fortplantning*. **FORTPLANTARE**, m. 5. En, som fortplanter. Brukas någon gång i fig. mening, helst i litterär stil, t. ex.: *Denne bekante f. af Svedenborgs lära, af Hegels system.*

FORTPLANTNING, f. 2. Handlingen, förhållandet, omständigheten, att någon fortplanter eller något fortplantas. *Människosläktets, sjukdomars, idéers, lärors f.* Ljusets f., ljusstrålarnes spridning i världsrymden. — Syn. *Fortplantande*; (fig.) *Utbredande*, *Utbredning*, *Spridning*.

FORTSKAFFA, v. a. 1. 1) Bringa, föra, öfverflytta vidare, land- eller sjöväg. Kan till subjekt haiva både människor och lastdjur. *Jag skall låta min dräng f. brevet. Han rodde till stället, och ägarens hästar f-de honom derifrån till nästa stad. Varan kan f-s antingen på hjuldon eller i båt.* — Syn. *Fortbringa*, *Transportera*. — 2) Låta föra vidare; laga, att något föres vidare till dess bestämelse. *Jag ber dig att f. närlagde bref till dess ägare, helst genom någon af ditt folk.* — Syn. *Fortskicka*, *Fortsända*, *Framskaffa*, *Befordra*, *Fortsätta*. — *Fortskaffande*, n. 4. o. *Fortskaffning*, f. 2.

FORTSKAFFNINGSMASKIN, --- maschin, m. 3. Se *Lokomotiv*.

FORTSKICKA, v. a. 1. Skicka vidare. — Syn. Se *Fortskaffa*. — *Fortskickande*, n. 4. o. *Fortskickning*, f. 2.

FORTSKRIDA, v. n. 3. (böjes som *Skrida*) Långsamt gå framåt. Säges både i egentlig och fig. bemärkelse. *Processionen, täget, fartyget, hästen f-der långsamt. Arbetet f-der med hvar dag. Tiden f-der långsamt för den olycklige.* — Syn. *Framskrida*, *Fortgå*, *Framgå*. — *Fortskridande*, n. 4.

FORTSKYNDA, v. n. 1. Skynda vidare. — V. a. Se *Påskynda*. — *Fortskyndande*, n. 4.

FORTSTALLA, v. a. 2. Se *Fortskaffa*. — *Fortställande*, n. 4. o. *Fortställning*, f. 2.

FORTSÄNDA, v. a. 2. (öga brukl.) Se *Fortskicka*. — *Fortsändande*, n. 4. o. *Fortsändning*, f. 2.

FORTSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) 1) Utan afbrött fortfara med något påbörjadt. *F. resan, arbetet, läsningen. F. sin resa ända fram. F. sina studier. Det är svårare att återtaga än att f. ett arbete. Utgifningen f-les utan afbrött.* — Syn. *Fortfara*, *hålla i*, *gå på*, *med*, *Fullfölja*. — 2) Efter uppehåll, afbrött åter begynna med. *Fortsätt läsningen, arbetet, der du slutat. Efter ett kort uppehåll i Berlin, f-sattes resan till Wien.*

FORTSÄTTANDE, n. 4. Handlingen, då man fortsätter. — Syn. *Fortsättning*, *Fullföljande*.

FORTSÄTTARE, m. 3. Den, som fortsätter något. För fem. kan äfv. sägas *Fortsättarrinna*.

FORTUNA, förtuna, f. 1. sing. 1) (myt.) Lyckans gudinna. — 2) Ett slags sällskapsspel, med klot och kaglor, i ett enkor dertill inrättadt bord. Spelas äfv. med snarur i stället för klot, och omväxlar för öfrigt på flera olika sätt. Äfv. *Fortunaspel*.

FORTUNABORD, förtunabörd, n. 3. Bord, hvori fortuna (hem. 2) spelas.

FORTUNASPEL, n. 3. Se *Fortuna*, 2.

FORTVARA, v. n. 3. (böjes som *Vara*, men brukas endast i inf., part. pres. och sup. med deraf härledda tempora). *Fortfara att vara till*. Förekommer mest i filosofisk stil.

FORTVARANDE, n. 4. Fortfarande att vara till. *F. efter döden.* — *Part*. Som fortfar att vara till. Brukas nästan adjektivt, t. ex.: *Ett f. lif; f. beständ.* — Syn. Se *Beständig*, 1.

FORUM, förnum, n. pl. *fora*. (lat.) 1) (ursprungl.) Torg. — 2) (nu) a) (i juridiska språket) Domstol, dit ett mål hörer; domsaga. — b) (fig.) Befattning. *Det hörer ej till mitt f.*

FORVAGN, förvängn, m. 2. Vagn, enkom förfärdigad att begagnas till varors forsling.

FOSFOR, fassfär, m. sing. (grek. *Phosphoros*, Ljusförare) (kem.) 1) Enkel kropp, hörande till metalliderna; har fått sitt namn af sin egenhet att lysa i mörkret; förekommer aldrig ren i naturen, utan måste med konst frambringas; utgör en beståndsdel af åtskilliga mineraler, af de flesta växter och af alla djur, hos hvilka den isynnerhet finnes ymnigt uti benen. — 2) Benämning på åtskilliga ämnen, som hafva den egenheten att lysa i mörkret, t. ex.: *Baldwins f.*, *Bonomisk f.*, *Cantons f.*, *Homberts f.* [Phosphor.]

FOSFORESCENS, fassfärsjäs, f. 5. (fys.) Egenskap hos vissa kroppar eller ämnen, att lysa i mörkret utan att gifva värme eller förbrännas. [Phosph —.]

FOSFORESCERA, fassfärsjöra, v. n. 1. (fys.) Lysa i mörkret, utan att gifva värme eller förbrännas, såsom t. ex. lysved, lysmaskar, meduser, m. fl. — *Fosforescerande*, n. 4. [Phosph —.]

FOSFORISK, fassfärsisk, a. 2. 1) Som liknar eller har egenskap af fosfor. *F-a ämnen.* — 2) Beredd af fosfor. *F-a elddon.* [Phosph —.] **FOSFORIST**, **FOSFORISTISK**, se *Phosphorist*, *Phosphoristisk*.

FOSFORLIUS, fassfärslijs, n. 5. Ett slags fosforiskt elddon, bestående i ett glaströr, igenbläst i ena ändan, så att den formerar en liten kula, hvaruti inlågges en bit fosfor, då sedan ett litet vaxljus, hvars veke blifvit fuktad i litet neglikolja eller i god vaxolja och sedan omvriden i en fint pulveriserad blandning af lika delar svavel och kamfer, inskjutes så långt, att det råkar fosforin, hvarpå kulan uppvarmes varsamt, så att svafvet och fosforen sammansmälta. Den öppna ändan igenblåses sedan, och en tum ifrån den lilla kulan göres ett filstreck, der röret bräcks, närman vill nyttja ljuset, som dervid hastigt utdrages och tändes af sig sjelft, när det utkommer i luften. [Phosph —.]

FOSFORSYRA, fassfärsryra, f. 1. (kem.) Mineralsyra, bildad genom förening af syre med fosfor. [Phosph —.]